ATEITIS

Nr. 5 1933

MĖNESINIS MOKSLEIVIŲ ŽURNALAS

TURINYS

		Pusl.
1.	Amžinasis Moteriškumas	193
2.	Vaižganto atminimui	194
3.	*K. Zupka,* Visas gyvenimas (eilėr.)	196
4.	*P. Markaitis,* Pavasarį (eilėr.)	196
5.	*J. Gobis,* Malda ir laisvė	197
6.	Keliaujam į Šiaurės ašigalį	202
7.	*J. Mikulevičius,* Antanas Strazdas	203
8.	*Myk. Linkevičius,* Pasiskundimas Jėzui (eilėr.)	212
9.	*P. Binkevičius,* Palik mane (eilėr.)	212
10.	*Nėlė Mazalaitė,* „ ... Vita nostra brevis est..."	213
11.	*M. Mozūraitis,* Nekalčiausioji Mergelė	223
12.	*D. Varstis,* „Aušros" dailioji literatūra	226
13.	*F. A. Vuillermet, O. P.,* Nėra žmonių!	240
14.	Moksleiviai atsako	244
15.	Pagal *K. Beichtą, J. M.,* Rankos	249
16.	*Vl. Prosceviičiūtė,* * * * (eilėr.)	250
17.	Mūsų mirusieji	251
18.	Apžvalga	252
19	Knygos	255

„ATEITIES" Redakcija ir administracija: Kaunas, Laisvės Alėja 3, Telef. 26-76.

„Ateities" kaina: Lietuvoje metams 15 lt., pusm. 8 lt. Moksleiviams: metams 6 lt. pusm. 3 lt. Užsieny: metams 20 lt. pusm. 10 lt.; moksleiviams perpus pigiau. Atskiras num. 1,75

„ATEITIES" skaitytojams ir platintojams.

Šių metų „Ateities" 6 Nr. išeis apie birželio 10 d. Su tuo numeriu pasiųsime ir „GAMTOS DRAUGO" gegužės mėn. sąs-nį, nes su šiuo numeriu nespėjome. Labai prašome, kas dar nėra atsilyginęs, atsilyginti už siuntinėjamą šiais metais „Ateitį". Platintojai turi pasistengti išrinkti šio pusmečio pr-tos pinigus iš skaitytojų ir *būtinai* prieš vasaros atostogas prisiųsti juos adm-jai. *„Ateities" adm-ja.*

Naujausios prof. St. Šalkauskio knygos:

1. **Ateitininkų ideologija** paskutinių laikų formavimosi vyksme. 203 p. Kaina Lt. 5.50.
2. **Bendrosios mokslinio darbo metodikos pradai.** Antrasis leidimas iš matricų. Kaina Lt. 4.—
3. **Lietuvių tauta ir jos ugdymas.** 196 p.

Smagiausias pasiskaitymas——
yra indų epo **Mahabharatos** epizodas

Nala ir Damayanti.

Vertė V. Kamantauskas. Kaina 1 lit. 20 cnt.

Reikalaukite visuose knygynuose.

Akc. „Žaibo" B-vės sp. Kaune.

ATEITIS

Mėnesinis moksleivių žurnalas

5 Nr. 1933 m. Gegužės mėn. XXIII

Amžinasis Moteriškumas

Kada Marijos altoriai paskęsta gėlėse, kada miesto bažnyčiose ir kaimo koplytėlese suskamba giesmės Jos garbei, būtų per maža, jei mes, kurie ryžomės būti mąstančiais žmonėmis, tik pasiduotume tai maldingai srovei, tik apsvaigtume šviežiu gėlių kvapu, tik nesąmoningai išgyventume tą nuostabią religinę gegužės mėnesio poeziją. Neatsisakydami nuo tos kilnios poezijos, net jos pažadinti, visi, mergaitės ir jaunuoliai, mes mąstome apie Marijos kulto prasmę ir mums paaiškėja, kad ne prieš moterį mes sulenkiame savo kelius, bet prieš Marijoje įkūnytą AMŽINĄJĮ MOTERIŠKUMĄ.

Nuostabus dviejų lyčių pradas ne tik gamtoje išlaiko ir atnaujina fizijologiškąją gyvybę, bet ir dvasios pasauly tik tų dviejų pradų sintezė išlaiko ir ugdo dvasios gyvybę. Kokia nepaprasta to Amžinojo Moteriškumo reikšmė kultūros gyvenime labai trumpai ir aiškiai nucharakterizuoja W. Försteris: „Vyras yra technikos ir politikos organizatorius, moteris turi *dvasinti* organizaciją, švelniausiai rišti žmogų su žmogumi, mokėti aukščiausiojo meno — įsimąstyti į tai, kas yra svetima; ji turi įkvėpti „namų dvasios", kur tyli „aš" dievinimas, kur vietoj ardančių gyvenimą jėgų veiktų palaimintos jėgos, nešančios taiką. Dėl to vyriausias ir svarbiausias moters pašaukimas yra tobulinti savo meilę. Jei tas pašaukimas nėra vykdomas, visas moters profesinis darbas tėra numirėlių šokis, ir žmonių kultūra turi žūti nuo neapykantos".

Prieš šitą moteriškumą vyras turi nusilenkti ir leisti iš jo dvelkiančiai šilimai paveikti savo atšiaurumą, šitas moteriškumas turi sužavėti mergaitę ir paskatinti ją siekti to visa gaivinančios meilės idealo. Toji mintis turi būti vedamoji mūsų santykiuose su Marija.

Gegužės mėnesį mes švenčiame ir *Motinos Dieną*. Mūsų santykiai su savo Motina argi nėra labiausiai apčiuopiama proga parodyti kiek mes esame išsiugdę, kiek sugebame suvokti ir įsijausti į tą iš mūsų Motinų, kartais paprastų kaimo moterų, trykštantį Moteriškumą. Tik šitą mūsų Motinose glūdinčią *dalį* įvertinę, mes įstengsime suprasti Marijoje susitelkusią Amžinojo Moteriškumo *visumą*, kurios veikmė duos mums galimumų išsiugdyti pilnutiniais žmonėmis.

„Ko išėjote į tyrus pamatyti? Ar vėjo linguojamos nendrės? Bet ko išėjote pamatyti? Ar minkštais drabužiais apvilkto žmogaus? Štai, kurie brangiuose rūbuose ir gėriuose tie yra karalių namuose. Bet ko išėjote pamatyti? Ar pranašo? Taip, sakau jums, ir daugiau kaip pranašo". Luk. 7, 24—27.

Mūsų laikinosios sostinės gatvėmis kasmet nusitęsia gedulingos procesijos. Tada prabyla juodos, vėjo blaškomos, vėliavos — iškalbingai mums skelbdamos, kad ir tėvynę mes turim tik laikiną, o ilgos vainikų eilės mums sako, kad ir tą trumpą buvimą joje mes turime pateisinti. Taip lydime garbinguosius savo ganytojus, lydime didžiuosius tautos sūnus, išsaugojusius ir kūrusius mūsų šventąjį ugnį — tautos kultūrą, taip palydėjome tuos, kurie nusipelnė tautos pranašų vardo.

Kodėl tačiau kitaip blaškės tos vėliavos gegužės pirmąją dieną, kodėl kitaip gedėjo minios to žilaplaukio jaunuolio, ir kodėl tos minios buvo ligi šiol nematyto gausumo? Ko mes buvom išėję pažiūrėti? Ar nepaprastai gilios asmenybės, toli pralenkusios kitus savo proto gilumu arba širdies turtais? Ar didžio tautos vado išėjom palydėti? Ar pranašo? Kanauninkas Tumas buvo skaidraus ir šviesaus proto žmogus, bet Jis nebuvo minties genijus, Jis ir pats mielai nusilenkdavo, kitų nurodytas, toje srityje suklydęs. Kanauninkas Tumas buvo poetas; visa savo būtimi suaugęs su tautos dvasia, Jis geriausiai ją permanė ir davė nemirštamų veikalų, tačiau mes turėjom ir tebeturim didesnių už Jį poetų. Į tautos vadus Vaižgantas pats niekados nepretendavo ir Jo nieks nėra pavadinęs pranašu kaip Basanavičių ar Maironį. Tat ko gi mes išėjome pažiūrėti, ar vėjo linguojamos nendrės? Ne, mes išėjome pažiūrėti daugiau nė pranašo, mes išėjome pažiūrėti NESUSKILUSIOS ASMENYBĖS. Ir čia yra visa Tumo didybė. Šiais laikais, kada modernusis žmogus veidmainiavimą ir melą pavadino gražiu diplomatijos vardu ir pats didžiuojas esąs diplomatas, sielos gelmėse jis vis dėlto bodis tuo savo asmenybės suskilimu ir jo dvasia ilgis vienybės. Tada jis ateina prie Tumo karsto, nulenkia galvą ir mąsto: juk taip naivu ir paprasta būti TUO PAČIU žmogumi draugijoje, baliuje, prie stalo, sakykloje, klausykloje ir testamente, o tačiau kaip visa tai verta pagarbos. Ir nejučiomis mes mokomės iš šv. Pranciškaus sekėjo, tretininko Tumo, dvasios paprastumo ir asmenybės vieningumo.

Modernieji laikai — nusivylimų ir pesimizmo amžius. Šitose ūkanose kanauninkas Tumas buvo ir liks mūsų tautoj šviesiausias pragiedrulys, kuris vaikščiodamas jos takais rankiojo kitų išbarstytus deimančiukus ir pats praėjęs dar gausiau kitiems jų pabėrė. Tų pragiedrulių pasiilgę mes lydėjom Tave į amžinybę ir mes tvirtai tikime, kad Tu, palikęs be galo ir krašto mylėtą pragiedrulių šalį, esi pasiekęs Amžinosios Giedros tėvynę.

Kitame numery apie a. a. Tumą Vaižgantą kalbėsime plačiau.

Kazys Zupka

Visas gyvenimas

Gyvenome gyvenimą — kaip užmarštį ir nerimą
Ir netikėjome, kad mūsų laimę kas pažįsta —
Su nauja saule kartą nebegrįžo joks gyvenimas,
O sunkios nuodėmės išvarę buvo Kristų.

Ir kaip sunku, kai tylumą širdis kiaurai
pertvaksi,
Kai tavo troškulin joks palaukių žiogelis
neatsvirpys.
Pereisi žemę, kaip rasų saulėtekis,
Bet nieko neprakalbinsi — nei girių šakelytės,
nei laukų diegelio mirtimi
nuvirpusio.
Ir kaip vėl plazda mums širdis ir erdvės
ligi krašto,
Kaip kožna gyslele pajutom jauną vandenyną,
Kai žemę nuplieskė gyvenimas,
O Kristų atgaila grąžino. — —
Mažutis pumpuras prisikėlimą išnešė į žemę,
Į erdves vieversėlis iš laukų nulimo.
O Kristau, Tu visiems — ir mums ir pumpurui
ir klonių vieversėliui —
Visiems tu atnešei prisikėlimą.

Petras Markaitis

Pavasarį

Šiandieną pavasario saulė aplankė
Ir svaigstantį dvarą tarp džiaugsmo alėjų
Ir klūpančią lūšną, kuri kaip rožančių
Tiek metų vakarių viena atkalbėjo...

Nusitiesė marškos žiedų milijonų
Kalnynų pašlaitėm ir kloniais ir pievom...
Upeliai, sutraukę ledinę grandinę,
Vienuolišku smuiku pragarbino Dievą:

Šiandieną pavasario saulė aplankė
Ir svaigstantį dvarą ir lūšną arėjo,
Tik mano pastogę nenušvietė niekas,
Kai sutemą dūšion kažin kas sudėjo...

J. Gobis

Malda ir laisvė

Šių dienų Europos akys daugiausia atkreiptos ten, kur sudėtos bombos, šautuvai, kulkosvaidžiai, aeroplanai, šarvuoti automobiliai; sunykusios dvasios žmonės laukia išganymo iš tų, kurių dispozicijoj yra ginkluotos organizacijos. Materialiniai ginklai sudaro efektą, sudaro ir tam tikrą įspūdį, tačiau ne jie sudaro tikrą žmogaus jėgą. Materialinis ginklas be antgamtiškos dvasios yra tikras silpnumo reiškinys; ginklai naikina ne vien tuos, prieš kuriuos jie nukreipti, bet ir tuos, kurie jais naudojasi gindami savo egoizmą. Žmogaus „aš" yra stiprus ne tuo, kas yra šalia jo, bet tik tuo, kas sudaro jo dvasios turinį. Tikroji žmogaus jėga — tai jo dvasios turinys. Žmogaus „aš" yra stiprus tada, kada dieviškumas jame stiprus; žmogaus asmenybė nyksta, kai tik iš jos Dievas pasitraukia. Malda yra žmogaus sielos pakilimas į Dievą; per maldą žmogus stiprina savo santykius su Dievu ir tuo daro savo „aš" turiningesnį ir stipresnį. Per krikščioniškąją maldą žmogus darosi sociališkesnis: kas Kristaus dvasioje meldžiasi, tas negali būti nepataisomas savo artimo skriaudėjas, jo niekintojas ir išnaudotojas, nes Kristus aiškiai pasakė, kad Dievas nepriima aukų bei maldų iš tų, kurie nėra su savo artimu susitaikę. Egoizmas ir nuoširdi (ne mechaniška) malda — tai du visiškai nesuderinami dalykai: arba malda bent iki minimumo sumažina egoizmą, arba egoizmas atima žmogui galimumą krikščioniškai melstis. Vokiečių psichologas eksperimentalistas yra pasakęs: „Jei pašalintumėm maldą iš gyvenimo, tai sudraskytumėm žmonijos ryšį su Dievu". Kai tik žmogaus santykiai su Dievybe susilpnėja, tuoj žmogus darosi paviršutiniškas, negilus, plokščias ir tuščias. Žmogaus sielos turiningumas ir jos gražumas yra tiesiai proporcionališki jo santykiams su Dievu. Tikrą turinį žmogaus sielai duoda tik Dievas, bet nieku būdu ne plikas tautiškumas ir ne plikas proletariškumas. Žmogus be Dievo yra arba tuščia lėlė, arba plėšrus žvėris. Žmogaus plėšrumas gali būti ir rafinuotas, bet dalyko esmė nuo to nekinta: kai žmogaus plėšrumas ar palaidumas pridengiami kultūros šydu, tai nuo to žmogaus siela tampa dar šlykštesnė.

Kas savo minties ir savo jausmų nepakelia aukštyn ir neprašo sau jėgų iš Aukštybių, tas turi sugyvulėti, nors būtų didžiausias mokslininkas ar karščiausias patriotas. Tai supranta ne vien Kat. Bažnyčia, bet ir didis pagonis, Indijos laisvės kovotojų vadas, M. Gandhi, kurs yra nusistatęs atgauti Indijai laisvę per išvidinę jos patriotų stiprybę, o šios jis stengiasi gauti iš maldos ir susivaldymo. Gandhi yra moralinis autoritetas indams; jis nėra tos rūšies „autoritetas", kaip, pav., Europoj vadinamieji „tautų vadai" (Mussolini, Hitleris, Stalinas ir k.), ku-

riems vergiškai milijonai tarnauja ir automatiškai vykdo nedoriausius jų įsakymus. Gandhi savo sielos gražumu auklėja savo kompatriotus ir įkvepia jiems taurią laisvės meilę. Kai kuriuose Europos kraštuose žmonėms laisvė lyg ir įgrįso, todėl laisvės idėja pakeičiama vergišku pataikavimu, kolektyvizmu ir savo „aš“ išsižadėjimu. Šis keistas reiškinys eina iš to, kad žmonės prarado savo sielos turinį, o kai žmogaus siela pasidaro tuščia, neturininga, tuomet laisvė yra tikrai nebereikalinga. Fašizmas ir hitlerizmas kelia iš kapų antikinius režimus, ypačiai Spartos ir romėnų. Antikinis pasaulis gerbė visuomeninę laisvę; individualinę dvasios laisvę atnešė žmonijai Kristus. Pirmieji Kat. Bažnyčios kankiniai mirė dėl dvasinės laisvės ir savo mirtimi įrodė, jog tikroji laisvė yra brangesnė ir už imperijos politiką ir už pačią žmogaus gyvybę. Fašizmo ir hitlerizmo pavidalu atgyja tai, ką krikščionybė buvo sunaikinus; dabar atgyja pagoniškas etatizmas, o jis atgyja dėl to, kad sumaterialėję žmonės neturi savo sieloj tokio perlo, kurs būtų vertesnis už visas šio pasaulio vertybes. Žmogaus siela pasidarė tuščia; jis (žmogus) nebeturi ko kitiems duoti ir todėl nori susilieti su mase, nori savo asmenybę pakeisti beasmeniškumo principu. Gatvės triukšmas, automobilių ir fabrikų sirenos, telefonų skambučiai, radio aparatų iš erdvių pagaunami garsai, grubus sportas, rekordų gaudymas, spaudos sensacijos ir per spaudą skleidžiamas melas ir neapykanta slopina išvidinius, sielos balsus ir sudaro tokį gyvenimo ritmą, kuris nėra palankus maldos nuotaikai, tačiau žmogus gali ir turi rasti galimumo susikaupti ir savo sielą iš žemės tvankumos pakelti į dangaus Aukštybę. Jei ne visi tai daro, tai tik dėl to, kad nesupranta, jog malda, palaikymas intimiškų santykių su Dievybe, yra tikras ir niekuo nepakeičiamas asmenybės jėgų, laisvės ir grožio šaltinis. Malda apsaugo asmenybę nuo sutirpimo gatvėj ir minioj. Ryškiausiai žmogaus „aš“ pasireiškia maldoje. Malda duoda sielai grožio, kuris socialinės difuzijos būdu eina į žmogaus artimuosius ir daro jiems auklėjamosios įtakos, kai tuo tarpu cinizmas ir skepticizmas visada žmones demoralizuoja. Susidūrimas su mefistofelišku skeptiku ar ciniku visada sudaro sunkų įspūdį, kuris savotiškai tuština sielą net ir tokių žmonių, kurie gyvena gražiausiu idealizmu. Malda tegali idealistą jaunuolį apsaugoti nuo užsikrėtimų mefistofelizmu, kurs slopinamai veikia gražiausias jauno idealisto svajones ir pastangas. Visai kitaip veikia savo aplinkumą tokia asmenybė, kuri gyvena dieviškumo ilgesiu. Kas ilgisi Dievo, tas ilgisi šventumo, gerumo, taurių ir didingų darbų ir tikro grožio; to siela yra graži, įdomi, tas savo sielos gražumu auklėja tuos žmones, su kuriais jam tenka susidurti. Slegiamą įspūdį daro tas žmogus, kurio visas gyvenimas yra atremtas į nuosavą išvidinę tuštumą. Žmogaus siela yra tuščia tada, kai joje nėra geresnio gyvenimo ilgesio, kai žmogus kiauliškai pasitenkina skaniu valgymu, skaniu gėrimu ir minkštu guoliu ar kai žmo-

gaus ilgesys primena sujaudintą žvėrį. Tuščia siela negali būti laisva ir negali laisvės mylėti tikra to žodžio prasme; dvasinė tuštuma veržiasi į visų ribų ir skirtumų sumaišymą, o tai yra ne laisvė, bet pasinėrimas į chaosą. Neestetišką įspūdį daro jaunuolis, kuris nepažįsta geresnio gyvenimo ilgesio, kuris rūpinas tik savim, kurio asmenybė visiškai suplokštėjus ir ištuštėjus. Toks jaunuolis, it sudžiūvusi žolelė, pasiduoda bet kokio vėjo papūtimui, neturi išvidinio atsparumo, ir todėl yra lygiai

Dail. Rimša „Mano motina“

tinkamas bolševizmui kaip ir fašizmui: jis tarnaus tiems, kurie pasiūlys jam gardžios sriubos ir minkštą guolį; jis už judošiškus skatikus išduos ir geriausią draugą ir švenčiausią idėją, nes jo sieloje nėra tokio kristalo, kuris jam būtų brangesnis už visus šio pasaulio blizgučius. Tokio sielos kristalo negali turėti toks jaunuolis, kuris nuoširdžiai nesimeldžia, per maldą nepalaiko

santykių su Dievu ir dėl to negauna iš Aukštybių sau jėgų, kurios apsaugo žmoguje Dievo atvaizdą nuo žemės dulkių ir šiukšlių. Negali žmogus branginti dvasinės laisvės, jei jame Dievo atvaizdas yra apverstas egoizmo šiukšlėmis. Laisvę gali rimtai mylėti ir ginti tik stipri asmenybė, tik tokia asmenybė, kurioje yra ryškus Dievo atvaizdas, o ne tokia, kurioje tas atvaizdas yra gyvenimo purvais apdrabstytas. Jei žmogus tėra tik išdresiruotas gyvulys, jei jis yra tik ekonominių visuomenės santykių refleksas, jei jis yra tik tautos atomas, tai individualinė laisvė neturi jokios prasmės. Absurdiška reikalauti laisvės dulkei, kurioje laikinai žybtelėjo gyvybės kibirkštėlė ir tuoj ji bus amžinai užgesus. Dar didesnis absurdas reikalauti laisvės žmogui, kaipo plėšriam, bet rafinuotam žvėriui. Laisvė reikalinga tauriems Dievo sūnums, ryškiems Dievo atvaizdams gyvoj, skaisčioj asmenybėj, kuri paskirta amžinam gyvenimui Dievo karalystėje.

„Pažinkite tiesą, ir tiesa padarys jus laisvus“, „Kur yra Viešpaties dvasia, ten yra ir laisvė“, sako šv. Raštas. Negali būti tvarkingos laisvės ten, kur nėra „Viešpaties dvasios“, o jos nėra ten, kur žmonės yra laisva valia nutraukę santykius su Dievu. Kiekvienas žmogus turi savo individualinį likimą ne tik čia, žemėje, bet ir amžinybėje. Žmogaus likimas amžinybėje pareis nuo to, kaip jis savo dvasios laisvę panaudos šiame gyvenime. Nei tautiškumas, nei proletariškumas, nei valstybė negali teisėtai atskirti žmogų nuo Dievo. „Žmogaus ir Dievo likimas per amžių amžius yra neperskiriamas. Ir pats velnias negali pakeisti šitą amžinąjį likimo bendrumą, kurio viduryje pats Dievas, kaipo žmogus, buvo prikaltas prie kryžiaus“, sako rusų filosofas N. Berdiajevas. Kristaus kryžius sustiprino žmogaus santykius su Dievu, bet neatėmė žmogui laisvės neiti Kryžiaus keliais. Kas Nukryžiuotąjį paniekins, kas nutrauks su Juo dvasinius ryšius, to likimas bus baisesnis, negu tų, kurie Jo nėra pažinę. Iš Kristaus gyvenimo ir kančios eina smarkiausias pasipriešinimas blogybei, o jai priešintis gali tik tas, kuris yra dvasioje laisvas, tik tas, kuriame yra „Viešpaties dvasia“, todėl nuoširdžiai laisvę mylėti gali tik tas, kas savo intimiškame ir viešame gyvenime palaiko dvasinius santykius su savo Išganytoju. Sumaterialėjęs šių dienų žmogus išsižada savo asmenybės ir ieško tokių gyvenimo formų, kurios asmenybę pakeičia beasmeniškų tautiškumo ar proletariškumo pradu. Išsižadėjimas asmeniškumo veda į išsižadėjimą Dievo atvaizdo žmoguje. Beasmeniškumo principą nuosekliai vykdo bolševizmas, jo pėdomis taip pat eina ir fašizmas. Beasmeniškumo dvasia yra priešinga kūrybos dvasiai, nes kolektyvas nėra kūrėjas. Kūryba yra individuališkas ir giliai asmeniškas dalykas. Su asmeniškumu, su individualybe turėtų žūti ir kultūrinė kūryba. Beasmeniškumo principas yra priešingas žmogaus sąžinei, tai didžiausiai gyvenimo vertybei. Ne taip skaudu tada, kai asmenybė niekinama, persekiojama ar net kankinama, kaip tada, kada ji iš principo

paneigiama ir pakeičiama beasmeniškumo pradu. Reakcija prieš laisvę ir tas miglotas noras sutirpti beasmeniškoj masėj eina iš išvidinio žmonių ištuštėjimo, iš neturėjimo savyje jokių vertybių. Kas viduje yra tuščias, tas eina į tokias organizacijas, kurių ideologija yra pagrįsta arba dviprasmiškumu, arba visišku dvasios ir teisės paneigimu. Kovoti su gaivalinio beasmeniškumo bangomis tegalima stiprinant savo asmenybę ir jos santykius su Dievu. Sėkmingiausia priemonė asmenybei stiprinti yra malda Kat. Bažnyčios dvasioje. Per maldą žmogaus asmuo kreipiasi į asmeninį Dievą, palaiko santykius su asmeniniu Dievu ir iš Dievo asmeniškumo gauna energijos savo žmogiškajam asmeniškumui stiprinti. Beasmeniškumo pradas, į kurį stengiasi atsiremti bolševizmas ir fašizmas, yra be galo pavojingas moralybei, nes jis individualinę sąžinę, tą vadinamąjį Dievo balsą žmoguje, pakeičia beasmeniška, kolektyviška, „tautine“ ar „revoliucine sąžine“, kuri yra tokia slidi, jog jos kriterijais galima ir viskas pateisinti ir viskas paneigti. „Tautinė“ ir „revoliucinė sąžinė“ nėra nei tautos nei revoliucijos sąžinė, kuri draudžia eiliniams žmonėms savarankiškai galvoti ir savarankiškai vadovautis savo sąžinės balsu. Tauta laiminga ne tada, kada ji paversta beprasmiška mase ir aklu įnagiu vadų rankose, bet tik tada, kai ji turi daug stiprių ir taurių asmenybių, kurie įtikina ją laisvai eiti į geresnį gyvenimą, moralinį ir kūrybinį progresą. Šiuo atžvilgiu laisvė yra teisė į nelygybę, nes kiekvienas žmogus turi teisę stengtis pralenkti kitus savo gerumu, šventumu, pasiaukojimu artimo gerovei, darbingumu ir kūrybine iniciatyva. Tokių „lenktynių“ negali būti ten, kur nėra laisvės, kur viena partija yra pagrobus sau „teisę“ nustatinėti žmonėms gėrio ir blogio kriterijus, pav., bolševikai ir fašistai. Jei beasmeniškumo pradas iki galo įsigalėtų, tai žmonija nebeturėtų nei genijų, nei šventųjų, nei herojų, nes be individualinės laisvės neįmanomas nei šventumas nei geniališkumas, o šventumas ir geniališkumas yra žmoniškumo žiedai, kuriuos augina tik dvasios laisvė.

Gaivalinis beasmeniškumo kilimas nenoromis primena pranašišką Apokalipsio vaizdą, kad žmonės bus verčiami nešioti kaktoj ir rankoj žvėries žymę ir kad už tokį savo individualybės išsižadėjimą turės „gerti Dievo rūstybės vyną“. Beasmeniškumo skraiste yra pridengtas kolektyviškas gyvuliškumas, grubiausias, bet organizuotas žmonių egoizmas. Egoizmo pagrindais suorganizuotą visuomenę ir valstybę gali išsprogdinti tik stiprios asmenybės ir tai gali padaryti ne materialiniais ginklais, bet tik savo dvasios jėgomis, moraliniu nepalaužiamumu, sekdami Bažnyčios kankinių pėdomis. Antikinės Romos imperijos režimas sprogo dėl to, kad tūkstančiai žmonių pamilo dvasios laisvę ir herojiškai mirė už savo sielos laisvę. „Kas žmogui padėtų, jei jis visą pasaulį laimėtų, o savo sielai pakenktų“, pasakė Kristus. Tie Dieviškojo Mokytojo žodžiai kaip tik yra taikomi ne tautoms, ne proletariatui, bet kiekvienam žmogui,

kiekvienai asmenybei skyrium, nes jei nebus žmogaus, tai nebus nei tautos nei žmonijos. Ir kas per džiaugsmas iš tautos suvereniteto, jei tauta neturi nei genijų, nei šventųjų, nei idealistų, jei tautos idėja naikina ar bent slopina žmogaus idėją!

Katalikų Bažnyčia giliai pažįsta dvasinę žmogaus prigimtį, todėl Ji į visas blogybes siūlo reaguoti malda. Katalikiškai suprasta malda anaiptol neveda žmogaus į pasyviškumą, į budistišką nirvaną, tik į pasyvines dorybes, bet kaip tik žadina aktyvines, kūrybines dorybes ir stiprina žmogaus atsparumą išorinėms įtakoms ir pagundoms. Iš maldos esmės eina ne vien susilaikymas nuo to, kas bloga, kas nuodėmė, bet ir darymas to, kas gera, harmoninga ir kas konstruktingai veikia visuomenės gyvenimą, todėl kas meldžiasi Kristaus dvasioje, tas yra ir drąsus, ir veiklus, ir nebijo pasiaukoti, tas savo įsitikinimų nemaino į gardžios duonos plutelę ir į minkštą guolį, tas nėra sezoninių srovių vergas, tas rūpinasi ne vien savimi, bet ir savo tautos ir visos žmonijos gerove, tas savo laikinosios laimės nestato ant svetimo vargo ir kančių, tas ir kūrybos srityje yra produktingas. Ir atvirkščiai, kas neima sau energijos iš Dievo, to visas gyvenimas turi remtis į išvidinę tuštumą, kuri jam ir tampa vieninteliu gyvenimo vertybių kriterijum. Toks žmogus ne vien kompromituoja savyje krikščioniško žmoniškumo idėją, pakeisdamas savyje Dievo atvaizdą gyvulio atvaizdu, bet dar ir kitus demoralizuoja, nes užkrečia savo artimuosius dvasinės tuštumos ir moralinio beformiškumo liga, kuriai atsispirti įstengia tik stiprios asmenybės. Aistrų pagauta asmenybė praranda savo formą, kurią jai gali grąžinti tik malda ir sakramentalinė atgaila. Šių dienų Europa gyvena tokius sunkius krizius tik dėl to, kad asmeninis beformiškumas įnešė daug beformiškumo į socialinį, ekonominį ir politinį gyvenimą. Mūsų gyvenime per daug dionisiško gaivališkumo, per daug beformiškumo, o labai trūksta apoloniško formingumo ir kosmiškos harmonijos. Visuomeniniai vargai eina iš to, kad morališkai pavargo ir pakriko asmenybė: ji negali atsinaujinti gamtiškomis priemonėmis, — jai reikia pagalbos iš Aukštybių, todėl malda mums, radio amžiaus žmonėms, pasidarė ypačiai reikalinga.

Keliaujam į Šiaurės ašigalį, *bet netuščiomis. Kiekvienas, tarp kita ko, galime pasiimti 12 knygų (nedaugiau!). Paruošk knygų sąrašą, kurias pasiimtum. Sustojame Grenlandijoj ir toliau, eskimų lydimi, važiuojame šunimis ligi šiauriausios stoties, kur, jei baltos meškos mūsų nesudraskys, pagyvensim bent porą mėnesių. Į tą kelionę galime paimti tik 5 knygas — paruošk sąrašą. Toliau keliausim pašliūžom tegalėdami įsidėti į kišenių tik vieną knygą, rašyk kurią? Knygų sąrašus ir, jei galva išneša, vieną kitą praktišką pastabą, siųsk ligi š. m. liepos 1 d. „Ateities" redakcijai Atsakymai tilps 7 Nr. Įdomiausį apdovanos prof. J. Eretas.*

Jonas Mikulevičius

Antanas Strazdas

1763.VI.12 — 1833.IV.11.

1. Ką mes žinome apie Strazdą. 2. Strazdo kūryba.

Ką mes žinome apie A. Strazdą. Šiemet švenčiame 170 metų gimimo ir 100 metų mirimo sukaktuves liaudies mylimojo, jos garbstomo kunigo, dainuojamo poeto Antano Strazdo. Ir ne tik liaudis šviesiai prisimena Strazdą: šiemet ir jos vadai, minėdami jo mirtį, daug gražių žodžių pirašė apie originalųjį žmogų. Perskaitai anuos rašinius, pasiklausai apie seniai mirusįjį pasakojimų, patrauki pečiais, nes nežinai, ką tikėti ir ko netikėti. Legenda. Antanas Srazdas mūsų tautai virto legenda, audžiama pagal tikrai žinomą jo gyvenimo škicą, o ir šis toks blankus, toks neaiškus. Gimė Zarasų aps. ir Kriaunų parapijoj, net ir kaimas tiksliai nenustatytas, nes jis nepažymėtas gimimo metrikoje. Mokės Ilukšto jėzuitų gimnazijoj, Kreslavo ir Varnių kunigų seminarijose. Vysk. Steponas Giedraitis pašventė jį kunigu 1790 mt. Tai sausi faktai. Apie jo, mokinio, gyvenimą beveik nieko nežinome. O ir mokykloj jis turėjo būti įdomus ir originalus, nes tokiu jis buvo apsigimęs, o ne vieną gražią dieną patapęs. Juk iškart jau buvo skiriamas vikaru prie neturtingiausių bažnyčių, o tam turėjo būti priežasčių. Strazdo metais Lietuva turtinga istorijos įvykiais. Tai Lietuvos padalymas, pirmasis sukilimas, prancūzmetis. Kaip į visa tai Strazdas reagavo, mums paslaptis. Kurie impulsai vertė Strazdą imti žmoną ir laužyti Bažnyčios kanonus, mes gal niekados neišsiaiškinsime. Į klausimus — ar pats gyvenimas prišliejo Strazdą prie žemės, ar jo galutinai susikristalizavusi pasaulėžiūra vertė gyventi iš rankų darbo, ir kodėl tik senatvėje ėmės žemės dirbti, kai jaunatvėje pačios rankos prašyte prašosi plūgo — atsakyti nė nemėginama. O ar tik šitie faktai — didieji jo gyvenimo faktai? Daugiau jų nėra? O ir šie tik rėmai. O jo gyvenimo paveikslą juose piešia kas nori ir kaip nori. Ir gerai poetas Jonas Kossu-Aleksandravičius „N. Romuvos“ 120 Nr. sako, kad jau nebegalima parašyti Strazdo bijografijos, o tik jo gyvenimo romaną. Ir dėl to šio jubiliejaus proga apibūdinančiuose poetą, kunigą ir žmogų straipsniuose randama tiek kontrastų ir tiek naivių teigimų. Viena tegalima tvirtinti, kad jo charakterį ir gyvenimo būdą nulėmė audringa aukštaičio prigimtis, liaudies meilė ir liaudies vargai, jo vienuma ir skaitomoji literatūra. Tai aišku. Kuriais tačiau faktais šios premisos veikė jo būdą, mums paslaptis.

Yra daug priežasčių, dėl kurių apie Strazdą susidarė visai jam necharakteringa opinija. Dabartinė jaunuomenė Strazdo ki-

taip neįsivaizduoja, kaip tik be galo linksmą žmogų, šposininką, net nerimtą. Visų pirmutinė priežastis — senesnioji Strazdą būdinanti literatūra. 1883 metų „Auszroj", o vėliau Strazdo „Svietiškose ir šventose giesmėse", išleistose 1902 mt. rašoma: „Ant vieno tik atminimo apie jį, pasiaiškina (—nušvinta) raukšlėmis nuo amžiaus rūpesčių nuliūdusi kakta; ant išblyškusio veido pasirodo raudonumas ir visą žmogų palenktą amžiaus sunkumu jaunystės atminimas prikelia, kada iš savo jaunystės priskiria daug pasakų apie kun. Strazdelį, pilnų juokų ir štukų ir priduria ištisas dalis iš jo pamokslų lietuviškai sakytų". Tokią pastabą perskaitęs, ir galvoji, kad jo vien juokai krėsta. Antra priežastis ta, kad apie Strazdą neišliko veik jokios literatūros be jo paties konsistorijai eksplikacijos, kurioje jis aiškinas dėl savo gyvenimo. Todėl mokyklose dažniausiai tenkinamasi keliais pusiau tikrais, pusiau legendiniais anekdotais. O kaip sau norite, anekdotai supažindinti su asmeniu kuo mažiausia patarnauja. Mokytojo tonas, sudaręs labai linksmą nuotaiką, paskatina mokinį prisiminti iš kažkur išmoktas kad ir labai nepadorias dainuškas ir jas priskirti Strazdui. „Štai ką jis rašė. Tikrai jo būta palaido", norįs pasakyti po tokios pamokos, kaip kad lengva širdimi ir jau per didele drąsa Strazdą būdina Henr. Kelmas „Lietuvos Aide". Trečia priežastis, verčianti Strazdo paveikslą tamsiom spalvom piešti, glūdi mumyse pačiuose. Tai psichologinis mūsų linkimas žmoguje, ir dar už mus didesniame, ką nors juodo, blogo surasti, kad mes paskui galėtumėm pasakyti: „O, anas toks buvo, kas čia nuostabu, kad ir aš blogas". O Strazdas, kunigas, žmoną turėjo. Na, matyt, gero paukščio būta...

Kokio gi iš tiesų būta kun. Strazdo? Tiesa, Strazdo būta juokdario. Bet tatai kyla ne iš jo lengvapėdiškumo, o iš jo pasaulėžiūros. Jo pasaulėžiūra nulėmė jo santykį su ponija ir su liaudimi. Pirmąją jis skaitė liaudies išnaudotoja, — o ar nebuvo taip? — ir antrąją verta pasigailėti skriaudžiamąja. Pirmąją todėl jis piktai pajuokdavo, jai piktokų šposų iškirsdavo, antrąją paguosti stengės, suraminti. Dėl to pirmajai jo kūryboje skirta tiek pikto žodžio, o antrajai jis pranašauja pavasarėlį. Dėl to jo meto kolegos kunigai, daugiausia ponų kilmės, Strazdą niekino. Nes jie juk buvo aukščiau liaudies, o Strazdas iš valstiečių išėjęs į valstiečius ir grįžo; o valstietis — „niekings sutvėrimas", tai kaipgi galėjo Strazdas būti gerbiamas? Užtat liaudis jį mylėjo, nes tik ji išgirdo, kad po ta nešvaria, nususia sutana arba kailinaičiais plaka juos mylinti širdis. O žinome gi psichologinę teisybę, kad nuliūdusio ašarom nepalinksminsi. Paguosk jį mokamai linksmais žodžiais, pasaką jam pasek, dainą padainuok, anekdotą papasakok, prasčioką ir blevyzgėlė suramins; jis prablaivės, nurims, užsimirš ir net prasijuoks. O matyti mylimą juokiantis ar maža laimė? Dėl to jo juokas skamba, dėl to jo linksma ir kiek nepadori dainelė, dėl to tas linksmas anekdotas.

Bet jais jis pridengė tik savo gėlą, kurios kiti pripylė į jo širdį. Anksčiau minėtos eksplikacijos (pasiaiškinimo) tonas — rūsčiai teisingas, su skriaudžiamojo protesto atspalviu. Dėl ko jis paniekintas, dėl ko jis stumdomas ir skriaudžiamas, ar kad žmogų myli, kad jam dirba ir gieda? Kaip puikiai jis supranta savo misiją, savo paskirtį: *„biedną žmogų linksminu, pranašauju pavasa-*

A. Strazdas. „7 menò dienų“ kl.

rėlį“ *„Strazde“* pats save apibūdina. O *„Siratos Giesmė“* tai ne našlaičio skundas, o juoda jo paties gėla. Kam daug kalbėti! Klydome, kad Strazdą juokdariu ir dargi nepadoriu vadinome.

Negalima primesti Strazdui ir palaidumo. Pakrikusios doros kūrėjo poezija — niauri ir tamsi; tokiam svetimi skaidrūs, pilni saulės šviesos posmai, o jų juk taip apstu Strazdo kūryboje. „Pulkim ant kelių“ autoriui turim pripažinti nepaprastą širdies kilnumą, kylantį iš gilaus religingumo. Juk ši giesmė, ir savo

muzika ir turiniu, autoriaus ir mūsų tautos religingumo kulminacija. Nemoralus žmogus siekias į Dievą, verčia mintį į jį kilti, bet jo jausmai, kaip Kaino aukos dūmai, blaškos pažemy ir jį patį troškina, gi „Pulkim“ — gyviausias tikėjimo, meilės ir vilties aktas.

Kad daug kas juodo apie Strazdą manyte pramanyta, rodo ir legenda apie jo mirtį ir kapą. Iki šiol mokyklose buvo kartojama, laikraščiuos rašoma, esą, Strazdas miręs nekatalikiškai, o jo kūną palaidoję pakaruoklių kapuose. Kossu-Aleksandravičius net pasigardžiuodamas šį „faktą“ vartalioja taip ir kitaip ir su saviška maniera saviškas išvadas daro. Tačiau šis „faktas“ — gryniausia legenda, nes surasta Strazdo mirties metrika visai ką kitą rodo. Jos nuorašą čia ir paduodu:

„Metrikos nuorašas iš mirusiųjų knygų
„Kamajų R.-K. bažnyčios 1833...
Švietimo reikalu.

1833 metais balandžio mėn. 11 dieną Kamajų miestely mirė kunigas Antanas Drozdauskas, Emeritas, aprūpintas Šv. Sakramentais, 77 metų amžiaus. Palaidotas Kamajų parapijos kapuose. Palaidojo Kamajų Vikaras, Kun. Juzapas Daukša, tų metų balandžio 13 dieną.

Originalą atatinka.

Kun. J. Kriščiūnas,
Kamajų klebonas.

Antano Strazdo kūryba. Kai imuos kalbėti apie Strazdo kūrybą, prisimenu Kossu-Aleksandravičiaus pasakymą: „ir gerai, kad nei jo gyvenimas, nei dainelės nestudijuojamos (atseit nenagrinėjamos. J. M.), nemarinamos“... „Jis toks malonus gyvas“. Strazdelis gyvas! Suprantama, tuo norėta pasakyti, kad Strazdelio legenda gyva. Bet ji vaizduoja ne tikrąjį Strazdelį, o apšmeižtąjį, apmeluotąjį. Šias mūsis reikia nuo jo nubraukti, tad reikia ir jo gyvenimas pastudijuoti. Deja, tai jau išėjo iš galėjimo srities. Liko tik jo kūryba, bet jei ir ją marinsime savo nagrinėjimu? Tuoj pamatysime, kad jo kūryba nagrinėti tai ją atgaivinti. Atsimenu mokyklos suolą. Kai mokytoja pasakojo apie Strazdą anekdotus, buvo linksma, ir garbstomas dainius interesavo. Bet vos perskaitėm

„Ey dienas mana kłapatu
Kur pasidiesiu be turtu,
Kur asziey nujasiu
Wis biedas atrasiu,
Diel sawis,

susiraukėm kaip nuo rūkščiausio obuolio ir padėjom knygelę į šalį, pavadindami ją poezija kabutėse. Čiupinėti Strazdą kada nors niekas nemanė, nes atrodė bjauriai neįdomu. Ir tikrai.

Strazdas knygoj — nebegyvas, lavonu, atseit gilia mums svetima jau praeitimi kvepia. Strazdas gali būti gyvas tik žmonių lūpose, širdyse, kai jis dainuojamas, bet ne skaitomas. O kas dabar Strazdą dainuoja? kur? kurią jo dainelę? Nauja kūryba ir dainuojamą Strazdą palaidojo, ir nieks mokykloj su dainuojamu Strazdu moksleivio nesupažindina. Strazdas gyvas tik bažnyčioj, kai pamaldi žmonių minia užtraukia „Pulkim". O kad chorai ir šią su įvairiausiais išraitymais gieda, tai Strazdas pasidaro žmonių širdžiai svetimas, šaltas ir nepažįstamas. Jei giedoti būtų buvusi jo maniera, tik jo užmatis, o ne širdies kalba, numotumėm ranka, sakydami: „Ne mums jis gyveno, kam vargti beieškant mirusioj jo kūryboj poezijos perlų!" Strazdas ne užsimetėlis. Jis širdies žmogus, nes jis lietuvis ir dargi aukštaitis. O šie visi — degąs jausmas. Erotikos dainius Vienažindys, peizažininkas Baranauskas, romanistas Vienuolis, optimistas Tumas ir kt. Lyrikai, švelnūs, jausmingi, visad gyvi, įsiklausę į tautos pulsą, savo širdy girdį tautos širdį. Tai kaip praeiti pro Strazdą nepasiklausius jo kalbos — tik mokėkime ją suprasti. Literatūros mokytojai dažnai nevisai supažindina savo mokinius su senąja mūsų literatūra, nes nagrinėja daugiau jos tematiką, motyvus, idėjas, o ne poetiką, literatūrines priemones, kurios gal ir yra svarbiausios literatūros moksle. Todėl mes žinom apie ką giedojo Duonelaitis, Baranauskas ir Strazdas, bet mes nemokame jų dainos, jos nesame girdėję, nežinome kuo ji įdomi. Todėl, manau, čia kaip tik labiau tiks paliesti literatūrinės Strazdo dainų priemonės, dėl kurių liaudis kaip tik Strazdą savu pavadino, turtu jo pasinaudojo.

Poetą Strazdą, liaudies vadinamą Strazdeliu, laikome liaudies dainium. Jis liaudžiai dainavo, žmonės jo dainas pamėgo, išskirdami net iš savųjų, pavadindami jas „Strazdelio dainomis". Tatai jau sako, kad Strazdo esama individualaus poeto, bet mokėjusio pasakyti plačių masių susikaupusią širdyje nuotaiką, kančią, jausmą ir mokėjusio pasakyti suprantama ir artima liaudžiai kalba. Liaudies poetika, aišku, įvairesnė, įdomesnė ir net meistriškesnė už Strazdo poetiką. Kodėl taip yra, lengvai galima išsiaiškinti. Liaudies dainos nerimuotos. O dėl to lengvai galima jas gražinti, tobulinti, keisti; Strazdas gi stengėsi dainuoti rimuotai; rimuotą dainą ne taip lengvai pakeisi, ji ilgiau išliks tokia, kokia gimė. Vadinasi, kieno nors sugalvotą nerimuotą dainelę dar daug kas „kūrė". Jos dalį pakeisdavo kita, kai ką išleisdavo, nauja pridėdavo. Dėl to liaudies dainose labai dažnai nerandame loginio ryšio; jose veiksmas nenuoseklus, o dažnai net ir nesuderinamų kontrastų atsiranda. Individualinio kūrinio kompozicija loginiu ryšiu remiama ir jo reikalauja. Jo turime ieškoti ir Strazdo kūryboje, jį ir randame. Jo kūryboje labai ryškus veiksmo nuosakumas, kuris itin aiškėja žinant Strazdo pasaulėžiūrą. Našlaitis pasipasakoja savo vargus ir visą neviltį —

jam belieka tėvų kapeliais susiraminti, Dievo pasigailėjimu pasiguosti. Tas matyti „Siratos giesmėj“, o „Gaspadoriškoj Giesmėj“ nupasakojęs ūkininko darbus ir džiaugsmus, nepamiršta priminti —

„Gersim pauliosim,
Atsigėrę Dievui padėkosim“.

Be to, liaudies dainose dažnai neišlaikomas vaizdo vienumas. Liaudis mėgsta ne vieningą vaizdą sukurti, o jausmą, nuotaiką sužadinti. Ji duoda keletą nuotaikingų tarp savęs nieko bendra neturinčių vaizdų, kurie vis dėlto sudaro vieningą dainą. Tie vaizdai pakrikę, nenuosekliai išdėstyti, bet tarnauja dainuotojui nuteikti. Labai mokamai liaudis šiam tikslui vartoja paralelizmus, tiek palyginamuosius, tiek neigiamuosius — jais įspūdis be galo puikiai pasiseka sustiprinti. Pav.:

„Neatverks varpai,
nei vargonėliai,
neatverks sena močiutė, —
tik mane atverks
juoda žemelė,
kur būsiu be vargelio.

Strazdas gi pirmiausia nori duoti plastinį vaizdą ir jį sudaro iš atskirų vaizdų. Tiesa, jis tuo ir nuteikia, nes jo vaizdai dažnai taip pat nuotaikingi, bet kartais linksmas posmas gretinas prie liūdno.

Sakysime jo „Pavasaris“ sudėtas iš daugybės vaizdų — kas eilutė tai vaizdas. Paklausykite:

„Jau sniegelis ir nubėgo,
Žalia spalva žemę rėdo,
Saulė šildyti pradėjo,
Pavasaris jau atėjo.
Upelė srauniai bėgdama
Akmenėlius barškindama,
Vieną ant kito barškina,
Žmogų biedną apramina.
Suka viesulas medelius,
Plakas lapai ant lapelių,
Braška medelis lūždamas,
Mieruoja žemę griūdamas.
Ant kalnelio, pakalnėlėj
Avis gano piemenėliai,
Anie ant vamzdelių groja,
Gieda, šoka, tancavoja“...

Liaudis nuteikti deda priemonę prie priemonės. Štai:

„Pas mamužytę
ryli raluži —
pas anytužę
ui-ui dienužė“.

Čia be paralelistinio palyginimo maestriškai panaudota refrėnas, kuriuo ir lyginama: „ryli raližį“ — džiaugsmingai nuteikia, o „ui-ui“ liūdnai, net baugiai. Refrėną vartoja ir Strazdas, bet jo refrėnas labai neturtingas ir iš klasikinio liaudies refrėno išsigimęs. Jis naudojamas tik nuotaikai ir vaizdingumui, bet niekados garsų muzikai, ką taip dažnai užtinkame liaudies kūryboje. Jo Strazdas atskirai niekad nevartoja, o tik įterpęs į prasminguosius žodžius. Sakysime, jo dainoje „Vištyčiai“ jis puikiai pavartotas vaizdui sukurti:

Dabar: *klapat, ciku, ciku,*
Reikia lesint lig Velykų

„*Rudenėly*“ — nuotaikingas:

„Atjoja pas man Jonelis
Hei, hei, hei Jonelis!

„Piemenėlių giesmėj“ — nuotaikingas ir vaizdingas:

„Ho ea, ea! ho lia lia!
Avytės ralia, ralia“.

Juk toks refrėnas ir linksmai nuteikia ir parodo pavasario vaizdą, kaip piemenėliai šoka, avytės mekena:

„ho ca ca, ho lia lia! ralia, ralia“.

Liaudies kūryba labai mėgsta epitetus, kurių turi kuo įvairiausių: a. tautologinių — *jaunoji* mergelė, b. paaiškinamųjų — *aukso* kilpinėlė, c. pastoviųjų — *aukštas* kalnelis, d. metaforinių — *vargų* dienelė, e. sudurtinių — *balta, graži* lelijėlė. Visų jų randame ir Strazdo kūryboje, tačiau epitetais Strazdas labai negausus. a. rūšies daugiausia. b. gausiai tvikstelia jo „Rudenėlis“:

„Žirgu *širmu, aukso* balnu,
Sidabriniais muštukėliais,
Žemčiūguotais judilėliais(?),
Su *lapine* kepurėle
Su *paauksuota* šoblele.

c. užtinkame, o d. ir visai gražūs, deja, jų labai maža: dienos *klapatų, linksmai* plaukia ir kt.

Palyginimų Strazdo kūryboje labai maža; lyginti daiktus jis nemėgsta. Lyginimų atsiranda ypač tada, kai dainius mėgsta vartoti daug epitetų. O epitetų Strazdas, kaip matėme, labai šykštus.

Jo palyginimai daugiau logiški, o ne literatūriški, ir mes juos imam jau simboliais:

„Tupėdamas ant šakelės,
Leidžia verksmingas giesmeles,
O per dienas ir nakteles
Verkia senos motinėlės“...

Aišku, čia turime daiktišką paukštelio ir našlaitėlio palyginimą, bet Strazdo kūryboje šis palyginimas taip jau įprastas, kad mes paukštelį jau laikome našlaičio, o jei norite skriaudžiamo lietuvio, valstiečio, simboliu. Ogi „Strazdas“ ne kas kitas, kaip

pats Strazdas. Šis eilėraštis — gausingiausias poetinėmis priemonėmis, jos puikiai suderintos, ir už tai jis mūsų senosios literatūros šedevras, galįs konkuruoti su šių dienų geriausiais eilėraščiais. Davęs 100 vaizdų, Strazdas pakyla į patį Parnasą:

„Jau saulelė kaitresnė,
Ir pievelė žalesnė,
Ir berželis sprogti pradėjo.
Upelis linksmai plaukia
Verpetas vivat šaukia
Ir sulelė beržą prateka.
Žiedai iš žemės pinas
Pilnas paukščių karklynas
Siaudžia griaudžia lizdus pindami..."

Jauste jauti, kaip atėjo pavasaris, siūbtelėjo visur žaluma, užtelėjo gaivi gyvybės srovė —

„verpetas vivat šaukia" tai jau net ne metafora, kurių čia taip apstu, bet personifikacija. Čia išnyksta siena tarp poeto ir gamtos, jis su ja susilieja, jis ištirpsta gamtoje, virsta jos dalimi, ir todėl visa jam gyva, jam verpetas „vivat" šaukia. Ir tai galėjo poetas nemiklia tąsyk kalba taip puikiai išreikšti. Strazdo būta didelės sielos, didelio poeto.

Arba vėl:

„Pasvydo, pasvydo
Aušros žvaigždė pasvydo, pasvydo,
Ir gaideliai pragydo, pragydo.
Kas gi ten? kas gi ten?
Kas gi tenai už miško, už miško,
Žiba — tvakso ištiško, ištiško?
Saulelė, saulelė,
Saulytėlė tekėjo, tekėjo,
Aukso žiedais mirgėjo, mirgėjo..."

Čia rasite ir kartojimų ir klausimų, ir metaforų, ir tokių puikių, švelnių deminutyvų. Ir taip puikiai visa suderinta. Jei daugiau tokios poezijos Strazdas būtų sukūręs, jis būtų daug didesnės įtakos mūsų literatūrai turėjęs, negu kad turėjo ir turi.

Kada mūsų romantikai ir jų papėdininkai, romantiškai sentimentalūs kūrėjai — Margalis, Vaitkus, Stonis ir kiti, — susiradę 20 epitetų pasisakė „gana", jais pasitenkino ir kai kurie dar ir dabar tenkinas, — Strazdas vartoja platų leksikoną, jis randa didelį žodžių išteklių, ypač veiksmažodžių, nes jų tiek daug gyvoj kalboj. Jo kūryboj nėr tiek daug šablono, kiek randame jo Maironyje, o po jo visoj sentimentalistų generacijoj. Ypač liaudies daina linkusi į šį šabloną: bendru terminu mergelė, bernelis, jaunas ir t. t. užtušuojama visas vaizdas, nesukuriama reljefo. Strazdas duoda reljefą, jei ne epitetu, tai veiksmažodžiu:

„Pasileidęs žalį, šėmį,
Ėjau namo *įsirėmęs*...
Ariau varstą da ir kitą —
Neša blynų *pamirkytų*
Stiprina artojų".

Duotieji čia vaizdai ryškūs, relijiefiški.

Žinau, kad neišsėmiau visų Strazdo kūrybos perlų, jų daug dar yra, jų daug dar rastų pastabesnė akis, didesnis įsigilinimas, ilgesnė studija. Deja, to neleidžia ir laikas ir neruiminga mūsų žurnalo erčia. Juk visai nepaliečiau Strazdo pėdos ir metro, nuo kurio jo kūryba labiausiai nukenčia. Mat, ir Strazdo tarmės kirtis neatatinka literatūros kalbos kirčio ir jo poezijos paskirtis jo tikslaus nereikalavo. Jo dainos ne skaityti, o dainuoti kurtos. Tai visų jų grožį išvysti tik dainuojant ir tegalima. Štai kodėl sunku skaityti Strazdą. Bet eilėraščio grožis, menas

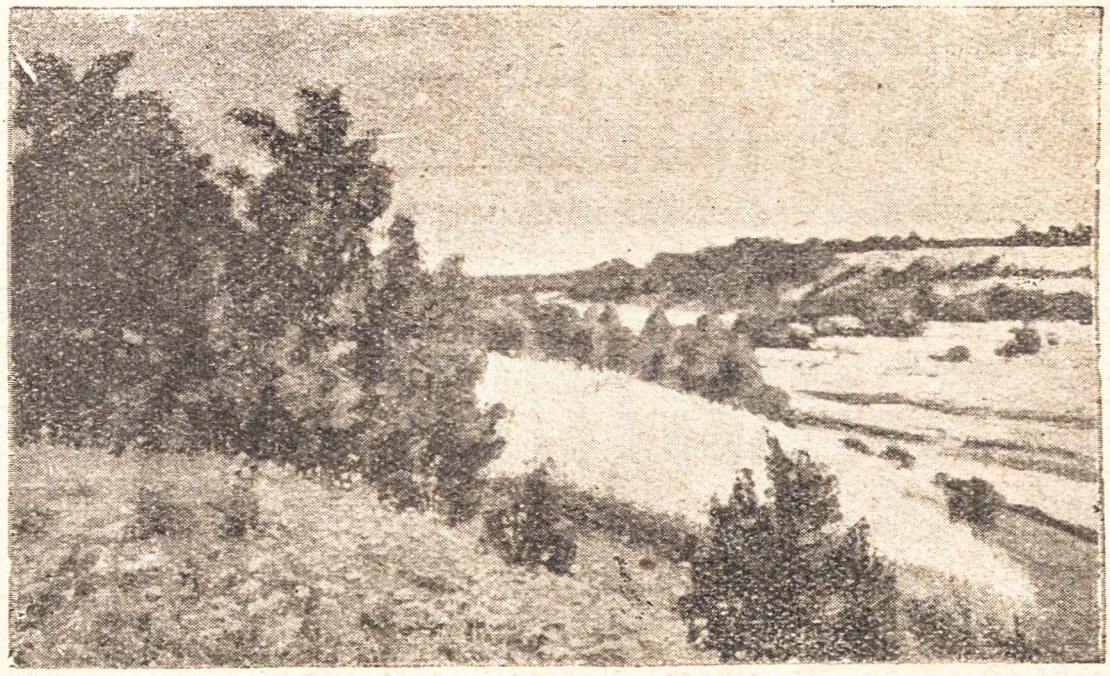

Dail. Mackevičiaus „Peizažas" „7 meno dienų" kl.

ne tik jo muzikalumu reiškiasi, o ir ta išraiška, kuriai naudojama poetinės priemonės, tuo jausmu, kuris įsilieja į mūsų širdį. O ir tų priemonių, o ypač jausmo jo kūryboj apstu. Ir taip yra ne vien dėl jautrios jo prigimties, liaudies vargo. Strazdo būta susipažinusio su sentimentalizmu, kurio klestėta kaip tik XVIII a. ir Anglijoj (Šternas), ir Prancūzijoj (Russo), ir Rusijoj (Karamzin, Žukovskij), na, ir Lenkijoje, o lenkų literatūra Strazdui nebuvo svetima. Tatai rodo, kad ir Lietuvos pažangesnieji šliejosi prie Europos kultūros tekmės, deja, Lietuvą į jos srovę įvesti skaudžios istorijos apystovos griežtai atsisakė. Rusų priespaudos metais mūsų literatūra atskilusi, vieniša, menka, į ją vos maža dalelė patenka tų milžiniškų literatūros srovių, kurios srauniai tekėjo visoje Europoje. Bet ir tie keli lašeliai įplovė į Lietuvą romantizmą ir realizmą, davė „Auszrą" ir „Varpą".

Myk. Linkevičius

Pasiskundimas Jėzui

Ar aš nevertas pabučiuot kryželį,
Ar man užginta pasistiprint dangiškąja manna,
Ar nebemoku prieš Tave sulenkti kelį,
O Jėzau mano...

Skaudu, kad žmonės smerkdami mane apkurto,
Kad negaliu atsimokėti jiems širdžia,
Kad savo sopuliu ir savo skurdu
Ir savo motiną nugirdžiau...

O aš tikėjau į gyvenimą be melo,
Be jokio neteisybės krislo. —
Kad broliu brolis pavadint tegali,
Aš visą laiką mislijau.

O štai dabar... drebu kaip apipuvęs šiaudas,
Vos vos besilaikąs ant vėjo išdraskyto stogo
Ir vis prisimenu žmonių man padarytą skriaudą,
Sutikdamas kiekvieną žmogų.

Gal ir nevertas aš kryželį pabučiuoti,
O gal užginta man, užginta...
O Jėzau Kristau, Dieve nukryžiuotas,
Gal šventvagytė į Tave pažvelgt, jei ašaros nekrinta...

P. Binkevičius

Palik mane...

Palik mane vieną — sunku... pavargau...
Dar bokštas nespindi pro garbanas miško,
Rimsiuos čia slėny aureolėj dangaus —
Čia žvaigždės vien paslaptim šventąja tviska.

Ak silpnas Kalvarijos aš piligrimas:
Pas staciją penktą jau apmirė kojos;
O Viešpatie Didis — širdis nenurimo —
Gal aš Tau kaip Kainas pelus vien aukoju!..

Kad lauže užkurtam vienatvės pakalnėj
Vos gimusią ugnį audra nuteriojo —
Ir nukopiau šlaitais, kaip šaudomas elnias,
Su žaizda skausminga ir mirties pavojum!

Ir ūkanos kloja saulėtą padangę
Ir žvilgsnis rasotas klajojime klysta —
Pro tamsią užuolaidą, liūdesio langą
Pavasario siela gražaus nepažįsta.

Nelė Mazalaitė

„...Vita nostra brevis est..."

Poros sukasi. Jos ateina ir nueina kaip besimainančios žmonijos kartos: įvairūs veidai ir įvairūs apdarai, tarsi šimtmečių atvaizdavimas. Tik kaip visais amžiais nesimainanti siela, liūdna ir ugninga, prasiveržia pro poras muzika.

Daugvila užsimiršo esąs šeimininkas; pro palmės šakas žiūrėdamas į tuos veidus, jis yra tiktai poetas — žmogus gyvenąs svetimų sielų jausmais, svetimų gyvenimu sekimu, žmogus, beveik nė minutės negalįs jausti vien tik sau. Čia ir vėl jam naujas vaizdas, kaip tolimam krašte svetimos tautos linksmas susibūrimas, kaip laužas juodame miške, naktis pas mėlyną žvaigždėtą jūrą — vienas iš tų vaizdų, kuriuos mainė ir rinko visą savo amžių. Ir čia nejusčiomis tykiai susijuokė, — jis atsiminė, kad — galas. Sunkėją kaulai ir žylanti galva priminė senatvės poilsį, o kur kitur rasti jį, tą paskutinį pasistiprinimą, jeigu ne tėvynėj? Ir dabar jis čia — ant visados, su visais turtais, senatve, dainomis, uždaręs pats sau visus vartus iš gimtojo miesto, išbraukęs iš atminties geografiją.

Slenka poros ir sustoja; nutyla muzika, nuskamba melodija nebegrąžinama kaip vėlės iš pragaro. Tolimos jaunystės atšvaitas pralėkė sukeldamas ilgėjimos ir gailestį. Ech, kas neatkartotų visų buvusių klaidų ir nuodėmių, kad tik ji vėl grįžtų, toji jaunystė — nors senatvė užsigina to noro.

Kažkas praeidamas užkalbino — ir dabar poetas atsiminė šeimininko pareigas, jis pamatė, kad čia ne vien tik vaizdas žadinąs jo regėjimą ir vaizduotę, bet svečiai jo puotos, kuria norėjo vėl susiartinti su savo miestu ir atsilyginti už jo grįžimo pagerbimą. Visokių žmonių susirinko čia — oficijaliai kviesti ir senieji jaunų dienų prieteliai, draugai, su kuriais dalinosi kadaise vienu duonos gabalu, viena stikline vandens, prieteliai pirmų dainų. Vieni iškilmingai pasirodė, iškilmingai pranyko, kiti toki pat nuoširdūs ir artimi, lyg nebuvo daug nesimatymo metų skiriančių juos. Ir daug čia jaunų žmonių, kurių jis nepažįsta — jis leido Viktorui susikviesti savo draugus, bet nemanė, kad tas atsives tokią gaują. Jie daugumoj nerangūs, tolimų kaimų bernai, pasipuošę margomis korporantiškomis juostelėmis, besididžiuoją jomis, juose jaustis nedrąsumas patekus į tokią išrinktą minią, bet jie greitai apsiprato, jie geria, juokiasi ir garsiai kalba, jie linksminasi negalvodami ir be kritikos. Rytoj bus nepavykęs egzaminas, neapmokėto kambario poema, nesotūs pietūs — bet šiandien....

Laukinė ir jauna gaida išsiveržė iš Daugvilos kabineto — ir jis piktai pasisuko į praviras duris: kaip jie išdrįso įsilaužti į jo šventovę, kur niekas svetimas negali įkelti kojos? Reikia

įspėti Viktorą, kad išvestų savo svečius kur kitur, ir tegu jis pats nemano, kad dėdės namai priklauso ir jam — bet prie durų jis sustojo. Taip, čia buvo visas jaunas išdykęs būrys — vienas sėdėjo ant rašomo stalo, kitas ant Bairono raštų krūvos, trečias persisvėręs fotelyje, kiti ant aslos — ir jie giedojo, o Viktoras vaidino dirigentą. Negalėjo nieko būti linksmesnio už jį, šios išdykusios jaunos bandos atamaną. Užsižiūrėjo Daugvila į brolvaikį, tik dabar jį arčiau pamatęs; ar tas dainavimo įkarštis taip gražina, ar visada jis toks — lankstus, kaip muzika ir ritmas, plaukais taip šviesiais ir gražiais, lyg juos kažkas rinko po vieną iš viso pasaulio gražiausius, šiai galvai; akysė kažkoks dievų žadėjimas — ir kai lyg liepsnos gabalai krinta iš jo lūpų — „Vita nostra brevis est". Krinta drąsiai, pasityčiojamai — užmiršta dėdė savo atėjimo intenciją, jis deda ranką ant Viktoro peties ir nuoširdžiu linksmumu sako:

— Na, prie tavęs jokiu būdu negalima pritaikinti „vita nostra brevis est" — tu toks galingas, kad pergyvensi pačią mirtį. Džiaukitės, vyrai!

Pagerbta jaunystė nerimsta džiaugsmu — jie griebia seną poetą ant rankų, kelia ir šaukia valio. Susijaudinęs, liūdnas dėl savo senatvės ir besidžiaugiąs jaunųjų jaunyste, eina jis prie kitų svečių, tykiai, beveik pavydžiai šnibždėdamas:

— O laimingos, negrįžtamos dienos, kada širdyje karaliauja Gaudeamus.

Daugvila iš pradžių neramiai galvojo apie bendrą gyvenimą. Kas kita globoti iš tolo, nusiųsti pinigų, retkartį laišką, ir nieko daugiau nesirūpinti. Bet kada grįžo į tėvynę ant visados, pareiga liepė pasiimti pas save našlaitį broliavaikį. Sunki pareiga — visą amžių gyvenus laisvu tyrlaukių paukščiu, nė vienoj šalyj nebūti nieko varžomam, be savo paties norų — dabar čia turėti šalia savęs nuolat artimą ir vis tik labai tolimą žmogų, — ar neapsunkins tai jo gyvenimo, ar nekliudys darbui? Ir galvojo senas viengungis, kaip iš tolo, pamažu, pasirėmęs visomis psichologijos gudrybėmis, pažins tą vaikezą ir nuspręs jo ateitį. — Bet atėjo linksmas studentas ir iš pat pirmos dienos sugriovė visą dėdės planą. Kaip skulptorius nuo kūrinio, nutraukė jis uždangalą nuo savo sielos ir parodė ją, paprastai, nesididžiuodamas nei reikalaudamas padėkos. Jis padarė sau iš dėdės gerbtiniausią seną autoritetą ir jauną mylimą prietelių. Ir tik tiek pajuto žilas, laisvas poetas, kad jeigu iš jo namų pasitrauktų tas, kurį mintyje vadino sūnumi, — nė garbė, nė poezija nebeužpildytų tos vietos, ir jo gyvenimo tuštybė neturėtų sau vardo.

Keistas tas jo vaikas. Visas sudėtas iš keistenybių ir įvairumų. Juokdamos pasakoja jis apie tas dienas, kai dėdė nieko apie jį nežinojo ir daugiau artimųjų neturėjo; juokės, kada kalbėjo apie dienas trūkumų, beveik bado, ir užsitraukdavo skausmu,

lyg gedulo krepu, jo lygi šviesi kakta, kad girdėjo kalbant apie svetimus vargus ir rūpesčius.

Ką jis garbina? — muziką ir poeziją, ir pasidarė medikas. Kodėl? — Todėl, kad — na, jis žino, kad nieko neparašys ir jo kompozicijos nebūtų tobulos, nors sieloje jis turtingas žodžiais ir garsais, bet tokia laimė— argi dėdė nepritaria? — kokia laimė palengvinti kūno kentėjimus, ir rasti tiek daug progų pažinti žmonių vargus, pagelbėti; o gal kam nors galės nuraminti ir dvasios sopulį. Tos svajonės pasidarys gyvos: už metų jis dirbs, daug dirbs — bet dabar studento dienos, gražiausios dienos, ir jis džiaugiasi, jis nieko nesirūpina, jis be sąžinės krimtimo ima dėdės pinigus sau ir bėdniems prieteliams — ir dainuoja. Kaip gaila, kad egzaminus negalima atsakinėti dainuojant — apsukti seną profesorių ir apiberti jį visa oktava mokslišku, lotyniškų vardų.

Jis turėjo skeletą — patį didžiausį savo turtą — ir padovanojo jį dėdei, paskui privertė jį parašyti eilėraštį, eilėraštį kaulams nežinomo žmogaus, nežinia kur esančiai vėlei.

Jis pradėjo atsivesdinėti savo draugus, jaunus poetus ir dailininkus ir prašė dėdės būti su jais. Taip jau virto papročiu kas savaitę porą vakarų susirinkti, ir greitai bėgo prieteliškos vyrų valandos, paįvairindamos svaiguliu seno gero vyno ir jaunos poezijos. O kartais — kartais pats Daugvila, visų vadinamas išdidžiu ir užsidariusiu, jis pats perskaitydavo savo kokį kūrinį. Ir jaunystė didžiavosi bendraujanti su garbe, o senis skolinos iš jų jaunystės.

Visur ir visada Viktoras mylimas — draugų sueigose, mitinguose ir gegužynėse. Kas karščiau gina bendrą reikalą, kas pirmasis padeda ir kas linksmiau dainuoja. Jį vargina prašymais deklamuoti, ir didžiausia malonė iš jo kada jis skaito dėdės eilėraščius; jis didžiuojas jais kaip garbingos giminės tradicijomis; jo mylinčiose lūpose tie posmai, baladės, apie rūmų griuvėsius, vargo žmones, juodas sielas, karalienes ir riterius — tampa aiškūs kaip bereljefai. Bet kas gali būti gražiau už tai, kada Viktoras pasakoja, kas kitas taip moka kalbėti apie Heidelbergo studentus, kas taip moka karštais žodžiais be dainos apdainuoti auksinį Nekarą, senas studentų dainas, baltas gėles paupyje — pasakoti nebuvęs ten, iš dėdės atsiminimų, pasakoti taip aiškiai, kad visi mintyse vaikšto po tą seną Universiteto miestą, siauromis gatvėmis, mato žydinčius sodus ir bokštuotus namus.

Ir jis didelis svajotojas, apie savo širdį jis prigalvoja legendų ir pasakų, jo meilės istorija turėjo būti nepaprasta. Jis svajojo apie mergaitę, kuri nusinuodino, nes gyvenimas jai buvo juodas ir baisus, bet jis grąžins jai gyvybę, o ji jam atneš laimę. Arba apie tokią svajoja, kuri užmigo letargo miegu, ir jis išgelbsti ją nuo palaidojimo, o ji papasakos apie didžią minutę, kada jo

balsą išgirdo mirties miege ir tas balsas pažadino jos kraują; ji bus įdomi, nes savo sieloj nešios ano pasaulio prisilietimo didybę ir kartu žemišką gražumą. Arba atneš skenduolę, tokią gražią, apie tokią moterį jis visados bus svajojęs ir išvydęs tik negyvą, tada jis užsidės gedulą ir bus ištikimas jai amžinai. Žodžiu — jis laukė meilės, rengė jos atėjimui savo sielą, puošdamas gražioms nesąmonėms nežinomos moters vardą. Ir tai nekliudė tuo pačiu laiku kuopuikiausiai laikyti egzaminus ir po keleto valandų užsidaryti prie savo slapto išradimo, kuris ištobulintas turėjo atnešt žmonijai daug gero.

Ir kada jis taip galvojo apie mirusią mylimąją, jis pamylėjo gyvą. Ji turėjo būti nors karalienė, dėdės apdainuotoji, bet ji buvo tik paprasta ir miela mokyta moteriškė — studentė, bet tai, žinoma, nereiškia, kad jos negalima mylėti stipriau, kaip karalienę. Jos akys visada kažko ieškančios, jos žvilgsnį jis nešiojas priglaudęs prie širdies, kaip pažas karalienės kurpaitę. Ir kažkas keista, savo svajonėse jis buvo drąsus ir nukariautojas, o kada atėjo teisybė — jis pasidarė svajojantis bailys, jis bijojo prakalbinti, slapstėsi nuo jos ir vogčiomis sekiojo.

Kartą netikėtai teko palydėti ją, ir jau išdrįso tą pakartoti kitą vakarą. O paskui, žinoma, jis parodė dėdei savo pasaką ir jie kartu nueina į teatrą, koncertus. Ir pasivaikščiojimai dviese, žiemos, laukiančios pavasario pavakariais. Ji kažkaip neramiai laiminga ir akys vis laukiančios, ieškančios, o jis tylus. Jis taip pat laukia — greitai ateis obelių žydėjimo laikas, tada vieną baltą naktį, sningant žiedais, jis pasakys jai daug arba nieko — tik paims jos ranką ir padės ant savo lūpų, o tai bus kaip priesaika ir amžinybė. Ir į dėdės namus ateis dar viena jaunystė. O šio vakaro studentiškam baliuj būti su ja, kaip švytruojančiam labirinte klaidžioti muzikoj, žiūrėti į jos laukiančias akis ir žinoti, kad greit jis pasakys tai, ko ji laukia — laimės uvertiūra. Tos laimės jis norėtų visiems, to dalinimosi pilnas pagauna jis vienišai slankiojantį studentą: — Jurgi, prisidėk prie mūsų! — jis visada paniūręs, nežinia iš kur atėjęs ir kaip gyvenąs, jis jau ne pirmos jaunystės ir paniūrimas dar labiau sendina. Jis labai gabus, bet jo nemėgsta profesoriai ir nemyli draugai, apie jo praeitį slanko keistų gandų. Bet Viktoras jaučia jam kažkokį traukimą, jis norėtų prieiti prie tos uždaros sielos, žinoti jos paniūrimo paslaptį ir padėti kuomi nors; jis kviečia jį pas save, bet paniūrėlis niekada neateina, ir šiam savo kvietimui jis nesitiki padėkos net pritarimo. Bet dabar Jurgis Tamsa sustojo, jis kažkaip keistai nusišypso, kuomet Viktoras supažindina su Liucija ir jos drauge.

— Pasilik pas mus, — draugiškai kalbina Viktoras; Tamsa pasižiūri jam į akis, apžvelgia abi moteris ir sako sunkiu giliu balsu. — Gerai.

Vakaro varpai.

Georg Jahn

Jie sėdasi prie vieno stalo ir vaišinasi; Viktoras pasakoja kažką linksmą, apimantį juoku visus — tik Tamsa niūro ir žiūri į Liuciją — tik į ją, žiūri stačiai ir atkakliai.

— Tamstos prietelius labai keistas, — šnabžda Liucija šokyje. — Jis turi būti nelaimingas... man jo gaila, dar tykiau prideda.

Viktoras pažvelgia į palikusį sėdėti — jis nekalbina šalia sėdinčios mergaitės, bet seka juos, šokančius, jo tokios akys, pilnos stipraus ilgesio, atrodo jis negali gyventi be to, į ką žiūri tos akys. Moters širdyje tas gali sukelti gailestį, bet štai dabar Jurgio veidas toks žiaurus, rodos, jis visai ramiai užmuštų žmogų. Viktoro ranka suvirpėjo ir keistai dygtelėjo širdin ir visas vakaras buvo sunkus kaip nenujaučiamo liūdesio preliūdija.

Tą liūdesį jis veikiai sužinojo. — Paniūrėlis Tamsa nė nesislėpė, kad jis nuolat ir visur sekioja moterį, kuri buvo Viktorui šventa kaip Madonos statula nuo altoriaus. Anas sekiojo ją atkakliai ir brutaliai, tai erzino moterį, bet vis dėlto patiko, ir štai Viktoras kartą susitiko juodu abu. Ir paskui sutikdavo dažnai, beveik kasdien. Tamsa ilgestingomis akimis ir godžiom vampyro lūpom, o ji paklusni ir miela, kažkokia kitokia, nauja, nugalėta ir atradusi savo ieškojimą.

Atėjo dienos ilgos kaip ištrėmimo kelionė. Ir naktys, baisios naktys, kada nemiga išsinuomoja žmogaus lovą, o sopulys širdį. Viešpatie, kaip galima vyrui, medikui būti tokiam kvailam! Ir kaip viskas pasikeitė — pranyko muzika iš jo balso, fantazijos lakumas iš kalbos, o studijos pasidarė sunkios kaip tinginiui. Štai jis laksto po kambarį ir nuolat, neatsikratomai galvoja apie tą jausmą, kurio niekas nesuprato, o visi išmėgina, kurio neišsimokoma, neišvengiama, tik patiriama savyje. Paskui nuvargęs gulasi ir derisi su nemiga, kad užleistų jam pusę nakties miegui, nes matai, rytoj senas profesorius baisiai bus nustebintas ir užviltas — jis nusiims akinius ir pašys barzdą nesuprasdamas, kodėl geriausias jo studentas suklupo ant tokio menko klausimo. O studento galva plyš iš nuovargio ir širdis iš to kvailo sopulio, kurio medicina neišgydo. Bet nemiga ciniškai juokiasi ir išsiplėtė visoj lovoj. Ir Viktoras, linksmas studentas, kuris badaudamas juokėsi — puikiame kambary, ištaigingoj lovoj kankinasi.

— Tu miegi?

Viktoras pašoka ir sėdasi, jis nuleido kojas ant aslos ir juokiasi, tik akyse, kaip juoduos karoliuos vienas brilijantas, pasikorė ašara.

Dėdė linguoja galva ir be galo meiliai šypso. — Tu mielas poete be eilėraščių, tu mano skerdike švelnusis — koks tu jautrus.

Jaunas studentas nebemoka pasislėpti, jis karštai išsipasakoja savo širdies pirmą kartelį — liūdi dėl moters apvylimo, piktinas nedora draugo klasta.

— Kaip ji galėjo taip padaryti!..

— Tu buvai perdaug nedrąsus, o ji baukšti ir nekantri.

— Ir jis...

— Nesistebėk, reiktų stebėtis, kad būtų kitaip. Tu švelnus, tu, kuris svajoji apie mylinčią naktį po obelim, apie mirusią mylimąją, o anas žmogus mokėjo kalbėti paprastai ir drąsiai — jis kalbėjo kaip gyvenimas, o tu viską vertei svajone.

— Bet dėde, kam tas tuščias kentėjimas, kam...

Poetas nuolaidžiai šypso.

— Vaike, meilė — pirmasis vyro mėginimas. Paskui ateis kiti — toks yra gyvenimas. Reikia užsidirbti teisę vadintis žmogumi, o tai reiškia tapti herojum.

Ir jis ėmė skaityti poeziją; ten nebuvo nieko apie karalienes ir nugrimzdusius dvarus, poezija ta kalbėjo apie žmones, kurie kenčia ir juokias, apie milžinus einančius nukariauti blogumus, apie šventuosius mirštančius su malda.

Studentas maldingai ir liūdnai šnibžda.

— Skaityk, dėde, skaityk! juk fleita užburia nuodingiausias gyvates, argi tavo šventi žodžiai nenuveiks mano pirmo, mizerno, bet tokio prakeikto skaudaus skausmo.

Daug ko sužinoma šventose Univerkos sienose, bet toji naujiena... koridoriuj priėjo Liucijos draugė ir taip paprastai, bet skaudžiai papasakojo, kad prieš savaitę Liucija išvažiavus į namus, ir vakar — nusinuodino. Ji paliko tik vieną laišką Tamsai!..

Daugiau Viktoras negirdėjo — jis galvoja, kad baisioj minutėj — lenda iki komiškumo smulkios mintys — štai pirmiausia jis mato, kaip gyvą Liucijos batuką — paskui lengva kaip pluksna svajonė, kad jo troškimai mylėti mirusią išsipildė ir tik vėliau aiškus supratimas, ką reiškia ta naujiena ir dar aiškesnis klausimas, kodėl ji taip padarė? Jis pasisukinėjo koridoriuj, apžvalgė auditorijas, paskui greitai, beveik bėgdamas pasileido gatvėmis ir pasibeldė į mažą kambarį. Ten nebuvo nieko. Laukia pusvalandį, valandą, kažkokiame miglotame galvojime — ir išeina beviltiškai nulinkusia galva. Ties universitetu mato keletą studentų ir jų tarpe Tamsą. Viktoras prieina — ir būrys nutyla, lyg nustebino draugus jo niekad nematyta veido išraiška, tik Tamsa žiūri savo juodomis, ilgestingomis akimis, žiūri stačiai ir, rodos, gyventi negali be to veido į kurį krinta jo žiūrėjimas. O, tokios akys, jos gali pražudyti gyvenimą. Ir juk pražudė? — Viktoras atsimena savo misiją ir tykiai sako, nematydamas nieko kito be tų ilgestingų akių ir godžių lūpų.

— Tu girdėjai kas atsitiko su ja.

— Nežinau apie ką tu kalbi, — truktelėjo pečiais.

— Meluoji! Liucija...

— A? — taip, bet kas nuostabaus, gyvenime daug ko atsitinka.

— Tu, tu drįsti taip kalbėti, pražudęs ją, tu suviliotojau...
— Aš? — ar tai yra suviliojimas — jeigu ji buvo man kelių naktų meilė.

Tikrai, gyvenime visko atsitinka — Viktoras žmogus, kuris niekuomet nepyko ir nieko neužgavo, išblyškusia sunkia ranka smogė antausį — kaip per sapną pamatė jis, kaip sužvilgsėjo ir užsimerkė ilgestingos juodos akys ir dar neaiškiau su dideliu greitu gailesčiu, pagalvojo, kad nebėra dvikovos.

Dienos tokio sunkaus galvojimo, po kurio gyvenimas nustoja būti matomas jaunatvės akimis. Visas gyvenimas, kaip ilgas nežinomas kelias išdalintas kilometrais, kur vietoj stulpų iškabinti apsivylimai ir kentėjimai. Ilgos užsidarymo dienos, laisvas vienuoliškumas ,sirgimas be ligos, kada knygos nustoja savo valdomos galios, poezija saldybės ir apskritai viskas tuštybių tuštybė, kaip protingai, prieš daug tūkstančių metų pasakė Pamokslininkas. Bet Dievas geras, Tu pasijuokei iš žmogaus, padarydamas jį nepastovų — skausme jis manosi niekada nebūsiąs linksmas ir apvilta širdis siekiasi amžinai tokia pasilikti, o praeina savaitės, mėnesiai — ir žmogus išeina pro vartus naujas ir širdis kaip nieko nežinanti. — Taip atėjęs pavasaris atnešė Viktorui užmiršimą ir gyvybę. Tiesa, jis vis dar gynėsi, kad amžinai užgautas ir apviltas, bet vis dažniau pro atidarą langą godžiai klausėsi gatvės, ir vieną dieną dėdė džiaugdamos pamatė, kaip pasipuošė jis savo studentiška kepure ir eina.

Gegužio užbaiga, gražiausias ir liūdniausias laikas. Pro tvorą, lyg haremo gražuolės žiūri vyšnios ir išblyškusios, kaip atsikėlusios iš grabo obelys.

— Kaip mano širdis, — sako balsiai Viktoras.

Ir štai junta jis, kad jo širdis rausta, grįžta į gyvybę, junta, kad jo širdis be atsiminimų kartybės, sieloje daug vilties, o kraujo bangavimas ramus, lyg plauktų jis per jazmynų krūmus, o ne per atsiminimų tulžį. Dabar jis vėl sugavo jaunystę ir vėl gali giedoti Gaudeamus.

Lyg laukiamam karaliui praeinant suskambino varpas ir jis pamatė, jog eina pro bažnyčią. Įeiti? — tarias su savim. Jis išbuvo valandą smilkomas kodylo, žvakių ir gegužinių giesmių. Varva vaškas ir vysta žvakių kaitroj gėlės — ir taip gera, lyg iš tų šventų dūmų kyla skaidrios, didžios mintys, apie meilę, supratimą ir mokėjimą atleisti. Galvoja apie visus žmones, nusidėjimo ir nelaimės bendrus, atbudo seni troškimai geradarymo visiems. Paskui tokia neaiški, kaip šviesa pro tankų mišką, mintis — o kad su grįžusia jaunyste, jis pamėgintų būti ir herojumi — žmogum, kad padaryti ką nors didelį, kilnų. Ką? — pavyzdžiui darbą, kuris reikalautų nusigalėjimo, pasišventimo, tą, kas jam skaudžiausia... nueiti pas savo priešą... Ne!.. Aha, reiškia jis pats didelis nedorėlis, išdidus ir užkietėjęs — kaip jis padarys

ką nors gero, jeigu nemoka atleisti. Jis ginčyjas ir baras su savim, paskui vėl lyg kas pakiša mintį jau aiškią ir skaidrią — nueiti, atsiprašyti, sužinoti, gal nebuvo ten kaltės, patirti to keisto žmogaus sielą, gal jame yra kas nors baisiai skaudamo, ką nori užmiršti kankindamas kitus. Jis pasižiūrėjo į altorių — marmuro Madona abejingu, šaltu grožiu žiūri į tirpstantį vašką ir vystančias gėles, bet Viktorui rodos, kad ji žvelgia maloniai ir laimina jo nusigalėjimą. Jis pasiryžo.

Ilgą laiką buvo nykus pavasaris — dienos šaltos be saulės ir niūrios be žvaigždės naktys — lyg ir danguj ekonominė krizė. Bet šią dieną, šį jo herojiškumo metą Dievas vėl nutarė būti dosnus. Dieną saulė buvo tikrai karališkai šviesi, o nūn žvaigždės veda konferenciją ar rengiasi į balių ir mėnuo iš visai naujo sidabro.

— Ponas Tamsa namuose?

Pasišiaušusi moteris pasižiūri į jį ir pasipila nedraugiški žodžiai: ji nežino kur dėti jį, gal būt jo draugai pasirūpintų nuvežti į ligoninę arba ji praneš policijai. Dvi dienos jis guli ir nežinia kas su juo. Įeiti? — ne, gyvas jis panašus į velnią, o dabar, kada kas prieina prie durų, jis keikia ir mėto ką pagavęs. Viktoras nuolaidžiai išklauso moteriškės ir nesibeldęs įeina; Tamsa guli baugiai suverstoje lovoj, niekieno draugiškos akies nematomas. Jis pajuto staiga didelį didžiausią gailestį ir meilę tam gal būt ir nedoram, bet taip vienišam žmogui. Su užuojauta ir jauno daktaro rimtumu ima karštą, tamsią ligonio ranką ir klauso pulso. Nykiai, kaip žmogžudžio landynė prasiveria Tamsos akys — ilgestingos, klaikios, beprotės, ir iš burnos pasipylė visa armija piktų žodžių.

Dėmėtoji šiltinė, galvoja jaunas daktaras ir neišmano kaip pradėti veikti. Staiga ligonis iššoko iš lovos, nubėgo prie lango ir su kumščia trinktelėjo stiklą, nusigandęs Viktoras truktelėjo jį už pečių — ir prasidėjo baisi dvikova. Jis norėjo paguldyti stiprų šėlstantį ligonį, o tas rėkavo ir daužėsi, apsikabino mediko kaklą ir beveik smaugė bučiuodamas ir glostydamas, paskui sukirto nagus į jo ranką ir dainavo apie žiogą, kuris šoko varlės vestuvėse. Ir užėjus silpnumo valandelei visai nualpo, tada galėjo jį paguldyti. Visas prakaituotas ir įraudęs parėjo Viktoras pas dėdę, išpasakojo istoriją ir paprašė padėti jam rūpintis ligoniu.

...Eina jis su fakelu per juodą naktį, liepsnodamas ugnimi, eina jis didysis keršytojas, naikinąs piktą ir išdeginąs iš sielų visokią nedorybę. Eina ir įkrinta kažkur juodon kiaurymėn...

...Lancetai, seserys, kaukolės, su profesoriais priešakyje eina ir gieda „Gaudeamus“. Žydi baltos vyšnios, iš altoriaus, nešina varvančia grabnyčia išeina Madona, tulpę prie kaktos prisegus Lucija stovi ant tvoros ir žiūri į saulę. Skeletas vedas profeso-

rių po ranka, tampo jo barzdą, paskui užsideda akinius ir iš kaukolės lūpų, lyg pasityčiojimas — linksmiausias „Gaudeamus“.

Taip buvo kelios dienos ir naktys pilnos klejojimų ir blaškymos. O dabar guli jis sau ramus, vienišas svečias plačioj salėj tarp palmių ir grabnyčių.

Daugvila palaukia kol išeina minia — draugai, kurie mylėjo jį gyvą ir be baimės lankė ligoj — su geilesčiu atsisveikina mirusį. Palaukia kol išeina — ir įeina vienas pats.

Šventa Viešpaties tyla globia kambarį. Guli jis, gražiausiąjį pavasario mėnesį, guli neteisingai, išgelbėjęs aną ir pats žuvęs.

— Viešpatie, kur Tavo teisybė, — išmėtinėja poetas — kada anas išgijo, kam bus naudos — jis vėl darys blogybes, laužys svetimus gyvenimus ir krims save. O šitas... — žiūri į savo vaiką, kurį pamylėjo labiau negu poeziją, garbę ir laisvę — pasipuošęs savo korporantiška juosta, tamsiais plaukais ir nematomomis akimis — guli tylus. Poetas mato grožį tame gulėjime, o tėvas pro apsunkėjusias ašaromis akis — pasaulio neteisybėj žuvusį sūnų, savo liūdesį, giesmę nutrauktą pačiame skambiausiame iškilime, ir vėl išmetinėja jo lūpos.

— Kur Tavo teisybė, Viešpatie? Kada jis kankinos ir atsižadėjo gyvenimo, Tu liepei gyventi — o dabar, išmėgintas kentėjimų, apsivylimų, suradęs grįštantį jaunystės džiaugsmą — ir tą patį vakarą nustojęs gyvenimo. Kiek būtų jis padaręs gero!..

Jam rodos, lyg ant lygios numirėlio kaktos skleidžias spindėjimas — o lūpose šypsena, dvasios gilumoj junta poetas, kaip ramina jį negyvo kūno gyva siela — kaip kitąsyk dėdė ramino jį — žemiškai. Girdi žodžius, kurių niekas nekalba — amžinus žodžius — apie tą didžiąją meilę, kada gyvybę guldo už prietelius.

— Ir priešus, — šypso numirėlio lūpos. — Ar aš neužsitarnavau teisės vadintis žmogumi?

Su liūdesiu ir pagarba žiūri gyvas senis į mirusį jaunuolį.

Šventa Viešpaties tyla karaliauja kambaryje.

V. St.

TRYS ŽVAIGŽDĖS

Gyvenimas daug mums ir siūlo ir žada,
Bet dovanas jo vainikuoja mirtis;
Į tikrąją laimę trys žvaigždės tik veda:
Tikėjimas, Meilė, Viltis!...

Iš „Saulės“ M. M. Seminarijos „Prošvaistės“.

M. Mozūraitis

Nekalčiausioji Mergelė

Garsusis italų dailininkas Rafaėlis, norėdamas pagerbti švč. Mergelę Mariją — Dievo Motiną, sukūrė meno šedevrą — Sikstinę Madoną. Šiandien Rafaėlio Sikstine Madona gėrisi ir džiaugiasi ne tik katalikai, bet ir protestantai bei pravoslavai. Ir iš tikrųjų Rafaėlis vien šiuo savo kūriniu yra amžinai nemirtingas. Niekas jo iki šiol dar nepralenkė, nei niekas iki šiol nepajėgė taip gražiai ir harmoningai sujungt sielos grožį su kūno grožiu ir padaryt jį amžinai nemarų.

Rafaėlis į švč. Mergelės kūno grožį įdiegė gražiausios to meto italų moters kūno savumus, pačias subtiliškąsias grožio apraiškas. Bet Rafaėlis nepasitenkino vien kūno grožiu. Jis į kūno grožį sumaniai įpynė dieviško grožio, tą kūno grožį sudvasindamas ir duodamas nemarumo atspalvį.

Kaip žinome iš Kat. Bažnyčios mokslo, švč. Mergelė Marija gimė be pirmgimės nuodėmės — *sine labe originali concepta*. Todėl ir pirmapradės nuodėmės padariniai Jos visai nepalietė. Pirmykštis kūno grožis, kurį pats amžinasis Grožis yra žmogui padovanojęs, puošė ir švč. Mergelę Mariją. Skaistus protas, laisva, nė kiek nesutramdyta valia, nuostabus ir harmoningas žmogaus aistrų paklusnumas protui ir valiai sulygino švč. Mergelę su pirmaisiais mūsų tėvais Rojuj — Adomu ir Ieva. Dievo Tarnaitė *Kotryna Emmerich* savo vizijose pastebi, kad „Marija yra neapsakomai ir antgamtiškai graži, nes Jos gražumas glaudžiai susijęs su nekaltumu, teisingumu, paprastumu, kilnumu ir šventumu". (Žiūr. *„Karti mūsų Viešp. Kristaus Kančia"*, 134 psl). Šv. Raštas, Bažnyčios Tėvai ir Daktarai švč. Mergelės kūno ir sielos grožiui išreikšti nesigaili net gražiausių žodžių bei sakinių. „Quasi arcus refulgens inter nebulas, et quasi flos rosarum in diebus vernis, et quasi lilia in transitu aquae, sic fulget Virgo Immaculata". — „Tarsi vaivorykštė tarp debesų nušvintanti, ir tarsi rožių žiedas pavasarį, ir tarsi lelija prie vandenų tekmės, taip šviečia Nekalčiausioji Mergelė". Kitoj vietoj: „Quae est ista quae progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol. Ipsa est columba mea, perfecta mea, immaculata mea". — „Kas yra toji, kuri ateina tarsi auštanti aušra, graži kaip mėnuo, puiki kaip saulė. Tatai ji, mano balandė, mano tobuloji, mano nekaltoji".

Dar aukščiau švč. Mergelę iškelia Jos Motinystė. Pats pasaulio Tvėrėjas norėjo, kad Jo Viengimis Sūnus gimtų ir švč. Mergelės Marijos. Šv. Kat. Bažnyčia savo kunigų poteriuose, stebėdamosi, įsikūnijimo paslaptim, džiaugsmingai sušunka: „Sancta et immaculata Virginitas, quibus te laudibus éfferam, néscio: Quia quem coeli capere non póterant, tuo gremio contulisti". „Šventoji ir nesuteptoji Mergyste, nežinau kaip tave bešlovinti,

nes Tą, kurio dangus negalėjo apimti, tu nešiojai" (*Off. B. Mariae in Sabbato*). Švč. Mergelės Marijos Mišių Prefacija sako, kad Marija atnešė pasauliui gyvybę ir pati amžinai liko Mergelė. Toje Prefacijoje atsispindi visas Kat. Bažnyčios mokslas, pagarba bei meilė švč. Mergelei Marijai Dievo Motinai. „Jinai ir Tavo, amžinasis Dieve, vienatinį Sūnų šv. Dvasios veikimu pradėjo ir, pasiliekant mergystės garbei, Amžiną Šviesą pasauliui išpylė, Jėzų Kristų, Mūsų Viešpatį.

*

* *

Angeliškasis jaunikaitis šv. Kazimieras suprato, kiek brangi yra švč. Mergelė Marija sielai, norinčiai skaisčiai gyventi. Todėl visa širdim prie Marijos bėgo ir kūdikiškai Ją pamilo. Ir neapsivylė. Švč. Mergelė per visą jo gyvenimą išlaikė jį skaistų ir nesuteptą. Šv. Kazimieras, atsilygindamas už šią malonę, parašė Jos garbei himną „*Omni die*" ir giedojo jį Dievo Motinai per visą savo gyvenimą. Himnas[1]) gana ilgokas, turįs net 240 eilučių. Iš jo matyti, kaip šv. Kazimieras myli švč. Mergelę Mariją. Ne tik pats myli, bet nori, kad ir kiti Ją mylėtų. Ir mylėtų taip, kaip kūdikis myli savo motiną. Pati švč. Mergelė Marija šv. Kazimiero lūpomis mus išmokė, kaip Ją turime mylėti. „Mundi luxus atque fluxus docuisti spernere: Deum quaeri, carnem teri, vitiis resistere". Iš tikrųjų, švč. Mergelė Marija labiau myli skaisčias sielas, nes jos panašesnes yra Jos Viengimiui Sūnui. Jos sūnus Jėzus Kristus irgi Sacerdos Virgo — Kunigas Mergele, kaip Jį pavadina didysis Bažnyčios Daktaras šv. Jeronimas, viename savo laiške. Ne visi šventieji buvo vyskupai ar kunigai, bet visi buvo skaistūs. Nieko kilnesnio, nieko brangesnio šioj žemėj jie neturėjo paaukot Kristui, kaip skaisčią, nesuteptą širdį. Šventosios Mergelės kankinės greičiau eidavo mirti, negu sulaužyti Kristui ištikimybę. Kartą, kad šv. Kazimieras sunkiai susirgo, gydytojai patarė jam vesti. Žinoma, neišmintingas buvo gydytojų reikalavimas, bet tuo pasirodė šv. Kazimiero herojizmas: „Malo mori quam faedari!" Tūkstančiai jaunuolių užsidaro vienuolyne ir aukojasi save Kristui. Jie taip pat turi plakančią širdį kaip ir tie, kurie gyvena pasauly, bet jie ryžtasi nugalėti save, savo kūniškąją prigimtį, o kaip tai nepaprastai didis laimėjimas gražiai sako šv. Ambroziejus Vysk., Bažnyčios Daktaras, savo knygoj „*De Viduis*": „Mergelių[2]) laimėjimas yra didesnis negu angelų; Angelai be kūno gyvena, mergelės gi kūne trijumfuoja". Iš tiesų, jos kūne būdamos trijumfuoja ir džiaugias tąja laime, kuri skirta tik Kristaus Sužieduotinėm.

---

[1]) Kaikurie nori šį himną priskirti kitam autoriui, o ne šv. Kazimierui. Priekaištai be jokio pagrindo. Ištisa eilė faktų rodo, kad to himno autorius tik šv. Kazimieras. Kiek plačiau apie šv. Kazimiero himną „Omni die" pakalbėsime kita proga. *M. M.*

[2]) Mergelė — Bažnyčios Tėvų raštuose reiškia kiekvieną, kuris gyvena nekaltą gyvenimą.

*

* *

Jaunuolei, jaunuoliui, gyvent šiam pasauly ir nesuklupt — didelis dalykas. Idealizuojąs ištvirkimą kino filmas, teatras, vulgariškai parnografinė spauda, devynios galybės neleistinų pasilinksminimų jaunutę sielą gali sutirpdyti kaip vašką. Įsiutęs gyvenimo tempas ryte ryja savo aukas. Visa, kas dora, skaistu ir šventa, sukarikatūrina, o sau pasistato kažkokį dieveklį kūną ir jam lenkiasi. Įvairūs biznieriai, norėdami įtikt gatvės publikai, duoda jai tai, ką ji labiausiai mėgsta. Pusnuogės kino artistės, „dieviškosios" miss „karalienės" dar ją žavi, pasirodo truputį rimtesnio turinio filmas ar knyga, be tų „be galo jaudinančių meilės dramų", žiūrėk, ji jau nerimastauja. Kur ji nerimastaus, kad ji negali pajust to svaigulio, kuriuo kiekvieną dieną yra penima. Sunku ko tikėtis iš tokios publikos. Ji jau ligi kaulo smegenų persisunkusi nuodais. Gerieji gydytojai, kurie kiekvienam sunkioj ligoj padeda, jai vaistų neturi.

Dabar žiūrėkim į tą gyvenimo sūkurį, įsimaišo ir jaunasis Kristaus karžygis, karžygė. Jaunoji širdis, amžinai trokštanti, kas kilnu, gera, skaistu ir dora, ar ji pasiners nuodėmėse ir tūnos, kol pradės pūti, ar ji ieškos ko kilnesnio? Ne. Toli gražu ne. Tiesa, ji gali suklupti, bet neilgam. Jos kilnesnė misija. Ji gali klaidžiot kaip klaidžiojo šv. Marija Magdalena, kaip šv. Augustinas, bet amžinai ji nežus. Priešingai, ji gali net pasiekt altorių garbę. Ar šventieji nesuklupdavo? Taip, suklupdavo, bet tuoj ir vėl atsikeldavo. Šventųjų gyvenimo pavyzdžiai juos nuolat skatindavo prie šventesnio, kilnesnio gyvenimo. Šv. Augustinas savo sielos gelmėse girdėjo balsą: „Ei, Augustine, quid patimur? quid audisti? Surgunt indocti, et coelum capiunt, et nos cum doctrinis nostris sine corde, ecce ibi volutamur in carne et in sanguine". — „Ei, Augustinai, ko gi bekęsti? ką girdėjai? Pakyla nemokšai, ir dangų laimi, o mes su savo mokslais, be širdies štai čia kūne ir kraujuje slankiojame". *(Confessiones,* Lib. 7. cap. VIII). Galėjo silpna mergaitė laimėti vainiką, kodėl ne aš? Ir šiandien iš to palaidūno Augustino turime didį Bažnyčios Daktarą ir šventąjį, kuriuo didžiuojas visa Kat. Bažnyčia.

Mirdamas tas Did. Bažnyčios Daktaras paliko mums testamentą: „Mementote in quocunque sexu sitis, sive viri, sive feminae, Angelorum vitam ducere vos in terram: Angeli enim non nubunt, neque uxores ducunt!" „Katros bebūtumėt lyties, vyrai ar moterys, atsiminkite, kad jūs turite ant žemės gyventi angelų gyvenimą: angelai gi neteka nei veda!"

Taip. Angeliško gyvenimo iš mūsų nori ir švč. Mergelė Marija. Ji savo skaisčiu nekaltu gyvenimu mus amžinai prie savęs traukia. Ji nori, kad ir mes būtume skaistūs, nekalti, panašūs į Jos Viengimį Sūnų.

D. Varstis

„Aušros" dailioji literatūra

Tęsinys iš 3—4 Nr.

...3) emociniai vaizdiniai kūrinėliai; 6) visuomeninio pobūdžio kūrinėliai; c) egotistiniai etc. kūrinėliai...

„Aušros" patrijotinėje poezijoje, šalia gausingiausios grupės patr. — publicistinių eilėraščių ir šalia sentimentalinių patrijotinių kūrinėlių, sutinkame dar keletą visiškai savotiško pobūdžio gana charakteringų „A." dvasiai, bet kūrybiškai jau visai kitokios vertės kūrinėlių. Juos galima pavadinti

c) — *emociniais vaizdiniais* patrijotinio ūpo kūrinėliais. Čia kūrybinė medžiaga imta visiškai iš tos pat srities, kaip ir anų, mūsų jau panagrinėtų, betgi ji traktuojama visiškai kitaip. Tokių kūrinėlių pavyzdžiu tebūnie *J. A. V. L. (Jono Andriaus Višteliausko)* „Regėjimas":[1])

Op! op! kas ten?... Nemunėli!
Ar tu manęs szauki?...
Ar tik tykų wandenėlį
Pluszkendams saw plauki?

Autoriaus patrijotinė emocija gili ir stipri; išgyvenimas tikras ir, svarbiausia, sučiuptas, užfiksuotas. Jau iš pirmų žodžių pajuntam autorių gaivališkai santykiaujant su savo kraštu ir įsišnekant į slaptingą, tik jo nugirstą, Nemunėlio šneką. Toliau:[2])

Ar tu mano dwasiôs girdi
Graudulingą raudą,
Ir jauti, kaip skaudźei szirdį
Krutinėj man skauda. —

Isz didźiausio nuliudimo
Ir kancziû daugybês,
Dėl tėwiszkês sunykimo
Garbês ir didybês?

Autorius mus lengvai įtikina, kad jis tikrai jaučia ką rašąs, kad jis ne be reikalo skundžiasi mistiniam savo draugui Nemunėliui. Užtat jo nuotaika skaitytoją pagauna. Tatai — jau kūrybiškas reiškinys.

Davęs savo skundo Nemunėliui foną, autorius toliau plečia savo emocijos išraišką. Pasirodo, kad Nemunėlis autoriaus dė-

---

[1]) „A." 1883 m. 2 nr.

[2]) t. p.

mesin krito tik kaip apčiuopiamiausias jo dainuojamojo objekto reiškinys; o pats tas objektas — Lietuvos dvasia, kuri nuslinko nuo žemės veido kartu su savo senaisiais dievais, taip pat kartu su anų dienų garbe ir didybe. Autoriui ta Lietuvos dvasia nėra meilės objektas: tai būtų permaža; nėra taip pat nė ilgesio objektas — jis autoriui yra tiesiog jo ir jo bendradvasių gyvybės, buvimo dalis. Be jos autorius pajunta tiesiog žuvimo, sunykimo agoniją; toje agonijoje jam vaidenasi seni atsiminimai, ir jis šaukiasi senovės dievus pasiteirauti apie tą svarbiausią savo buities ir likimo dalį — Lietuvos dvasią. Autorius tiki, kad senieji dievai tebeegzistuoja — kaipgi, juk be jų nebūtų nė senosios Lietuvos buvę! — bet juos, tuos dievus, naujos galybės nustūmusios iš aktingojo rato kažkur į užkampį:

Ar Nemuno dumburiuose
Waitojat ir stenat?
Ar Baltmariû wandeniuose?
Ar danguj gyvenat?

Ar ēterû gilybēse
Skendate ir tirpstat?
Ar auksztybiû auksztybēse
Anapieliaus wirbstat?...[1])

Autorius įsitikinęs, kad tie senieji dievai gali dar išgirsti jo šauksmą ir jį išklausyti. Užtat jis šaukiasi, idant jie jam „apsireikštų tarp trenksmų Perkūno“. Ir čia jau pat pradeda skundą:

Mes — jus' waikai — alpstam, ir wystam
Kaip nustelbtas diegas;
Wiens po kito nuolat nykstam
Kaip sapnas... kaip sniegas...

Daugelis aušrininkų buvo tos nuomonės, kad Lietuvai sunykti daugiausia padėjusi ta aplinkybė, jog, esą, nenatūraliu būdu ir nevykusiais metodais buvusi pakeista senoji lietuvių religija. Ir senųjų dievų apleidimą poeto vaizduotėje paseka Lietuvos kapituliavimas. Dabar, varge, autorius šaukiasi ano — lietuviško dangaus, kad „gelbėtų, įkvėptų tvirtybę“, o toliau dejuoja, kam, už ką dievai mūsų šalį apleidę:

Ak mes į smert jus mylējom, —
Ko dēl mus apleidot?
Ko dēl duodat piktadējam —
Naikįt mus ir laidot?

---

[1]) t. p.

Šitaip susijaudinusiam ir su dievais įsišnekusiam autoriui prasideda vizija — „regėjimas“:

Girdźiu uźmą!.. kas tai yra? —
Prajowai!... stebuklai!...
— — — — — — — — — — — — — — —
Isz skanduoliû amźiû ukû
Guseis oru sklįsta,
Plaukia, dairos... bet anukû
Jau nebepažįsta,[1]) —

kur ir bepažins, kad gi lietuviai dabar sunykę, menkučiai, nė šešėlio nebėr, kas buvo lietuviai „anose dienose“. Tik vienas kitas dar nešioja savy lietuviškos dvasios pasilgimo ugnį; užtat ir dievai:

O! pažino wieną — kitą,
Treczią ir ketwirtą,
Ale koźną sunaikįtą,
Swirstantį, netwirtą...

Toliau — vizija plečiasi, vaizdas tvirtėja: kyla, slenka, renkasi dievai, tautos karžygiai (taip pat dievais išvirtę), visi jie — pati didybė ir galybė. Ties kapais ant tako sustoja, išsirikiuoja ir moja į save autorių. Toliau prabyla:

Jaunadvasi, ko dusauji
Uksmėj dumû gojaus
Rymodamas? — Ko geidauji? —
Gal dangaus ar rojaus

Ir garbės jû ir didesniû
Uź Krėzuso turtû
Ir kad Pramźius taw ilgesniû
Metû cze pridurtu?[2])

Jaučiam, kuo pakvimpa šneka, šitais žodžiais prabilta. Dievai autoriui išsako, kad tik vengdamas žemės tuštybių, išsižadėdamas savęs, aukos ir altruizmo keliu gali tikėtis laimės; jei žemėje būsiąs idealistas patrijotas, kurs visą save atiduosiąs savajam kraštui ir savo tautos mažutėliams pakelti, tuokart eo ipso pelnysiąs dangų ir karžygio vardą. Išsakiusios šito turinio ilgiausią monologą, dvasios atsisveikina ir nueina į atilsį, liepusios autoriui atminti jas visada. Finale autorius vėl liekasi vienas, nuvargęs nuo vizijos išgyvenimo:

---

[1]) t. p.
[2]) t. p.

Ak! jau nykst kaip sapnas blaiwus
Tamsoj matyms cielas,
Baisings, skaudus, wienok gaiwus
Ir saldus ir mielas. . .[1])

Šiaip ar taip, čia jau juntam autoriaus dvasios organizaciją išgyvenimui sukaupti ir perduoti. Vadinas, parašyta su talentu. O įkvėpimas šiam atvejy pasiekęs tokio aukščio, kokio nei to paties autoriaus kituose kūrinėliuose nėr, nei gal būt, iš viso „A.“

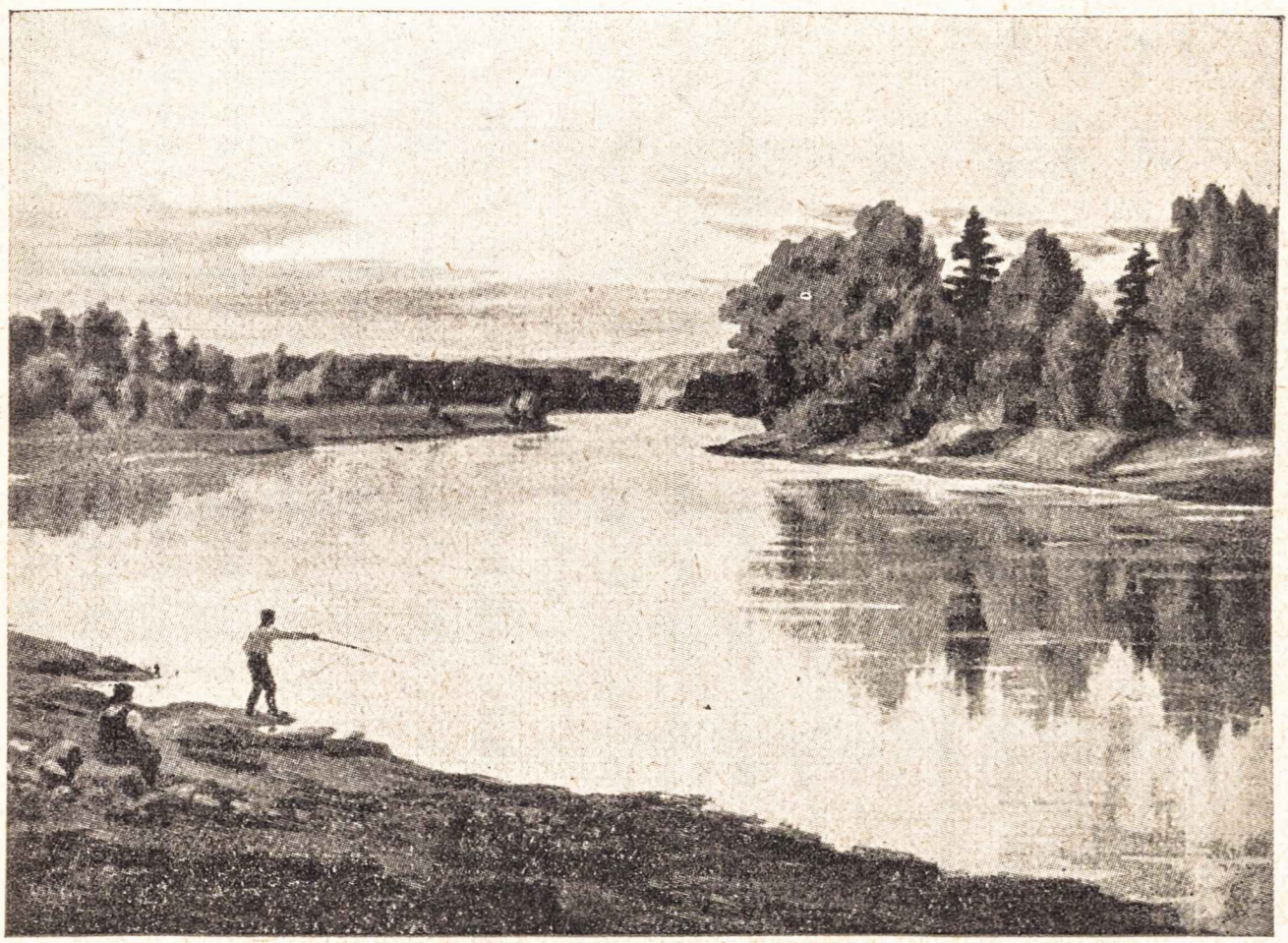

A. Žmuidzinavičius. Nemunas Dainavos krašte

poezijoj greičiausia nebeužtiktume. Vaizdas — sultingas ir impozantiškas, nors miglotas; tam bus paveikusi emocija. Tvirtumo daugiausia II ir III skyreliuose (iš viso — 4 skyreliai, 41 ketureil. punktas).

Dabar prašom palyginti šį „Regėjimą“ su, sakysim, to paties autoriaus proklamacija „Lietuwiszkoji kalba“. Jei „L. k.“ randam tik patosą ir savotišką įtikinėjimą, tai čia tų dalykų vos atspindį bematom (žinoma, įsisiūbavęs gadynės ūpas veikė autorių ir čia), šiapjau — čia, mes ir neįtikinėjami patikim, nes pats au-

[1]) t. p.

torius paduoda ne išmislą, o išgyvenimą, tegu sau ir fantazija paremtą. Nesvarbu, kad autorius būtinai imtų *gyvenimiškąją* tikrybę; gali autorius ir perdėm net fantazuoti ir būti vis dėlto įtikinantis, jei tik jis sugebės išlaikyti nuoseklumą ir *meniškąją* tikrybę sukurs. Kūrybiniu atžvilgiu minėtasai dalykėlis įdomus ir vertingas; tektų, gal būt, jį skirti į pačių vertingiausių „A.“ dail. literatūros gabalėlių grupę. Toj pat grupėj sutiktumėm *A. B. (Ant. Baranausko)*[1]) „Lietuwôs senowês paminėjimą“ („A.“ 1 nr. 1883), *Zvalionio (Maironio)* „Lietuvos vargas“ („A.“ 7—8 nr. 1885) ir dar vieną, kitą. Jų negausu.

Kaip matom, patrijotiniai siužetai įvairiai gali būti traktuojami. Čia paminėjom tris jų traktavimo būdus, labiausiai „A.“ paplitusius. Matom, kad visų jų šaknys randasi maždaug tam pačiam gaivale; visi jie kurti panašiais uždaviniais — įsivogti į skaitytojo psichiką, pakelti ją, auklėti ją patrijotinio sąmonėjimo kryptim. O betgi keliai to „įsivogimo“ nevienoki, ir pasėkos nevienokios; ten, kur autorius stengiasi spekuliuoti sąvokomis ir tezėmis — nieko gera neišeina (patr. publ. eilės), kur stengiasi pats save patrijotą parodyti ir tuo skaitytoją patraukti, kai dar savo poezijos objektu pats nėr pilnai susižavėjęs ir persiėmęs — jaučiam pasigailėjimą, kad žmogelis kamuojasi, bet tikslo irgi nepasiekia (sentim. patr. kūrinėliai); betgi ten, kur autorius į tą patį tikslą eina emocijos ir vaizdo keliu — visai kas kita: tuokart pats autorius pasiekia gerų savo poet. sąmonės organizavimo rezultatų, pats giliau kūrinį išgyvena — ir jo darbelis išeina kūrybiškas (emoc. vaizd. kūrinėliai).

Šiame pat skyrelyje — patrijotinio ūpo kūrinėlių — reikia priskirti ir tuos dalykėlius, kurie, kūr. medžiagos traktavimo būdu gal ir netilptų į kurį nors paminėtą poskyrį, betgi savo motyvais yra šiems artimi. Taip pat čia skirtini ir veik visi vertimai.

Jei imtumėm kiekiu, glėbiu, tai tų patr. ūpo kūrinėlių būtų gal kokie $^2/_3$, jei nedaugiau, visos „A.“ dail. literatūros.

2. — V i s u o m e n i n i a i kūrinėliai. Kad būtų aišku, ką turim galvoj, iš anksto pasisakom, kad vis-niais poezijos motyvais vadinsim tuos, kurie mini vienokius ar kitokius visuomenės santykius, luomų dalyką, žmogaus padėtį visuomenėje etc. Tokius kūrinėlius, kuriuose vyrauja šie motyvai, ir vadinsim visuomeniniais. Tokių „A.“ neperdaugiausia. Mat, pati visuomeninė diferencijacija dar nė nebuvo kaip reikiant prasidėjus. Ir kur čia eis ta visuomeninė diferencijacija, kad dar pati *lietuviškoji visuomenė* vos kalėsi iš po visokeriopo chaotinio lukšto. Paskum, jau

---

[1]) Reik skirt 2 Baranausku: Antaną (vyskupą) ir Augustiną. „At.“ 3—4 nr. 148 psl. yra klaida: anos eil. — ne Ant., bet Aug. B-sko. Klaida — ne autoriaus kaltė.

po „A.“, visuomeninė kryptis gana gausiai išplito. Palygink „Varpą“, jo ideologiją ir šios įtakoj susikūrusią literatūrą.

„A.“ buvo iš viso vengiama griežčiau prabilti vis-nės temom, nes, kaip žinom, tatai — opi sritis: čia tuoj gali iššokti skirtumų pasisakymai, kurie galėtų priversti net ligi antagonizmo. Ogi „A.“ krypčiai tatai būtų buvusi papjūtis. Ir tie gabalėliai, kurie dvelkia vienokiu ar kitokiu visuomeniniu ūpu, yra, palyginti, tokie jau švelnūs, šlifuotais kantais, suvynioti, kaip sakoma, į bovelną.

Pats smarkiausias ir ryškiausias šio ūpo kūrinėlis — *J. A. Kalnėno (J. Andziulaičio)* eilėraštis „Pas nelaimingą brolį“ [1]). Čia dar nesimato kokios visuom. programos, kokio aprijoristinio nusistatymo, bet tam tikrą nuotaiką tuojau jaučiam:

Troškus oras, dūmai kartūs,
Ant grindų purvai,
Kampuose, nei tinklas, tankūs
Vortinklių pundai.
Apkerėję suodžiais sienos,
Šaltas kakalys. —
Sunkios, sunkios brolių dienos —
Ima kosulys...

Mes nežinom, autorius nepasako, kas čia pasidarė, kad susikūrė šis skurdo vaizdas; betgi nelemtą šio skurdo būvį jau iš pirmų žodžių pajuntam. Šiam fonui papildyti autorius duoda toliau jau stipresnį bruožą:

Vargus kęsti, sunkiai dirbti,
Ubagu numirt;
Su badu kasdien kariauti
Sunkų amžių tirt!

Vadinasi, jau „A.“ poetas buvo perjautęs tam tikros mūsų visuomenės dalies būvio nuotaiką; čia ją mums atkūrė, susakė, tartum pats nusipurtydamas. O bendrajam auš-kų patrijotiniam ūpe, šaukiančiam tautą atgimti, šis autorius čia pat prabyla ir apdaniuojamosios visuomenės dalies reikalu:

Štai kur galima mokytis
Vargti ir kentėt,
Su badu kasdien matytis,
Sopulį regėt!

---

[1]) „A.“ 1884 m. 12 nr. Cituojama iš J. Petrulio „A. poezijos“; rašyba J. P. ištaisyta.

Tai — įsidėmėtina. Berods, tatai bus pirmas nuoširdus skurdo priminimas mūsų literatūroj, greta su raginimu aktyviai eiti į to skurdo vietą. Kūrybiškai — dalykėlis, šiaip ar taip, neblogas. Autorius, berods, netuščias būdamas bus jį surašęs. Nuotaika dar ir dabar neišblėsusi ir tikra.

Kitas įdomus eilėraštis, liečiąs jau kaimo ir dvaro santykį, yra *Baltro Teisybaičio (gal Dov. Silvestravičius?)* „Roda seno ūkininko“.[1]). Čia autorius, dėdamasis senu ūkininku, pataria lietuviškajai liaudžiai nesipykti su dvaru, neširsti ant ponų. Esą, paskutiniuoju laiku daugiur einančios kalbos, kurstančios visuomenę nepalankiai laikytis dvaro atžvilgiu. Bet autorius griežtai prieš tai protestuoja:

Tarp musu sznekant, ko nuo anu nori?
Už nedorybę, paleistuvystę, kad ir pakorojo,
Bet gerus ir storaunius visados tausojo.

Girdi, kas gi galo bebūtų, jei tėvas savų vaikų nebesuvaldytų. O ponai dvarystės laikais buvę mūsų žmonėms lyg tėvai. O be to, ir žemę, girdi, esam gavę iš ponų: ponams ji atimta, o žmonėms duota. Bet girdi, —

Ir to dar mums negana: atsiranda kiti,
Kur ir ganyklas anu dar nor uźvaldyti!
Pamislykim ant savęs, kiek szaukimo butu
Kad musu źemės kampą kitam atiduotu? [2])

Autorius byloja, kad, esą, nereik pavydėti ponams turtų ir puikybės, nes, girdi, ir taip žmonės dar iš ponų daugel pasipelną. O dabartinė būklė kuo gi geresnė? — Nueini į valsčių, tai kol prieisi prie reikalo, turėsi dar tiek ir tiek kyšių išdalyti, o ko gera — dar ir rykščių gausi. Girdi, tie patys ūkininkai, valsčiaus ponais pasidarę, tampą dar aršesni, negu senobiniai ponai:

. . . . . starszina
Gul sav pilvą isztempęs, dantyse cigarą,
Priesz brolį ukininką duris užsidaro.
— — — — — — — — — — — — — —
Kad mums ant starszinu ponai but padėti,
Daug geriaus grajytum, to nėr ko kalbėti! —[3])

tada bent būtų teisybė, nebūtų kyšių ir t. t. Už tatai autorius, taikingo humanizmo apimtas, ragina visus taikingais būti, „ne-

[1]) „A.“, 1885 m. 7—8 nr.
[2]) t. p.
[3]) t. p.

sirūgoti“, džiaugtis savo laisve, šviestis, o ir ponams vietos nepavydėti.

Mylėk artimą savo, kaipo patsai savę,
Jei nori, kad Viešpats Dievas neapleistu tavę.

Žinoma, apie bet kokį kūrybiškumą čia, šiame eilėrašty, sunku berods ir šnekėti. Tačiau autorius pretenzijų, matyt, turėjo, kad jo tą darbelį laikytumėm poezija. Kaip ten bebūtų — mums svarbu, kokiais motyvais jis čia poezijos vardu prakalbo. O tuos motyvus matom: nekiršinti dvaro, patiems šviestis ir progresuoti.

Visuomenės formavimuisi svarbią mintį yra išsakiusi ir *Eglė (L. Malinauskaitė — Šliupienė)* savo eilėrašty „Prasnusim, prasnusim“[1]). Po kelių bendro pobūdžio agitacinių frazių, autorė ima dėstyti tokias bėdas:

Kur-gi brolei tie mums dingo?
A, už mariu jie iszskrydo,
Svetimiems jie ten pragydo...
Svetimiems jie viską daro,
Bėg nuo musu kaip nuo maro!

Tatai — berods, vienas iš ankstyviausių prabylimų emigracijos motyvais. Paskum tais motyvais susidarė pusėtinai gausi mūsų dainų literatūra — žinomų ir nežinomų autorių, daugiausia Amerikoj ir kt. išeivijos kraštuose. Šitame eilėrašty autorė gan skaudžiai pajutusi emigracijos dalyką, tik jai silpnai vyko tą savo mintį poetizuoti. Toliau tame pačiame eilėrašty autorė dar byloja apie reikalą organizuoti švietimą, įsitvirtinti savam krašte, kad atėjūnai neįsigalėtų ir t. t. Meniškos vertės taip pat čia nėsama.

Charakteringas kaimo ir inteligentų santykių motyvas — *Šerengos (kun. Užupio)* eilėrašty „Artojas ir jo sūnus“[2]). Tas eilėraštis buvo stačiai programinis auš-kų visuomeninei minčiai. Auš-kai bet kur ir bet kada varė propagandą, kad inteligentai kiek galėdami netraukytų ryšių su kaimu. Tai auš-kų paleista mintis, ilgokai tik mintimi ir pasilikusi, kurią berods, pilnai ėmė realizuoti tiktai Ateitininkai — ir tai po karo, 1917—20 metais. Dabar, žinoma, keista būtų ir beprabilti, sakytum, moksleiviams ar studentams, kad, girdi, nesišalinkit kaimo: tiek jau mūsų idealistinio nusistatymo inteligentija yra suaugusi su tos minties realizavimu. Bet tuokart buvo kitaip: tuokart, auš-kų generacijai kylant, mažas lietuvių inteligentų skaičius sutikdavo didelį kliūčių skaičių eiti į visuomenę — tariant, į kaimą, o dar

[1]) „A.“, 1885 m. 11 nr.
[2]) „A.“ 1885 m. 2—3 nr.

daugiau pagundų — nuo to kaimo visiškai atitrūkti. Ir atitrūkdavo. Kiekgi jų paliko ištikimų: ar tiek mes auš-kų turėtumėm, jei daugumas pirmosios laisvų valstiečių intel-tų generacijos būtų nenuėję į visokeriopas rusiškas, lekiškas etc. užuovėjas. Tad, šalia šitų faktų, yra visai suprantama auš-kų visuomenininkų idėja — įlieti tiesiog į kaimą inteligentiško elemento. Šerenga savo eilėrašty tuo reikalu labai jau radikalus. Jis vaizduoja, kaip grįžta iš Paryžiaus artojo sūnus studentas:[1])

Sztai — veźimas koks ant kiemo!
Jam' ponaitis, o ne piemuo,
Tur źuponą uodeguotą,
Eiliu eilėms guzikuotą,
Baltą skryblių, zėgorėlį...

— žodžiu, kad grįžta studentas išsipuošęs, tiesiog nušviečia visą sodybą; namiškiai bėga pasitikti. Ogi —

Sveczias lipdams isz veźimo
Žąsu gerkle taip prakimo:
„Bon jour, mama, bon jour, papa!“[1]).

Tėvas iš karto nuo tokio sveikinimo pasišiaušia; drožia sūnui repliką, kad, girdi, per vienerius metus galėjęs dar ir neužmiršti savo kalbos. O autorius paaiškina:

Sunus matęs bent Paryźių
Nesupranta kalbos vyźiu [1]).

Pasirodo, kad jis, tas studentas, beturįs jau ir pavardę sulenkintą: iš — *aitis* — pasidaręs — *evski* —. Tatai padaręs tam, kad lenkiška pavardė įsigytų daugiau orumo, nes, mat, lietuvis — tai kas iš jo: „kamas“, ir tiek. Motė tuoj ima verkšlenti, pasijunta užgauta ir prikaišioja sūnui, kam „ją seną niekinąs“. Primena, kad

„...Per naktis vargei supuojant,
Teko kąsnį man nutraukti,
Aszarėles gausias braukti!...
Sunkioj procėj, prastam buvyj,
Bil duot Lietuvai Lietuvį!
O dar džiaugdam'si Paryźium,
Stojeis man ir jai jau kryžium!...“ [1]).

Tėvas bando gelbėt situaciją: kalbina sūnų, kad tik saviškai prabiltų, o ko nežinosiąs, tai jis, tėvas, pasakysiąs, vadina grįčion:

---

[1]) t. p.

„...Kad n'iszgirstu źmonės kaimo,
Stuban eikim isz atszlaimo.
Valgyt nori? maźu gersi?"
Students tarė: *„Très bien merci!"* [1]).

Vis dėlto į gričią eina. Bet savo brolių jau nebepažįsta. Ogi tarnaujančią mergaitę, kurią pirma mylėjo, pasirodo, dar pažįstąs; dabar ta mergaitė kiaules laukan gena, ir

Students jausdams meilę seną,
Szaukia: *„Que ce là* ant dvaro?
Papa, que Mariukė varo?" [1])

Tėvas uždūksta galutinai:

„O tu snargliau, piemanikszti!
Kiauliu tai tu nepaźįsti;
Vienok mergą vardu szauki — [1])

ir liepia greit ruoštis gričion, nusimesti studento uniformą, o „autis vyžom". Paskum sodinasi vyrą užustalėn „paliai berną Joną" — barščių srėbti. Valgo pietus. Tėvas drožia „mokslą tokį":

„Gerai, vaike, kad ką moki,
To uź piktą nėks nelaiko,
Bet prote buk pilno saiko;
Ką, źinok, ir kur kalbėti — ir t. t.
— — — — — — — — — — — — — — —
O dar bjauriau — kurs isz buru
Veizd į brolius isz paniuru;
Isz ju juokias, neuźkenczia...
— — — — — — — — — — — — — — —
Dieve, tolik tokį rėdą,
Kur burs burą, brolį ėda!
— — — — — — — — — — — — — — —
Dėlto, sunau, klausyk tėvo
Rodos, o nuźmirszkie Dievo,
Pamylėsi ir Lietuvą,
Budams tuo, kuo brolei buvo —
Kaip asz tokiu sav artoju
Dėdu, bocziu mylėtoju." [1]).

Žinoma, nuo tokio pamokslo vyrui ausys kaista. Paskum jį tėvas išsivedė šieno piauti — ir taip, žodžiu, pasiryžo atlietuvinti ir atkaiminti. Studentas, kaip ir galėjai laukti, pirmą progą susiradęs iš namų nėrė — ir daugiau jau niekas jo nežinojo ir negirdėjo. — Satyra — kaip satyra. Hiperbolės, vulgariškos frazės. Betgi paėmus visą dalykėlį, kaip literat. faktą, esama

[1]) t. p.

šiokio tokio intereso. Pirmiausia — tai jau tas, kad autorius, gal nė pats nejausdamas, davė „A." berods pirmutinį visuomeninės satyros gabalą. Meniškumu nepasižymi, betgi šį tą verta turi: sąmojus, situacijų sudarymas, sugretinimai — savotiškai įdomūs, na, ir nebjaurūs.

Panašią mintį, kaip čia Šerengos, randame ir Kondratavičiaus „Kaimo mokslinyčioje" [1]). Ten pasakojama, kaip kaime atsirado „mokslinyčia", kaip kaimiečio vaikas išėjo į mokslą ir ėmė rinktis sau specialybę. Rinkos rinkos — ir nusirinko:

Vos ne teko veltui praźuti;
Ponu, ulonu norėjau buti,
Bet rodos' visiems geriaus patiksiu,
Muźiku liksiu.

Toks finalas. Teka manyti, kad ir auš-kų visuomeninei inteligento santykių su kaimu minčiai tatai bus turėję įtakos. Juoba, kad ir kitos visos sąlygos į tai lenkė.

Iš tų keleto apžvelgtų „A." visuomeninių kūrinėlių jau maždaug numanu, kas tai buvo per „poezija". Visuom. minties dalykui išsiaiškinti — taip, tatai įdomu; bet ieškančiam kūrybinės literatūros — nekas. Siužetų traktavimas — primityviškas, tendencijos daugiausia aiškios, intymesnio kūrybinės medžiagos išgyvenimo be galo maža. Kiek geriau su Andziulaičiu Kalnėnu; šiaip jau kitų — silpni dalykai.

Pravartu dar pažymėti, kad visuomeninio ūpo dalykėlių daugiausia 85—86 metų „A.". Anksčiau jų mažiau.

Tiek patrijotinio, tiek visuomeninio ūpo kūrinėliai, kad ir kokios vertės jie bebūtų, yra, šiaip ar taip, maža savarankiški literatūriniu atžvilgiu. Tatai yra lyg ir tam tikra „pritaikomoji poezija", kurios ir atsiradimo tikslas, ir tematika, ir medžiagos traktavimo būdas tarsi rodytų, jog ji turinti kuriai kitai sričiai tarnauti. Ir tik reti gabalėliai, kur jau autorius, kad ir neturėdamas meninių specijalių uždavinių, sakyčiau, gal būt, nesąmoningai pasiekė intymesnio išgyvenimo, — blykstelia gaivia, malonia menine nuotaika. Plg. jau minėtą „Regėjimą" etc.

3. — Yra betgi „A." keletas ir, pasakytumėm, *grynosios* poezijos bandymų, — tokių, kur tiek tematika, tiek medžiagos traktavimas kiek drąsiau kryptelia į šalį nuo įprastinio anų dienų trafareto. Tatai — *savarankiškiausi* „A." poezijos gabaliukai. Juose sutinkam ir *egotistinių*, ir *gamtinių*, ir kitokių motyvų.

Iš tokių panagrinėsim jau mums pažįstamo *J. A. Kalnėno (Andziulaičio)* „Jievą". Šiam dalykui siužetas paimtas iš *tautosakos* (įsidėmėkit!), iš tų dainelių ir pasakėlių, kaip mergelė, išleidusi į karą bernelį, jo nebesulaukia. Įžanga tokia:

---

[1]) „A." 1883 m. 8—9—10 nr., Petro Armino — Trupinėlio vertimas.

Berźynėly szlamszczia vėjas,
Po laukus skrajoja;
Pakelėje laibą jievą
Jk źemei linkczioja.
Liemuo laibas, lapai platus,
Mandagei źaliuoja,
Aplink laukas kaip ta jurė
Plati mėlynuoja.[1])

Taigi — vidur lauko jieva tur stovėti viena, stovėti amžinai. Toliau pavaizduojama ta jos vienatvė melancholija; pajuntam lyg ir kažkokį užkeikimą. Tatai skaitytoją užintriguoja. Įdomu, iš kur ir kaip ta tokia jieva čia atsirado. Autorius ima sakyti:

Senas laiks; merga vaikiną
Jauną pamylėjo,
Pamylėjo geltonplaukė,
Kaip szirdis galėjo.
Bet nelaimė — mylimasis
Karėna išjojo,
Dingo tenai, ir jau nėkad
Nėks nematė jojo.

Jei ta merga, esą, būtų žinojusi jį greit prarasianti, būtų, esą, jo nepamilusi, — ir, žinoma, tragedijos nebūtų buvę. Bet... „kas gali ateitę źinoti!“ Šitaip užmegzta intriga, kurią jau laukiam vystant, bet autorius dar randa reikalo suteikti tokių pamokymų, kad, esą, geriau ateities nespėliojant mylėti kol jaunai, ir tiek,

Nes ne ilgai, mano mielos,
Žėruoja akelės;
Skaistus veidai raudonuoja...
Ne ilgai, mergelės!

— ir t. t. keletas strofų. Tas kiek gadina architektonikos darnumą. Po tų pamokymų daromas vingis į kalbamosios mergelės „romano“ pradžią ir nusakoma, kaip ten gražu būdavę, kada

Stos po gluosniu, kur laksztangė
Dainą szulną varo:
Pasikalbės, pasiklausys
Ik gilaus vakaro...

Bet neilgai taip tęsėsi; jau žinom, kad „jis“ išjojo kariauti. Tada:

Jau neczіulbi laksztangėlė,
Kur krumai źaliuoja;
Jau po gluosniu uź sodelio
Merga nedainuoja.

---

[1]) „A.“, 1885 m. 7—8 nr.

Mergą pradeda imti vienatvės siaubas:

Be mielojo tėvas, motė
Kaip svetimi žmonės.
Be mielojo saulė žiedra
Kaip prieszas juokiasi.[1])

O tuo tarpu namie dedasi paprasti gaspadoriški dalykai: atvyksta turtingas našlys, tėvams peršasi, tie jam pažada dukrą; o ta dukra —

Ir nesulaukdama jojo
Vis dźiuvo ir vyto.

Bernas negrįžta, o tėvai dukrą verčia tekėti už to našlio nevykėlio. Nebėr kur pasidėt vargšei — galvoja nusiskandinti, bet, kol kas dar įvyks, bėga pas raganą pasitarti. Toji — kaip ir visos raganos: duoda jai paslaptingo gėralo, kad jį išgėrusi galėtų savo pirmą jaunystę susigrąžinti ir, jei dar gyvas, „jį" parsišaukti. Iš to visko nieko neišeina, nes, pasirodo, jis ją jau esąs užmiršęs. Tada mergelė pajunta visą tragizmą, nes burtų atgal pakreipti jau nebegalima: su ja vistiek jau galas. Ima graužtis, plėšytis, ir—

Stebuklas pastojo:
Jauna, skaisti merguźėlė
Laiba jieva stojo.
Nesugrįžo pas močiutę
Dukrelė isz lauko —
Iszbujojo į padangę
Kur debesei plauko.[1])

Toks finalas. —

Viską peržvelgus, tenka pažymėti, kad šis dalykėlis mums keleriopai įdomus. Pirmiausia, kad, kaip matom, čia jau autorius, berods, nebus turėjęs intencijų kuriai pilietinei idėjai pasitarnauti, o bus rašęs daugiausia dėl to, kad rašyti jam buvo lyg ir estetinis reikalas; tatai jau kažkas panašu į meninių uždavinių ieškojimą.

Nors iš medžiagos ir jaučiamas tam tikras visuomeninis skandalas, betgi autoriaus dėmesys nukreiptas jau ne tiek į jį, kiek *į patį jo pavaizdavimą,* — o tatai mūsų aušrinėje poezijoje nauja ir negausinga. Daugiau — kaip jau priminiau, siužetas imtas iš tautosakos; tatai — irgi ir naujas ir reikšmingas faktas. Ankstesniųjų mūsų poetų — Strazdo, Vienažinskio — dainelės greičiau bus galima vadinti folkloriniu žanru, negu kad literatūriniais reiškiniais, kuriuose būtų *sąmoningai* apdirbinėjami folkloriniai motyvai. Su Kalnėnu, kaip matom, kas kita. Atrodo, kad autorius bus mėginęs folklorinį materijalą saviškai pervirškinti, išryškinti situacijas, pagrįsti ir pateisinti įvykius. Bandymai, žinoma, bandymais ir pasiliko. Persilpno būta talento,

[1]) t. p.

permenkai organizuota autoriaus kūrybinė pajėga, kad būtų įveikęs čia gerų rezultatų pasiekti. Folkliorinis naivumas išmestas, vieton epiško šaltumo mėginta įdėti romantinio įtempimo ir savo širdingumo, bet tas tik ištęsė dalykėlį ir sukreivino vaizduojamąją buitį. Betgi, šiaip ar taip šios rūšies kūrinėlis — įsidėmėtinas.

Kitas įdomus šios „grynosios“ poezijos aušrininkas *M. D. S. (Dovoinas Silvestravičius)* „Malonės iszreiszkimas“.[1]). Jis įdomus dėl to, kad mums jau gerai pažįstamoj „A.“ atmosferoj vie-

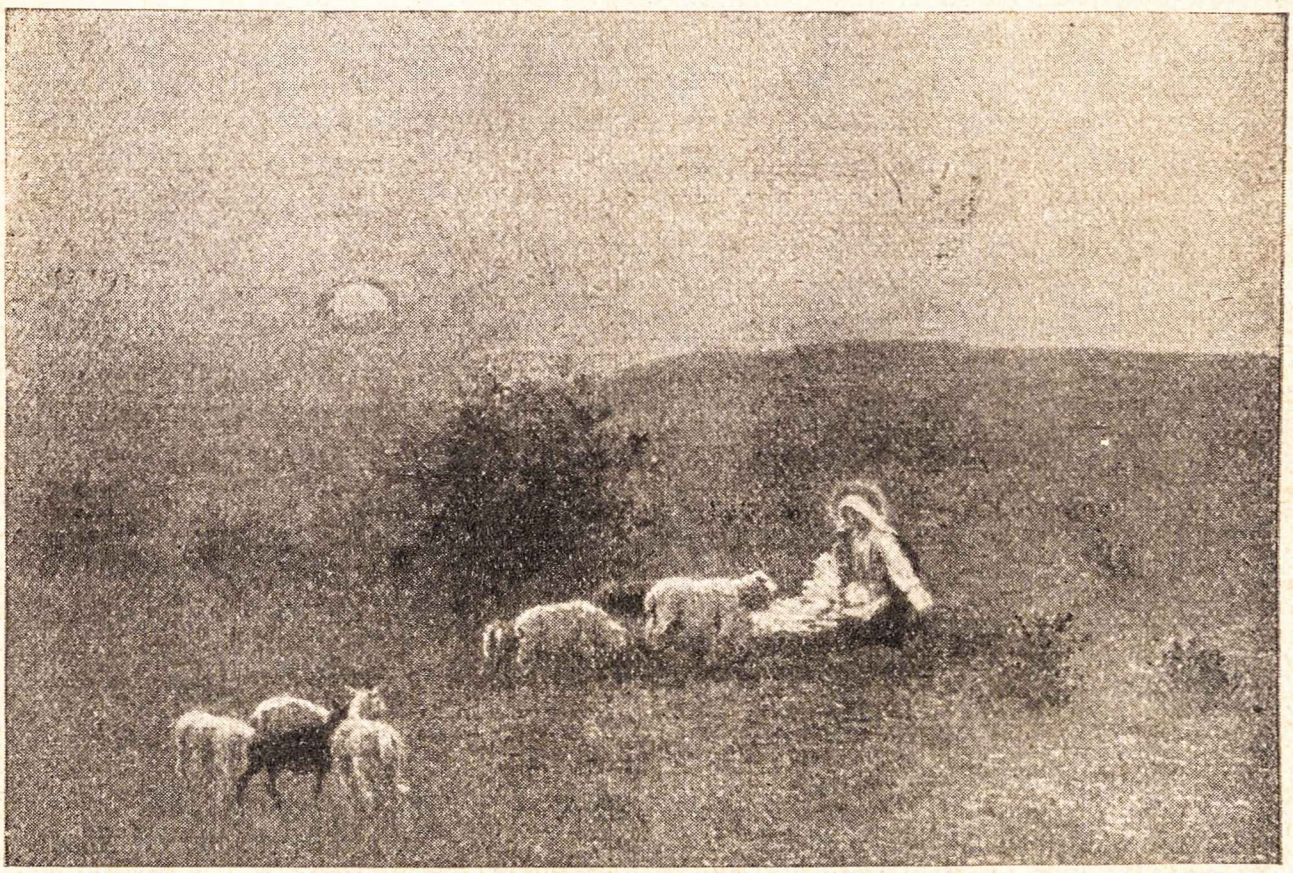

Z. Pietravičius — Benedictio terrae

nas iš pagrindinių „A.“ šulų prabyla... erotine tema. Ir posmuoja šit kaip:

Duok malonę uź malonę,
Padėk dźiaugties ir raudoti;
Man atimk szirdies korone,
Tavo vyru duok pastoti

ir t. t. Nežinia, ar juoktis, ar ką kita daryti. Bet dalykas čia rimtas: suprato žmogus, kad *reikia* paįvairinti poezijos tematiką, — na, ir parašė. O kad padavė neišgyventą (vadinasi, nebūtą) emociją, kad sudarė falšyvą nuotaiką — labai tai jam. Na, bet svarbu, kad ir šis autorius *bandė* grynosios poezijos sritį.

(Pabaiga kitame nr.)

[1]) „A.“ 1885 m. 10—11 nr.

F. A. Vuillermet, O. P.

Nėra žmonių!

Šiandieninio pasaulio vaizdas nerodo aukšto jo dorovingumo. Ką mes jame matome? Žmonės, suklaupę prieš turtą, garbina jį ir labai susmulkėja; nemirtinga siela, skirta būti Dievo šventykla ir savo spindėjimu skleisti aplinkui dieviškumą, nešama kartu su visa jos negarbe purvinos aistrų srovės; sąžinė krypsta į ten, į kur pučia kad ir menkas vėjelis, ir nerūpestingai svaido ji per tvorą teisingumo ir padorumo pirncipus; krikščionys be kovos palieka savo tėvų tikėjimą dėl pajuokos ar paniekos žodžio. Eikite į politikos pasaulį, ten susitiksite žmonių, įsipainiojusių į neleistinus darbus, neturinčių savo nuomonės ir tamsiems žygiams aukojančių paskutinius savo kilnumo likučius. Atidarykite pasaulinių salionų ir garsiųjų klūbų duris ir pažiūrėkite, kas ten dedasi: nepadorios, piktinančiai bjaurios kalbos, įtartini svečiai — štai kas reiktų kiekvieną dieną įrašyti į jų sąskaitas. Iš kitos pusės, pramonėj ir prekyboj negirdėti daugiau nieko, kaip tik kalbos apie lupikavimus, apie apgaudinėjimus, nusuktus procentus, apie darbininkų priespaudą bei išnaudojimą. O jei mums būtų leista išmatuoti visą gylį ir dydį paslėptų darbų — kiek atidengtume piktadaryščių, nusižengimų pareigoms ir sulaužytų priesaikų!

Argi tai nėra tas laikas, apie kurį Šv. Raštas sako, kad jis geru ėmė vadinti tai, kas bloga, ir blogu tai, kas yra gera?

Kai kurie trumparegiai ir per dideli optimistai gal ir apkaltins mane, kad aš savavališkai taip viską nujuodinau. Galimas daiktas. Bet aš esu giliai įsitikinęs, kad tai, ką aprašinėju, yra tik labai netobulas paveikslas mūsų laikų, kurie taip pat nenori nieko daugiau klausyti, kaip tik *savo* valios ir *savo* reikalų.

Šių laikų gynėjai, argi jūsų pokalbiuose, kurie beveik be išimties maitinami spaudos sensacijomis ir gatvės plepalais, yra dar kokių nors kitų klausimų be tų apie skurstančias sielas, išsiskyrusias šeimas, iškilusius skandalus ir įvykusius nusikaltimus? Argi jūsų teatruose didžiam minios pasitenkinimui nerodoma blogiausios šio amžiaus ydos? Argi tarp mūsų maža yra drąsių vyrų, kurie jau keletas metų, nepaisydami palaiminto vienų nesidomėjimo, o kitų — suinteresuotųjų murmėjimo, gerai pagrįstomis knygomis bando atidengti baisias žaizdas, kurios mus ėda, kurios skurdina mūsų rasę ir stumia ją į išsigimimą ir mirtį? O iš sakyklų ar mūsų pamokslininkai paliauja skelbę tautai didžiuosius Evangelijos dorovės įsakymus? Vis dėlto atrodo, bent tiems, kurie mano, kad krikščioniškoji sakykla nėra vieta rinkti garsaus kalbėtojo laurams, meilinantis miniai ir flirtuojant su nusidėvėjusiais pasenusios retorikos pagražinimais — at-

rodo, kad tikri Kristaus apaštalai nėra pakankamai smarkūs kovoj su laiko ydomis, kurios žudo mūsų civilizaciją.

Žinoma, aš neisiu ligi tol, kad tvirtinčiau, jog dabar dorybė toks retas radinys, kaip prieštvaninio gyvio liekanos. Tai būtų perdaug didelis perdėjimas. Dar visur mes rasime suaugusiųjų ir jaunuolių nepapeikiamo gyvenimo, dar visur pamatysime gražių pavyzdžių, atsižadėjimo ir pasiaukojimo, siekiančio net herojizmo ir primenančio gražiausius Bažnyčios istorijos tarpsnius. Bet šitie pavyzdžiai yra labai labai reti. Sveikų sąžinių, krikščionių, tikrai vertų šito vardo, yra tik mažas skaičius, tik nežymi dalelė milžiniškoje krikštytųjų armijoj.

O ar galėtų būti kitaip? Mūsų amžius yra tiesiog suaugęs su kūno smagumais. Visur ir visame jis ieško prabangos, gero pragyvenimo, ištaigos ir pasilinksminimų. Nežiūrint, kiek tai kaštuotų, reikia įgyti pinigų, nes tik pinigais perkami malonumai. *Linksmintis!* — Štai, kas dabar pripildo žmogų, kas jį iškelia virš kitų. Tie daiktai, kurie glostė praėjusių kartų savimeilę, šiandie nebeteko jokios vertės. Mūsų, dvidešimtojo amžiaus sūnų, degąs troškimas — rasti ir ragauti malonumų. Tai paskutinis žodis beveik visų mūsų minčių, beveik visų mūsų pomėgių.

Šitokioj tvankioj jautulingumo ir nedrovumo atmosferoj dvasia jau negyvena — ji vegetuoja. Ji merdi, negaudama pakvėpuoti grynu, viršūnių oru. Ieškokite aplinkui sielų tikrai gyvų, tikrai veiklių! Kur yra tos būtybės, kurias romėnai išdidžiai pavadino jėgą reiškiančiu žodžiu *vir*, tai yra valios žmogum?

Mes dar turime didelių artistų, vaisingų idėjomis poetų, galingų diplomatų ir kalbėtojų, bet žmonių, tikrai valdančių savo veiksmus, tobulai įveikiančių pačius save, žmonių, kurie turėtų nepalaužiamų principų ir būtų jiems ištikimi taip laimėj taip nelaimėj, kurie dėl teisingos idėjos pergalės būtų pasiryžę kentėti — kur jų rasti? Suskaitykite juos, ir jūs būsite priversti pakartoti tą patį skausmingą šauksmą, kuris ištrūko iš Juoffroy lūpų: *„Nėra žmonių!“*.

Mūsų laikams trūksta charakterio, ir štai dėl ko žmonės yra toki vergiški su kitais ir toki bailūs su savim. Ką padės jums, jei jūs būsite talentai, būsite genijai, bet jei neturėsite charakterio, jūs būsite tik — atleiskite man — *homunculi*, pusiaužmogiai, niekam netinkančios būtybės, kurios velka vargingą savo gyvenimo naštą ir nepalieka jokio pėdsako, nes, kaip sako Chamfort, „kas neturi charakterio, tas nėra žmogus, bet daiktas“.

Tuo tarpu argi neskelbiama garsiai, pradedant parlamentų tribūnomis ir baigiant mažais liaudies susirinkimėliais, kad *lavinimas padaro žmogų pilnutiniu*, kad jo vieno užtenka įkvėpti žmogui energijos, išminties ir didžių dorybių? Tam reikalui pristeigta daugybė mokyklų, kaštuojančių milžiniškas sumas. Liaudis lavinama ne tik pradžios mokyklose, bet jai plačiai ati-

darytos ir universitetų durys. Mokslas, be abejo, pasauly auga. Bet ar galima būtų pamatyti tokią pat pažangą ir dorovėje?

„Neginčijamas faktas, rašo Michelet, kad viduje šito didžiulio medžiaginio ir protinio progreso dorovinis jausmas žymiai nusmuko. Viskas žengia priekin ir auga. Vienas tik daiktas menkėja — tai siela".

Mes darome klaidą, reikalaudami iš mokslo to, ko jis negali duoti.

Dorovės išugdymas neįeina į jojo sritį. Nei matematika, nei gamtamokslis, nei literatūra, nei teisė, nei filosofija, net nei dieviškosios tvarkos mokslai nepadarys mūsų pilnutiniais žmonėmis. Lavinimas, tiesa, aštrina dvasią, bet jis nepasiekia valios ir širdies. Galima labai ištobulinti savo protą, tuo tarpu širdį palikti visai dirvonuojančią. Čia yra priežastis, kad tiek daug mokytųjų turi tokią menką ir vidutinišką sielą: jų protas labai šviesus, bet jų širdyje sunki tamsa. Kokių praktiškų pasėkų prieita Prancūzijoj, kur žmonės jau nuo keliolikos dešimtmečių yra maitinami tik humanistiškaisiais mokslais? — Aistros sujaudintos, masėse pasėta supuvimo ir maišto sėklų, tauta atiduota blogiesiems revoliucijos genijams.

Tvirtinti, kad mokslas dorina žmones, reiškia būti neskaičiusiam nė vieno istorijos arba statistikos lapo. Argi Versalio dvaras Liudviko XV metu nebuvo mokytesnis už menką Bretanijos ar Pirinėjų kaimelį? O kur daugiau buvo dorovės? Atsakyti nesunku! Lyginamosios nusikaltimų lentelės kiekvieną dieną tai parodo.[1]).

„Prigimties jėgų pažinime ir apvaldyme pažanga yra neabejotina", — rašo vienas mintytojas, — „bet tai nieko nepadeda teisingumui. Ji panaudojama prievartai"[2]).

Antroji beveik visuotinė mūsų dienų iliuzija yra ši: *Kaip galima tapti geresniu, sakant ilgas prakalbas apie dorovę ir dorybes?*

Jei šitokiu keliu būtų galima kas nors pasiekti, tai, reikia pripažinti, visi laikai būtų lygiai tobuli, kaip ir mūsieji. Manija moralizuoti yra tapusi mada, o daugeliui — tiesiog liga. O kai dar tam tikra literatūra duoda pavyzdį, tai šitas pamėgimas dar labiau klesti.

Romos puolimo metu, Horacijaus laikais, buvo labai moralizuojama. Nei vienas pokylis nei viena puota neapsiėjo be prakalbos apie dorybingą gyvenimą. Pudruotos 18 š. markizės taip pat labai mėgo savo salionuose pakalbėti apie dorovę. Tuo tarpu, tur būt, niekas netvirtins, kad Volterio ir Rousseau laikai

---

[1]) H. Joly — *Le probleme criminel au moment présent.* „Revue des Deux — Mondes" 1 décembre 1907.

[2]) Ch. Renouvier — *Le personnalisme* p. 263. Alcen, Paris.

buvo dorovės aukso amžius arba kad „Naujoji Eloiza“[1]) yra dorybių kodeksas.

Tapti žmogumi reikia tvirtos valios, valios, kuri imtųsi kilnaus darbo išrauti iš savęs ydas ir įdiegti dorybių. Štai ko trūksta daugumai mūsų žmonių! Iš jų padaryta literatų, filosofų, turtuolių — visa tai, be abejo, gera, bet užmiršta išauklėti charakterio žmonių. Lavinama be saiko protas, o visai šalia paliekama valia, rodos, ji neturėtų jokios reikšmės. Daug dedama pastangų parengti būrius diplomuotų, tuo tarpu nedaroma nieko arba beveik nieko ,kad jaunimas būtų tinkamai parengtas gyvenimo kovoms. *Mums trūksta ne lavinimo, bet auklėjimo!*

Tik dorovinė jėga duoda didybės ir gajumo tiek tautoms, tiek ir paskiriems asmenims. Tik ji juos stumia pažangos keliu, apsaugodama nuo kruvinų revoliucijų ir neatitaisomo išsigimimo. „Tai, kas remia pasaulį“, — sako F. Brunetière, — „ir kas neleidžia jam atkristi į barbarybę, tai nėra nei matematikos, nei chemijos, nei istorijos arba apskritai mokslo pažanga, bet veiklios dorybės, žmonių aukos ir savęs atsižadėjimas, kurį krikščionybė padarė žmogaus gyvenimo taisykle“ [2])

*
* *

Gerai įsidėkite į galvą, jaunieji, kad šiandie mums reikia ko kito, o ne smaguriautojų ir flirtininkų; ko kito, o ne pirklių, pasirengusių visokiems kompromisams ir visokiems nusileidimams, ko kito, o ne vėjo gaidžių, besisukinančių, mažiausiam vėjeliui pučiant, ko kito, o ne minkšto molio, kurį kiekvienas praeivis minko, kaip išmano; ko kito, o ne tuščių, paviršutiniškų ir bespalvių dvasių, kurios nieko daugiau nežino, kaip tik garbinti menkniekius. Mums reikia geležinių valių, įvykdančių visus savo pasiryžimus.

Mano, kaip kunigo ir jaunimo draugo, noras yra pagelbėti jums tapti charakterio žmonėmis, protingais ir veikliais darbininkais tuose didžiuose dalykuose, kuriuos Apvaizda skiria šių dienų jaunimui. Mūsų mylimos tėvynės ateitis yra jūsų rankose. Jei kylančioji jaunoji karta, kuria remia savo viltis ir didžiausi skeptikai ir sotūs seniai, gerai prisirengs rytojaus kovoms, jei ji išmoko būti doresnė, negu josios pranokėjai, ji nukreips tas gręsiančias baisias katastrofas, ir mes pamatysime — aš tvirtai tikiu — teisybės, tiesos ir laisvės trijumfą.

Išvertė *A. Maceina*

---

[1]) „Naujoji Eloiza“ yra vienas iš Rousseau veikalų. *Vert.*

[2]) Išvada 6 tom. veikalo *„Missions catholiques“* P. Piolet.

Moksleiviai atsako

KURI KNYGA 1932 METAIS MAN LABIAUSIAI PATIKO IR KODĖL?

Iš skaitytų 1932 metų knygų man labiausiai patiko *R. Meader* „K a t a l i k a s e s u“ dėl to, kad:

1. Pažinau, koks yra kilnus kataliko vardas, kokių darbų iš jo reikalaujama. Krikšto metrikai rodo, kas aš turiu būti, o ne kas esu. „Būti kataliku reiškia atsistoti ant absoliutinės ir pilnos tiesos granito“. Katalikybė yra visokios tiesos iždas, visų paslapčių šviesa. Kas jos nepažįsta, tik tam ji yra tmsybė*). „Katalikybė — sveikata ligoniams, poilsis pavargėliams, tyro vandens šaltinis ištroškusiems, duona alkstantiems, šviesa akliems, jėga kovojantiems ir vainikas nugalėjusiems“ (Donosa Cortes). Kaip man linksma, kad aš tos dieviškos tiesos galiu ragauti!

2. Sužinojau, kad neužtenka vien nešiot kataliko vardą, bet dar reikia katalikiškai gyventi, visai eiti Kristaus takais, nepasiduot moderniškajam pasauliui. Žodžiu, tie visi nurodymai tik paskatino mane būti tvirtesniu kataliku. Žinau, kad neprivalau skaityti blogų knygų, kad nevalia priklausyt prie nekatalikiškų org-jų. „Kiekvienas katalikas, kaip visų laikų krikščionys ir kankiniai, turės geriau mirti arba leisti save sudraskyti, negu prisidėti prie org-jos, kuri nors vienam dalyke eina prieš katalikų tikėjimą ir dorovę“. Supratau, kad katalikų tikėjimas yra toks, prie kurio nieko negalima pridėt, nei atimti. Tas mane paskatino nuosekliau eit kataliko pareigas.

3. Paaiškėjo, kad daugelis vad. katalikų todėl neatlieka savo pareigų, kad bijo žmonių pajuokos, bijo pasiaukoti Kristaus idealams. Aiškėja, kad tokia baimė, toks neutralumas, „atsisakymas katalikų tikėjimą išpažint viešame gyvenime šiandien tapo pavojingiausia katalikiškų tautų liga, ypač katalikų pasauliečių vyrų liga“.

4. Reikia arba visą katalikų tikėjimą įgyvendint, arba nė kiek. Turime susitvarkyt pagal Bažnyčios nurodymus, arba, jei pasaulis yra dievas, sekti jį ir neigti Bažnyčią. „Šalin becharakteriškumas ir baimė eiti ligi galo, laikas pradėti tiesiai vaikščioti“.

5. Jokių svyravimų negali būti: katalikas arba jo priešas! „Nesakyk, kad nežinai kurioje pusėje kariausi, nes taip sakydamas, jau krypsi į vieną pusę“ (Donosa Cortes). Kiekvienas tikybinis neutralumas — kova su katalikiška tiesa. Mes katalikai turim kuo nuosekliausiai gyventi savo tikėjimu.

6. Reikia vesti kovą su katalikybės priešais. Jų yra aiškių

*) Citatos iš R. Meader.

ir prisidengusių katalikų ir panašiais vardais. Tokių reikia labiausiai bijoti. Kuo griežčiausiai reik jiems skelbt kova. „Tylinti katalikybė tampa miegančia, mieganti — mirštančia, mirštanti — lavonu“.

7. Reikia persisunkti katalikybės dvasia, ir Kristaus dedamas jungas bus tikrai saldus.

8. Paaiškėjo, kad bolševikus išnaikins ne plieninis kardas, bet atvirai katalikiška kalba, kalba persunkta Kristaus meile, kalba tampanti žavinčiu darbu.

9. Ši knyga man patiko ir dėl kalbos skambumo bei stiliaus.

A. Šeškevičius, Biržai.

1932 m. perskaičiau keletą rimtesnių auklėjamo turinio knygų. Iš jų ne vieną, bet keletą labai vertinu ir branginu. Jos daug mane pamokė, su daugeliu gyvenime labai svarbių ir rimtų dalykų supažindino.

Labai branginu, šias gyvenimo prityrimo turtingas knygas: Foersterio, „Auklėjimas ir auklėjimasis“, „Kristus ir žmogaus gyvenimas“, Raulo Pluso „Gyveniman pažvelgus“ ir Schilgeno „Tu ir Ji“. Pirmąją vietą skiriu Foersterio „A u k l ė j i m u i i r a u k l ė j i m u i s i“. Šioj knygoj yra daug gilių minčių, ji savotiškai įdomi ir nepaprastai naudinga tam, kas nori jos mintį savyje ir kituose realizuoti. Tik jokiu būdu negalima jos skaityti taip, kaip skaitoma romanai. Kas mėgins šią knygą per porą dienų perskaityti, tas jokios naudos iš jos negaus, tik laiką tuščiai sugaiš. Aš ją skaičiau ištisus du mėnesiu, beveik kasdien vis po keletą puslapių, ilgiau pamąstydamas ir šį tą nusirašinėdamas. (Panašiai skaičiau ir visas kitas). Iš jos spinduliuoja toks gyvas, puikus gyvenimo ir žmogaus prigimties pažinimas, čia taip gražiai nurodyta žmonių klaidos, tikslai, pareigos, siekimai. Yra daug vietų, kurios norint gerai suprasti, įsisąmoninti, turi po du ir po tris sykius perskaityti ir apgalvot. Apskritai,iš saviauklos veikalų lygių šiam mes dar neturim. Gal nemenkesnės vertės yra „Kristus ir žmogaus gyvenimas“. Tik čia daugiau yra filosofijos, ir ši knyga jaunam, dar pilnai nesubrendusiam intelektui ne visur įkandama. Bet ir ją su atsidėjimu perskaičius, kur kas daugiau laimėsi, negu iš dvidešimt abejotinos vertės romanų. Skaitydamas „Gyveniman pažvelgus“, tarsi, matai kino ekraną, kur viens po kito prabėga daugybė puikių didingo ir kartu paprasto gyvenimo pavyzdžių, prie kurių kiekvieno norisi kiek ilgiau sustoti, pagalvoti, na ir pačiam panašiai pabandyti. Tai nepaprastai įdomi, sužavinti ir aukštyn kelianti knygelė. „Tu ir Ji“ irgi labai įdomi, duodanti brėstančiam jaunuoliui daug sveikų nurodymų knygą. Ją išstudijavęs, gali susidaryti idealaus, skaistaus, doro, riteriško ir veiklaus jaunuolio tipą, kurį realizuoti gražu, kilnu ir privaloma.

J. Kr., Marijampolė, Marijonų gimnazija.

Iš mano skaitytų knygų man labiausiai patiko H. Schutzo „Misionieriaus romanas“. Labiausiai man patiko dėl romano didvyrio Karolio.

Karolis buvo tvirtos valios, gero būdo, nieko neįžeidžiąs, sąžiningas ir paklusnus namiškiams. Šie jį labai mylėjo, už tai Karolis jiems atsilygindavo gerai mokydamasis ir elgdamasis.

Nors jis buvo kilęs iš turtingos šeimos ir augo ištaigingose sąlygose, bet nesumaterijalėjo: — jis daugiau mylėjo Dievą, negu pasaulio linksmybes, ir Jam paaukojo visą savo gyvenimą. Jis išdrįso išsižadėti turtų, įstoti į vienuolyną, tapti misijonierių, išvažiuoti į Afriką ir plėsti ten Dievo karalystę.

Jis žinojo koks sunkus ir kenksmingas sveikatai darbas jo laukė, bet jis pasiryžo ir savo tikslą pasiekė.

Jis daug žmonių gerais darbais patraukdavo į Dievą, į krikščionybę. Pagaliau visiems gera bedarydamas ir savęs nesigailėdamas, Jis didvyriškai mirė Afrikoje patenkintas savo darbo vaisiais. *L. Mikulskaitė,* Šiauliai.

Geriausiai man patiko kun. J. Lomano „Quo vadis, moderni oji Europa?“ Toje knygoje puikiai nucharakterizuoti šie įvairių krizių ir Vakarų Europos dechristijanizacijos laikai. Plačiai išaiškintos priežastys, kurios pastūmėjo Europą, ypač Vakarų, į dvasios krizį. Juk kas yra baisiau už dvasios krizį? O tokį krizį gyvena ištisos tautos. Kitos smarkiu tempu skuba, bėga į tą krizį, nepaisydamos Kristaus mokslo, negirdėdamos šūkio: „Kristaus taika Kristaus karalystėje“. Autorius iškelia moderniosios kultūros silpnybes, parodo aiškų jos smukimą. Autorius siūlo ir vaistų. Jis siūlo Kristų, siūlo Dieviškąjį Mokslą — Religiją. Jis turi ir vilties. Sako: „Šiandien pasaulis vėl pasiilgęs absoliučių išganymo vertybių. Iš tūkstančių knygų pasigirsta tėviškės ilgesio aidai“. Europa išsigelbės, jei mokės atnaujint žemės veidą.

L. Š., Plungė, Mokytojų Seminarija.

Kiekvienais metais mūsų literatūra kyla, ir tai ne vien dailioji, bet ir rimtoji — mokslinė.

Iš pereitų 1932 metų išleistų knygų geriausiai man patiko gerb. kunigo *J. Lomano* „Quo vadis moderni oji Europa?“ Tai knyga atitikusi daugelį šiandieninių klausimų, kuriais galima atsakyti į daugelį užmetimų mūsų gan gausingų priešų. Ta knyga parodo, jog pasaulis be Dievo, jog kultūra be Dievo, o taip pat ir dorovė be Dievo negali išsilaikyti.

Toji knyga turėtų būti kelis kartus perskaityta kiekvieno moksleivio, o ypač ateitininko. *J. Rožanskas*

Kaunas, Kun. Seminarija.

1932 metais išėjo iš spaudos nemaža gražių knygų, bet iš jų labiausiai man patiko kun. *J. Lomano* „Quo vadis, mo-

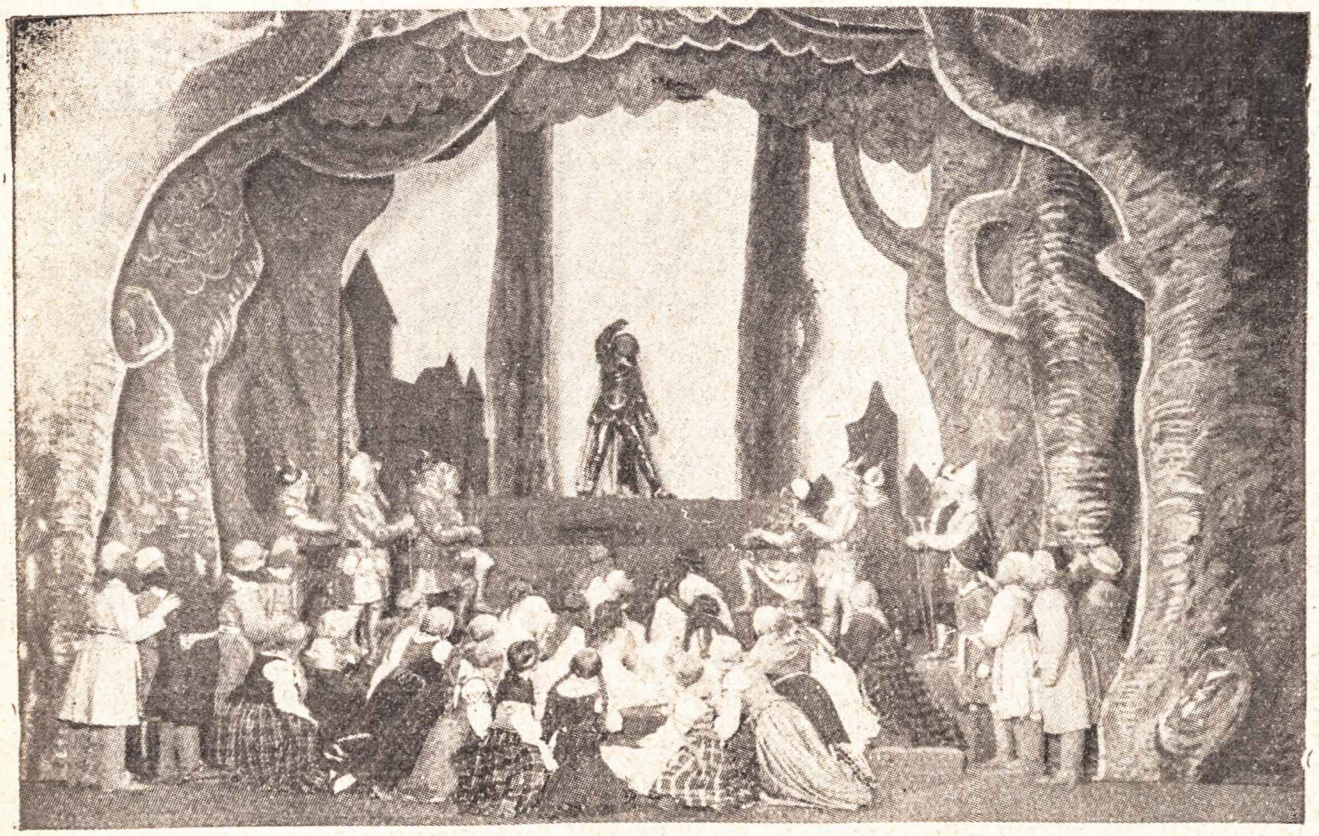

Scena iš „Gražinos“. „N. R.“ klišė.

derniojį Europa?“ Šiame veikale yra puikiai išnagrinėta Europos kultūros istorija, pradedant nuo antikinės ir baigiant šių dienų kultūra. Šis veikalas praturtino mano žinias ir įgalino orijentuotis šių dienų gyvenimo sūkuryje. Šio veikalo puikiausios citatos man parodė, ką galvoja ir jaučia žymiausieji Europos žmonės. Todėl veikalą laikau rimčiausiu iš visų 1932 metais išėjusių man pažįstamų veikalų.

J. Krivickas,
Biržai, VIII kl.

Viena iš labiausiai man patikusių pernai skaitytų knygų yra *prof. K. Pakšto* „Baltijos respublikų politinė geografija“. Ši knyga mane sužavėjo, pakeitė mano nuomonę apie mūsų tautą bei jos ateitį ir paragino mane toliau tais klausimais domėtis.

Ją perskaitęs, aiškiai išvydau dabartinę mūsų tautos kultūrinę būklę, ir man paaiškėjo, kokia kryptimi mes turime eiti, kad galėtumėm išsilaikyti tautų kovoje už būvį ir užimti garbingą vietą jų tarpe. Kaip būtų gera, jei šiandien Lietuva būtų jau pasiekusi dvasinės ir materijalinės kultūros apogiejų, jei būtų atspari svetimoms įtakoms, jei būtų virtusi didele ir turtinga tranzito šalimi, tapusi didmiesčių kraštų su aštuoniais milijonais gyventojų! O tai pasiekti ji galėjo ir gali. Ši prof. K. Pakšto knyga kaip tik ir nurodo tuos kelius. Dėl to šią knygą labiausiai branginu.

J. Vintaris.

Pasakyti dėl ko ta ar kita knyga man labiausiai patiko dalykas ne taip lengvas, reikalaująs daugiau atsidėjimo ir laiko pagalvoti. O tat vestų jau į psichologiją ir į literatūros estetikos problemų sprendimą. To vengdamas, pasisakau keletą motyvų, dėl kurių labiausiai man patiko *Rabindranat Tagorės* „L a i v o s u d u ž i m a s“.

1. Autorius, piešdamas romano herojus, pasirodo gilus žmogaus sielos žinovas esąs. Žmonės daugiau vaizduojami iš teigiamosios šalies. Čia žmogus tik meilės pareigos blaškomas: Dievo (nors neaiškaus, bet jaučiamo), tėvų, žmonių. Žmogus — lyg kokia meilės auka. Visas herojų gyvenimas persunktas idealizmo: vis tiesos ieškoma, už tiesą kovojama. Žmogus parodomas didžiausiu altruistu, asketu, parodomas tokiu, kurio kūnas valdomas dvasios.

2. Žmogaus pergyvenimai vaizduojami įvairių gamtos niuansų įtakoje. Dėl to personažai daug ryškesni, reljefingesni pasidaro. Žmogus ir gamta iškyla prieš mus harmoningoje sintezėje: žmogaus dvasia ieško tiesos, trokšta amžinumo, begalybės, o gamta, tas makrokosmas, paslaptingai slepia savyje amžinąją tiesą, amžinybės atbalsį.

V. Triuška,
Tauragė, Mokytojų seminarija.

REDAKCIJOS NUOMONĖ

Jau įdėti atsakymai rodo, kad mūsų klausimai nepaliko tyruose šaukiančiuoju balsu. Daug jaunų mūsų draugų rūpestingai į juos atsakė ir beveik visi rimtą savo žodį mato laikraščio skiltyse, tačiau kiti, kad ir labai gerus atsakymus atsiuntė jau per vėlai ir todėl jų minčių negalėjome parodyti kitiems. Spręsdama, kuris atsakymas geriausias, redakcija pasijuto nevisai malonioj būklėj atsidūrusi. Mes ypač branginam trumpus, aiškius ir savarankiškai pamatuotus atsakymus. Tačiau tokių atsakymų pasirodė ne vienas, beveik visi atsakiusieji gerai suprato savo uždavinį ir atrodo verti žadėto „pyrago“. Visiems tačiau neištekdami skiriame tik dviems. Už pirmąjį klausimą knyga *„Gyvulėliai Vaižganto Raštuose“* teko biržiečiui A. Š e š k e v i č i u i. Jo atsakymas pasižymėjo sistematingumu: auklėtojas, pasak jo, turi *pažinti* auklėtinį, *tapti jo draugu* ir savo asmenybe *laimėti jo pagarbą.* Visi trys momentai išvystyti labai nuosekliai. Už antrąjį klausimą didelę, gražiai iliustruotą, tik iš spaudos išėjusią K. Arrio knygą *„Mano ekspedicija į vidurinę Aziją“* paskyrėme šia sritimi iš prof. K. Pakšto knygos susidomėjusiam linkuviečiui J. V i n t a r i u i, nors ir kitų atsakymų yra gražių ir pamatuotų, ypač geras marijampoliškio *J. Kr.* atsakymas. Iki pasimatymo su atsakymais į kitus mūsų klausimus!

Rankos

Nuostabiai tobulos yra žmogaus rankos! Tvirti ir miklūs jų pirštai, laisvai judinamas nykštys padėjo žmogui pasidaryti žemės viešpačiu. Ir vis dėlto visų rankos nėra kaip du lašu panašios. Užsiėmimas palieka jose žymių, temperamentas ir charakteris taip pat iš rankų matomas. Fr. V. Foersteris kalba net apie sudvasintas rankas. Jose darbas tirpsta, jų slaugomi ligonys išgyja, sužeistieji skausmo nejaučia. O kurčioji neregė amerikietė Elena Kelerytė rašo: „Esama rankų, kurios saulės spindulius skleidžia; kai jos tave paliečia, širdis prisipildo nuostabios šilimos. Suprantama, kai širdis šviesi, tai ir rankų palytėjimas teikia šviesos ir džiugina. Juk kalbama, kad ir gėlės ne visų rankų puoselėjimu vienodai auga.

Įvairių yra rankų. *Klusnių*, jei jos įpratintos ramiai ilsėtis ant kelių ar sėdynės atramos, kai jų savininkas ko nors klausosi; jos tada ramios, lyg taip pat klausytų. Esama *neišauklėtų*, neraliuotų rankų. Jautresnį kalbėtoją jos supainioja ir sutrukdo. Šios rankos nejudėjusios negali nė minutėlę pobūti. Čia jos su laikrodžio grandinėle žaidžia, čia su šaukšteliu; tai nykštį aplink suka, tai pijaniną ant stalo groja arba būbną muša; čia vos besikalančius ūselius čiupinėja, čia prapuola galvos gauruose; arba nosį krapšto, arba ausį čiupinėja. O ne, pasislėpė jos kelnių kišenėse, o tai jau ne tik kad neskoninga ir neestetiška, bet parodo didelį neišsiauklėjimą. Tokios rankos ir pačiam jų ponui tiesiog nepakenčiamos ir jį veda stačiai į nusiminimą. Esama ir *įkyrių* rankų, o šios tai labai kokčios. Pats žinai, kaip nesmagu, kai pajunti tokias rankas ant savo peties ar pečių, kai jos tavo sagelę ima čiupinėti, ar dulkelę tau nuo švarko nugnyba. Žinau ir *landžių* rankų, kurios visur savo nosį kiša. Svetimuose namuose jos viską turės palytėti, pavartyti, pačiupinėti. Ir juo blogiau, jei šios rankos *staigios, neprotaujančios*. Visa, ką jos palies, į šukes pavers. Nevienas jau matė ir *piktų* rankų, kuriose taip ir plazda piktas noras sunaikinti visa, kas žaliuoja, žydi, čiulba, skrenda, ropoja. Čia jos nuplėš žalią šakelę, ten lazdele nukapos žiedus. Lengva tokių rankų ponui ir žmogų įžeisti, jo širdelę suskudinti.

Ką gi turėčiau pasakyti apie purvinas rankas, su gedulu panagėse? Vienas prityręs ir išmintingas pirklys į šį klausimą štai kaip atsako. Jis rašo: „Kai pas manė ateina jaunuolis prašyti vietos, visados pakviečiu jį prie stalelio savo adreso parašyti. Jam rašant apžiūriu jo rankas. Jei kandidato nešvarios panagės ir dar rankos suteptos, man visai aišku, kad jis dirbs netvarkingai ir nešvariai, o savo širdyje įtariu, kad ir jo vardas ir garbė ne be dėmės esą".

Dar daugiau apie asmenį gali pasakyti rankos paspaudimas. Juk tik paspausdami ranką, nuoširdžiai liūdintį užjaučiame:

Vl. Proscevičiutė

* *
*

Taip šiąnakt išsiilgau vasaros auksinės,
Pernykštės vasaros, švelnios lyg šilkas...
Dar iki šiol ant lūpų virpa josios burtų vynas,
O širdyje... pasiilgimas pilkas...
Prabėgo vasara... Sugrįš ir vėl su rožiniu vualiu,
Sugrįš švelni, lyg pasakų undinė.
Bet ar grąžint pernykščius burtus gali
Ir paskandinti širdį laimės vyne...
Prabėgo vasara su rožėm arbatinėm,
Pernykštė vasara, švelni lyg šilkas.
Dabar Tu vėl ten... didmiesty plieniniam,
O su manim pasiilgimas pilkas...

„Jaučiu tavo liūdesį, tik nenoriu paguodos žodžiais tavęs kankinti"; tik šiuo būdu nusivylusiam nemeluodami pasakome: „Pasitikėk man. Esu tavo draugas". Rankos paspaudimas sutvirtina ryšius ir atbaigia sutartis, įpareigoja kaip ir priesaika, linki aimės, reiškia pasisveikinimą, o atsisveikinant linkėjimus. Vadinas, rankos paspaudimas yra kaikas daugiau: ne tik vienas sveikinimosi ir palankumo simbolis. Viena kitą spaudžiančios rankos vaizduoja draugiškumą. Todėl tik stiprus ir šiltas rankos paspaudimas yra prasmingas ir vertinamas. Stipriai ir pagarbiai ranka paspaustina, bet ne šiurkščiai ir atletiškai, kad net noris surikti. Savo širdies šiurkštumą noprotingas juokdarys mėgsta pademonstruoti: jam ištiesi ranką jis taip stipriai spaudžia ir ilgai krato, kol rėkti imama. Kas linkęs šiuo būdu kitam įskaudinti, tas nevengs kito ir sielą įžeisti.

Aprašytojo tipo antitezė dažnai būna dailioji lytis. Esama panelių ir poniučių, kurių rankos maskatuoja kaip be kaulų. O sveikindamos jos taip atsargiai iš viršaus pratiesia savo pirštyčių galelius, lyg rupūžę paliesti ryžtųsi. Antrą kartą su tokia dailiąja lytimi pasisveikinti nė nemėginsiu — vengsiu jos. Kas neprisiverčia nuoširdžiai ir pagarbiai paspausti rankos, te visai nesisveikina. Rankos paspaudimu taip pat nepradžiuginsi net geriausio savo draugo, tada, jei sveikinsies prakaituotomis ar nešvaraus darbo suteptomis rankomis.

Atsistojus prieš aukštesnį už save asmenį, susilaikoma ir laukiama, nes jis ištiesti sveikinamajam ranką gal visai nemano, o už per drąsų norą susirišti su aukštesniaisiais pratiestos rankos tyčia gali nepastebėti. Vyras pirmas ištiesia ranką moteriai tik tada, jei juodu gerai pažįstamu. Bet geriausia palaukti, kol savo rankutę praties dailioji lytis. Ypač su vyresne už save moterim priderėtų taip elgtis. Pagal *K. Beichtą J. M.*

Mūsų mirusieji

A. a. KLIER. ANTANAS STECKIS

Š. m. balandžio m. 24 d. Ubiškės kapinėse iškilmingai palaidotas a. a. klier. Ant. Steckis. Antanas gimė 1909 m. Telšių apskr. Viešvienų parapijoj. Pradžios mokyklą lankė Viešvienuose. 1922 m. įstoja į Telšių gimnaziją ir čia mokosi šešerius metus. Jau žemesnėse klasėse įstoja į At-kų kuopą ir toliau visą laiką būna veiklus jos narys. Jausdamas pašaukimą į vienuolius, bet dar abejodamas, įstoja į naujai įsteigtą Telšių Kunigų Seminariją. Baigęs IV kursą, galutinai įsitikrina savo pašaukimu ir stoja į Jėzaus ir Marijos Širdžių vienuolyną Vokietijoje. Antanas čia suranda, ko ieškojo. Pavyzdingai atlieka naujokyną ir džiaugiasi viltimi netrukus būti kunigu — vienuoliu ir važiuoti į misijas. Tas šventas troškimas pasiaukoti stabmeldžiams ypatingai atsispindi jo laiškuose, rašytuose tėvams ir draugams klierikams. Juk, pagaliau, tas šventas troškimas buvo ir vienintėlė priežastis, dėl ko jis paliko savąjį kraštą ir savuosius draugus.

Klier. A. Steckis

Bet nežinomi Viešpaties nusprendimai! Antano gražius lūkesčius sugriauna džiova. Vienuolyno vadovybė skaudančia širdimi, bet su viltimi, kad sustiprės, leidžia grįžti tėviškėn sveikatos sustiprinti. Tačiau liga, ilgą laiką kankinusi, galutinai pakerta jo pajėgas ir jis užminga Viešpatyje.

A. a. Antanas buvo taurios sielos jaunuolis. Ypač pabrėžtinos dvi jo ypatybės: pamaldumas į Šv. Jėzaus Širdį ir darbštumas (sirgdamas išverčia iš vokiečių kalbos gražų romaną „Fariziejai“ ir atiduoda jį šv. Kazimiero D-jai išleisti!).

Jo mirtis paliko skaudų atminimą artimųjų širdyse. Tačiau mus paguodžia viltis, kad Viešpats, a. a. Antaną čia žemėje malone ir šventumu papuošęs, leidžia jam dabar gėrėtis dangiškos laimės pilnybe...

Ž. V. M.

M. MIDVIKYTĖ.

1933-V-2 Tauragės Aukštesnioji Komercijos Mokykla neteko vienos iš darbščiausių ir pavyzdingiausių mergaičių — Marytės Midvikytės. A. a. Marytė iš tikrųjų buvo kone įkūnytas mergaitės idealas: darbšti, kukli, pavyzdinga. Ir kažkodėl Aukščiausiasis dažniausiai pašaukia iš šio pasaulio tokius žmones, iš kurių vėliau būtų tiek naudos Dievui ir Tėvynei. Ne kitokia buvo ir a. a. Marytė. Kol ji buvo mūsų tarpe, jos kažkaip nepastebėdavom, bet kai ji pranyko, taip pat ramiai ir tyliai, kaip gyveno, pajutom, kad netekom kažko daugiau negu manėm ir kad iš mūsų tarpo išsiskyrė kažkas aukštesnis...

Ir paskutinį kartą, išlydėdami a. a. Marytės kūną į namus, po nuoširdžios p. Žvirblytės kalbos, vis dar negalėjom atsipeikėti ir suprasti to, kad rudenį ji kartu su mumis nebegrįš į gimnazijos suolą...

Ilsėkis, Maryte, ramiai prie Aukščiausiojo kojų ir tegul Jis Tau atlygina už Tavo kilnią širdį ir už pasiryžimą visa atnaujinti Kristuje.

V. P.

Apžvalga

Retėja vadų eilės. Senoji mūsų veikėjų karta, atvedusi Lietuvą į nepriklausomybę, atliko kilniausią, bet ir sunkiausią misiją. Jiems reikėjo kovoti su svetimaisiais, kurie nežino pasigailėjimo. Dėl to jiems reikėjo nepaprastos drąsos, sykiu didelio atsargumo, nes darbininkų buvo taip maža. Jie — gražiausias pasiryžimo ir pasiaukojimo pavyzdys. Dabar žiūrime į tuos senelius ir susimąstome: jie buvo jauni, jų jaunatvės idealizmas trupino vergijų pančius, ir šie nebaisūs jiems buvo. Jie kovojo ir laimėjo, patenkinti žvelgia į praeitį, gal ramūs sutinka ateitį, nes kurti jos eina nauja idealistų srovė — jaunieji. Kad mes gražių jų vilčių neapviltumėm! Ir turime ryžtis ir stengtis, nes jų eilės vis retesnės ir retesnės, netrukus gal vieni pasijusime, nes nebus kas taria mums prityrusio žodžio, kas nurodo į laimėjimą vedantį darbo būdą, žiauriose kovose nesykį išbandytą. Pernai atsisveikinome su Maironiu, o šiemet jau palaidojom kan. Prapuolenį, kan. Tumą ir veikėją Banaitį.

A. a. kan. Kazimieras Prapuolenis gimė 1858 mt. kovo m. 1 d. Lauckiemy, Šakių Naumiesčio parapijoj. Vaikas būdamas išmoko lenkiškai ir vokiškai. Baigęs Marijampolės gimnazijos 6 klases, stojo į Varšuvos kunigų seminariją, tačiau jos nebaigė. Po metų pertraukos įstojo į Petrapilio kun. seminariją, 1881 m. įstojo į dvasinę akademiją, kurią baigė 1885 m. šv. teologijos kandidato laipsniu. Šiais pat metais pašvęstas kunigu ir paskirtas Mogilevo arkivyskupo Gintauto kapelionu ir jo sekretoriaus padėjėju, o 1889 mt. jis jau sekretorium. Juo išbuvo 15 metų — ligi 1904 metų. Šiais metais grįžo į Seinus, padėjo įsteigti „Šaltinį“, populiariškiausią laikraštį prieš karą, o 1909 m. persikėlė į Kauną ir čia parašė keletą žymių istorijos veikalų, nušviečiančių lenkų ir lietuvių santykius istorijos eigoje. 1923 met. paskirtas Romoje šv. Stanislovo bažnyčios kapelionu. Sykiu jis buvo neoficijalus Lietuvos vyriausybės atstovas prie Vatikano. Paskyrus oficijaliu atstovu kan. Na-

rjauską, kan. Prapuolenis grįžo į Lietuvą ir dirbo tikybų departamente. Senatvės ir nuovargio kankinamas apsigyveno Palangoje, kur taip pat keletą metų dirbo tautiškose organizacijose. Šių metų balandžio mėn. 17 d. Palangoje ir mirė.

Kan. Prapuolenį vertiname už didelius jo nuopelnus dirbant atlietuvinimo darbą sulenkintose vietose, už tą visą, jo suorganizuotą kovą prieš lenkinimą per bažnyčias. Šio darbo pirmasis baras išvarytas Petrapilyje, o antrasis — Kaune. Petrapilio akademijoj daug klausytojų buvo lietuviai, tačiau ir joj ir sulenkėjusioj katalikų lietuvių visuomenėj vyravo lenkų dvasia. Čia jis pirmas pradėjo lietuviškai klausyti išpažinčių ir sakyti pamokslus. Lietuviai išsiskyrė iš lenkų ir sudarė 1892 m. atskirą „Labdaringąją Lietuvių — Žemaičių draugiją".

Kaune velionis pasižymėjo gausiais publicistiniais straipsniais, kuriais stabdė lenkinimą ir rimtais mokslo veikalais, kuriais nušvietė neigiamą lenkų įtaką per visą lietuvių — lenkų bendravimą. Šie veikalai Lenkijoje sukėlė visą audrą.

Būdamas Italijoje, taip pat propogavo Lietuvos mintį italų spaudoje, o prel. Olšauskui padėjo suorganizuoti „Lietuvos dieną", kurią pasauliui paskelbė Benediktas XV.

Prisimindami didį veikėją, prašykime Aukščiausiąjį neramiai velionies sielai amžinos ramybės dangaus tėviškėje.

A.†a. kan. Juozas Tumas-Vaižgantas. Balandžio 30 d. visas Kaunas jau buvo papuoštas gedulo vėliavomis: vakar vakarą mirė kan. Tumas. Didysis veikėjas ir rašytojas palaidotas valstybės lėšomis. Mylimo veikėjo atsisveikinti suplaukė daug tūkstančių žmonių, net iš provincijos. Velionies kūnas padėtas Kauno bazilikos kriptoje šalia arkiv. Matulevičiaus ir prel. Maironio karstų. Visa spauda nuoširdžiai velionį paminėjo. Velioniui paminėti rezervuojame vietos kitame numeryje.

A.†a. Saliamonas Banaitis. Šis lietuviškosios spaudos pijonierius mirė gegužės m. 4 d. Kaune. Velionis gimė 1866 m. Vaitiekupinos k., Sintautų valsčiuje, Šakių apskr. Mokės Marijampolės gimnazijoj, Petrapilio buhalterijos ir komercijos kursuose. Grįžęs iš Rusijos, iki 1905 m. gyvena stambiame savo ūkyje, o nuo šių metų — Kaune. Gyvendamas tėviškėje, gabeno ir platino „Auszrą", „Tėvynės Sargą", Tatarės ir Sederevičiaus leidžiamas knygeles ir kitą draudžiamą lietuviškąją literatūrą. Velionis turėjo ankštų ryšių su Kudirka, M. Jankum, Adomaičiu-Šernu ir kt. veikėjais. Velionis dirbo atgimstančioj ir atgimusioj Lietuvoj. Jis įsteigia pirmą lietuvišką spaustuvę, vokiečių okupacijos metu suorganizuoja daug pradžios mokyklų, prieglaudų ir gimnaziją. Jo gimnazija davė daug veikėjų pirmomis laisvės dienomis. Jis — Tautos Tarybos narys, ir Nepriklausomybės akte jo parašas pats pirmasis. Jis ir jaunimo didelis draugas, prieš karą rėmęs ateitininkų judėjimą, padėjęs ateitininkams veikti.

Prisiminkime šį mūsų tautos ir mūsų veikėją ne tik žodžiu, bet ir malda.

Jurgio Baltrušaičio jubiliejus. Poetas Jurgis Baltrušaitis, Lietuvos įgaliotas ministeris Maskvoje, šiemet balandžio mėn. 20 d. šventė 60 metų sukaktuves. Jis gimė Paantvardyje, netoli Jurbarko. 1892 mt. baigęs Kauno gimnaziją, Maskvos universitete studijavo gamtos ir istorijos — filologijos mokslus. Jis moka graikų, lotynų, lenkų, rusų, švedų, prancūzų, italų, anglų, ispanų, vokiečių kalbas, ir dėl to jam betarpiškai prieinami visi didieji kūrėjai. Geriausieji šių tautų rašytojų kūriniai, jo kelionės po Vakarų Europą labai išlavino jo estetinį skonį, ir dėl to jo raštai — reto gražumo kūriniai. Jubilijatas rašo daugiausia rusų kalba, tačiau jo kūrinių turi išsivertę ir kitos tautos. Kūrėjas turi daug ką paruošęs spaudai — tarp ko kita ir lietuviškų eilėraščių rinkinį — tačiau kažkodėl išleido tik keletą savo eilėraščių rinkinių.

1932 mt. mūsų universiteto Humanitarinių mokslų fakultetas Jurgiui Baltrušaičiui suteikė literatūros garbės daktaro titulą.

Prisiekėm Vilnių išvaduoti. Gegužės mėn. 14 dieną — Kaunui ir visai Lietuvai istorinė diena. Kaip kitąsyk Vytautas nuo Linksmakalnio žiūrėdamas į degančią Kauno pilį, prisiekė atkeršyti kryžiuočiams, išlaisvinti Kauną ir visą Lietuvą, taip šią dieną organizuotoji Lietuvos visuomenė — keliolika tūkstančių žmonių — prisiekė išvaduoti Vilnių, nors tatai ir gyvybę kaštuotų.

Jau iš pat ryto Kaunas iškėlė vėliavas. Organizuota ir neorganizuota visuomenė, orkestrams grojant, atvyko į Rotušės aikštę. Žymieji visuomenės darbininkai pasakė kalbas. Vilniui Vaduoti S-gos pirmininkas prof. M. Biržiška perskaitė rašytojo Petro Vaičiūno parašytos priesaikos tekstą, o jo žodžius visi, pakėlę į viršų rankas, dėjosi sau į širdį.

„Prieš 500 metų Vytautas didysis, žiūrėdamas nuo aukštųjų Nemuno krantų į priešo paskandintąjį liepsnon Kauną, nepajėgdamas tą valandą jam pagelbėti, aukštai iškėlęs savo kardą, šventai prisiekė pakelti tokį žygį, kad Lietuvos žemėj nė dvasios neliktų jos priešų kryžiuočių ir jis karžygiškai tesėjo savo priesaiką. Vytautas didysis ne tik išvijo iš Lietuvos klastingus ordino ritierius, bet vėliau Žalgirio laukuose, visai sutriuškino jų galybę.

Laikinoji sostinė su kruvina širdgėla atmindama šiandien grobuoniškai pavergtąjį Vilnių, nuo to paties Nemuno kranto didžiu balsu šaukia visam pasauliui ir Dievui danguje:

Lietuva be savo širdies, be savo lopšio, be Gedimino įkurtos sostinės, be savo Aušros Vartų nenurims!

Kol plaks pasauly nors vieno lietuvio krūtinėje širdis, ji amžinai kartos: turi būt pasmerktas Želigovskio smurtas, turi būti atstatytas pasauly teisėtumas!

Lietuvių tauta kantri, bet ir ne mažiau ji atkakli ir pasiryžėlė! Jos sūnūs per visus amžius mokėjo dėti savo galvas dėl laisvės! Ir mes šiandien, kaip anuomet Vytautas Didysis, visos tautos pasiryžimu šventai pasižadame:

Kiekvieną savo rankos krustelėjimą, kiekvieną savo atsidūsėjimą, kiekvieną savo šviesesnę mintį aukoti pavergtiems broliams išvaduoti, o jeigu likimas lems ,mes dar kartą sakom, kad dėl šventojo Vilniaus, mes nepabūgsim ir savo gyvybę paaukoti.

Senasis Vilnius mūsų buvo, mūsų bus! Amen."

Po priesaikos visa visuomenė Karo Muziejaus sodely pagerbė už laisvę kritusius didvyrius.

Tautoje pasiryžimas atgauti Vilnių kasdien auga — ateis diena, ir jis atneš laimėjimą.

JAZZ MUZIKOJE IR JAZZ GYVENIME

Kam nežinomas jazz-bandas, toji triukšminga, nervus draskanti, iš Amerikos atnešta muzika, kuri skamba visose Europos šokių salėse! Kas yra tas jazz? (sk. *džiaz)* Tai dalykas kuriame nėra harmonijos ir lygsvaros, nėra ramios, skaidrios nuotaikos. Tai aukšti, perdaug pabrėžti tonai, kurie erzina, jaudina. Tai naujas svaiginimosi būdas. Jazz'o dvasia šiandien pasireiškia ne tik muzikoje, bet jį įsiskverbė į šių laikų poeziją. Dorinis chaosas, minties netvarka — tai vis jazz'o dvasia. Šiandieninis žmogus negali pakęsti ramybės ir lygsvaros. Jis nori turėti visur kuodaugiausia susijaudinimų ir sukrėtimų. Jis nori, kad jo nervai būtų visuomet įtempti, visuomet drebėtų. Ir todėl jis pradeda nepakęsti visko, kame nėra jazz'o dvasios. Jis negali pakęsti tikėjimo ir doros, nes tie yra ne kas kitas, kaip tam tikra minties ir valios tvarka. Jazz, kurį priėmė Vakarų Europa, savo daugumoje negyvenanti tikėjimu, tas jazz yra josios vidaus chaoso išraiška. Ir šit nenuostabu, kad, tiesa, ligi mums nepriimtinų asmenybės paneigimo kraštutinumų nuėjęs, Vokietijos šeimininkas Hitleris, tvarkos ir tautos sanacijos šūkiu vaduodamasis, uždraudžia Vokietijoj ir jazz'o muziką. Toji muzika su savo laukiniais šokiais neturėtų rasti vietos ir mūsų tautoje.

Knygos

Petras Karuža. GIESMĖS APIE DAIKTUS IR ŽMONES. Pomirtinis leidinys su M. Jurkyno parašyta bijografija ir Bern. Brazdžionio paginos žodžiu. Sakalo b-vė, 1933. 86 p., 3 lit.

P. Karuža, atsisveikindamas su šiuo pasauliu, su artimuoju draugu ir paskutinių jo žodžių liudininku, apdovanojo mus savo kūrybos rinkiniu. Ir štai jau įvyko testamento žodžiai: „Paduok Brazdžioniui mano eilėraščius. Tegu išspausdina". Tuo būdu netrukus susilaukėme giesmių apie daiktus ir žmones, vertingo poezijos gabalėlio. Jis yra gražus ir originalus, draugų aptvertas ir apramstytas, autoriaus gyvenimo ir kūrybos paminklas. Iš vienos pusės nuoširdus ir išsamus gyvenimo aprašymas, iš kitos — kūrybiškas „Giesmių" charakteristikos eskizas, viduryje — pačios giesmės apie nuvalkiotus daiktus ir kasdieninius žmones.

Karužos kūrybos evoliucijoje pastebimi trys momentai: 1) pirmosios jaunystės dainos (romantinė, liaudiškoji poezija), 2) miesčioniškoje visuomenėje realistinė drama ir 3) autoriaus atsidūrimas kryžkelėje ir iš nusivilimo kilusi tragedija.

Pirmąjį momentą atitinka rinkinio pabaigoj įdėtas skyrius „Baltą rytą". Pats autorius šio perijodo savo kūrybai rinkinyje, rodos, nebūtų skyręs vietos, jį įdėjo rinkinio redaguotojai ir visai gerai padarė. Be jo poeto kūrybos pradžia būtų likusi nežinioj. Ji poetui ir gėdos nedaro. Čia autorius kalba naturalia savo „tėviškės" kalba, o ši kalba, pasak Herderio, „viršija savo puikumu visas kitas kalbas akyse tų, kurių širdies sūnum, kurių krūties maitinamas, kurių rankų auklėtinis buvai, ir dabar ji yra gražiausių metų džiaugsmas ir bus senatvės viltis ir garbė". Čia autorius ir kitus aiškiai dar skatina pažvelgti „į sprogstančias žiedų lankas, į Nemuno mėlynę — o mylinti širdis supras, kaip brangi tau tėvynė" (69 p.). Tačiau netrukus pats „to pažvelgimo" kaire ranka atsižegnoja ir nusigręžia į miesto veidrodį. Miestas poetą suvilioja lengvai — jis visų naujovių ir nepaprastybių šaltinis, jis visai kitoks, negu sustingęs, romantikos apglėbtas kaimas. Miestas ir poeto Karužos prigimtį atitinka. Jau ir gimnazijos suole galima buvo jausti draugo susižavėjimą miesto dainiais. Jis dažnai literatūros mokytoją bombarduodavo, kad mažiau pasakotų apie „Aušros" „saldžiažodžiautojus", o daugiau apie naująją literatūrą... Todėl ir pats pagaliau tai naujajai literatūrai visą savo kūrybos duoklę aukoja. Į šį naują savo kūrybinės dvasios gyvenimą žengdamas, autorius džiūgauja ir kviečia iš džiaugsmo suktis alejomis viesulų ratu. Tačiau besidžiūgaujant žiemos šarmotą vakarą „Ir kažin koks svetys nedoras krūtinėn prašėsi" (39) ir tada lyg rezonuodamas balsas iš kažin kur kugžda:

Prie žagarais užmūryto lūšnelės lango
Rožančių varstė motina, —
Už sūnų, kurs šiąnakt baisus toks rodėsi... (39).

Miesto įspūdžiai ir triukšmai neduoda Karužai apdainuoti nė gyvenime taip aukštintą ir vertintą jojo idealią meilę. Meilės himnų veltui ieškotume Karužos poezijoj. Viena kita tik eilutė, kaip kibirkštis tarp kamino dūmų, žybtelia erotizmu, krūtinėj nebetilpstančia girta laime. Ir nuo tos tuoj atsisako:

Užteks jau tos meilės vylingo romano,
Kaip žūstančiam kaliniui pančių (52 p.).

Pagaliau Karuža patenka į maskaradą ir, rodos, pats savęs nepažįsta. Jis atsistoja kryžkelėj ir nežino kur žengti. Iš to kyla autoriaus rezignacija Lietuvai:

Ko susidumojai lyg laukų mergina
Radusi laimę žydriam lino žiede?
Gal svetimi pančiai vėliai surakino,
Kad skruostų raukšlėm šaltos rasos rieda... (43).

Jis skęsta jau ir į pesimizmą, nes „ant dūšios suverstas toks didelis vežimas, kad reiks vistiek suvysti". Jis, žinoma, nusivilia ir anksčiau taip idealizuotu miestu. Miestas dabar jam yra girtas valkata, nors dar tik vakar iščiulpė jojo sielą. Dabar prisimena gerai sau pažįstamus kaimo vargus ir palyginęs su miesto prabanga sielojasi, nes

Kai ten Kaune kokia nors Niemčinova
Padaro trisdešimt ir vieną piruetą —
Naujakuriui parduoda paskutinę lovą
Ir išmeta kaip daiktą sudėvėtą.

Šį gyvenimo „marnastį" autorius apgaubia atsidūsėjimais į Nukryžiuotąjį ir kalbasi su mirtimi. Tai tikros rezurekcijos.

Šias mintis autorius ne tiek aprašo, kiek vaizduoja. Skaitydamas, rodos, ir matai ryškiausius vaizdus. Formos tobulumu ši poezija nepasižymi. Ji ne dainuoti sukurta — neturi sklandaus ritmo. Ji skirta jausti ir vaizduotis. *J. S.*

BOLŠEVIZMAS EUROPOS TEISME. Vertė *Alphinius V.*, Kaunas, 1933 m. 130 pusl. Kaina 1,50 lt.

1923 m. gegužės mėnesį Šveicarijoj Lozanos mieste įvyko Artimųjų Rytų taikos konferencija. Į šią konferenciją Sovietų vyriausybė taip pat atsiuntė savo atstovą, kuris nors atstovavo proletarų kraštą, bet pats apsigyveno brangiausiame viešbuty ir pietavo prašmatniausiuose restoranuose. Gegužės 10 d. apie 9 val vakaro į vieną restoraną, kuriame vaišinosi Sovietų atstovas su savo sėbrais, įėjo jaunas vyras ir priėjęs prie puotaujančių staliuko, paleido kulką atstovui. Šis krito vietoje. Tuojau atvykusi policija areštuoja užmušėją ir iš pas jį rastų užrašų ir laiškų patiria kad užmušėjas šį darbą atliko susitaręs su kitu draugu — rusų emigrantu atsargos karininku Poliūninu. Žinoma, buvo suimtas ir pastarasis. Šis įvykis sujaudino ne tik visą Šveicariją, bet ir kitas valstybes. Šveicarija, kurioje taip gerbiama ir aukštinama teisingumas ir laisvė, kur kiekviename žingsnyje pastatytos Viliaus Tell'io statulos primena, kad laisvė yra brangiausias žmogaus turtas. Ir štai šitoks smurtas, šitoks nusikaltimas— užmuštas žmogus, bet daugiau negu paprastas žmogus, o Sovietų atstovas, kuris atvyko atstovauti paties Lenino tuometinio visos Rusijos valdovo. Kas laukia nusikaltėlių? Kokia turėtų būti skirta jiems bausmė? Ilgai laukti neteko. Tų pačių metų lapkričio 5 d. susirenka Lozanos apygardos teismas nusikaltėlių pasmerkti. Iš Rusijos atvyko net keli advokatai ginti nukentėjusio ir viso krašto interesų. Buvo apklausinėta daug liudininkų, išklausyta ilgiausių kaltintojų kalbų, kol pagaliau prabilo Poliūnino gynėjas advokatas Aubert'as. Ilgoj ir nuoširdžioj kalboj atidengė jis tuometinių Rusijos valdovų gyvenimą ir siekius. Nuplėšė kaukę nuo bolševizmo veido, kuria jis vis dar dangstėsi prieš užsienį, parodė kruvinas ir žiaurias valdymo priemones, atskleidė žiauriausius nekaltų gyventojų kankinimus; kalėjimus prikimštus žmonių, kurie išdrįso kitaip galvoti, kaip Leninas ar Trockis. Aubert'as baigdamas savo kalbą kreipėsi į teisėjus: „Kuomet jūs prieš sprendimo paskelbimą pasišalinsit pasitarti, pasitarimo kambarin, jus neregimai apsups nesuskaitoma minia nebylių liudytojų: šešėliai nužudytų prancūzų, belgų, anglų, australiečių, amerikiečių, kanadiečių ir kitų, kuriuos iššudė bolševikai... Ir savo sąžinės gilumoje jūs pajusite artimo meilę, visą žmogaus susijimą, suartėjimą su užkamuotos rusų tautos siela ir jūsų širdyse rasis atbalsis aidėjančių vaitojimų ir gims užuojauta sukioms kančioms tų, kurie ir dabar Rusijoj tebekenčia. Visi jie iki šiol šaukėsi į dangų teisingumo melsdami, niekas iki šiol nesuramino ir atsakymo nedavė. Jūs, jūs atsakykite jiems!".

Teismas po dviejų pasitarimo valandų paskelbė, kad kaltinamieji išteisinti. Pasipylė garsus rankų plojimas ir išėjusius iš teismo salės kaltininkus ir jų gynėją Aubert'ą minia apibėrė gėlėmis. Šioje knygutėje yra Aubert'o pasakytoji kalba ginant Poliūniną. Ši kalba nuo 1923 m. yra išversta į daugelį kalbų ir su malonumu visų skaitoma. Dėl jos aktualių minčių ir pigumo ji patartina ir pas mus kiekvienam perskaityti, nors vertimas ir ne iš tobulųjų.

Red. *K. Bauba* Ats. red. *A. Vaičiulaitis*

Atsiųsta paminėti

Kun. P. Rauduvė, IŠPAŽINTIS IR KOMUNIJA, II leid., Kaunas 1933 m. 32 pusl., kaina 20 cent.

J. Murka, DIKTANTAI pradžios mokyklai ir pirmosioms vidurinės mokyklos klasėms. Antras pataisytas leidimas, šv. Kazimiero drg. leid. Nr. 563, Kaunas 1933 m. 150 pusl. Kaina.. 3.75 lt

Kun. Dr. J. Młynarczyk'as, RELIGINIAI PASIKALBĖJIMAI su mažais vaikais bažnyčioje, namie ir mokykloje. I dalis, laisvai išvertė *J. Talmantas.* Šv. Kazimiero drg. leid. Nr. 566, Kaunas 1933 m. 384 pusl., Kaina 3 50 lt.

Jonas Kuzmickis, VELYKŲ BOBUTĖ 2 veiksmų su epilogu pasaka „Šaltinėlio" leid. Marijampolė, 1933 m. 30 pusl., kaina 20 ct.

T. Bekampis, KELIAS Į RYTUS Lietuvos veikalas, Kaunas 1933 m. 110 pusl. Kaina 2 lt.

MŪSŲ ŽINYNAS, karo mokslų žurnalas 1933 m. gegužės mėn.

Margalis, GEGUŽĖS MĖNUO, II leid. šv. Kazimiero drg. leid. Nr. 562, Kaunas 1933 m., 278 pusl., Kaina. 2 lt.

FOTO MĖGĖJAS, red. *P. Babickas,* pirmasis bandymas leisti Lietuvoj foto mėgėjų žurnalą.

Enrica von Handel — Mazzeti, BROLIUKAS IR SESUTĖ, Vienos miesto romanas, vertė *„Trylikos" grandinė* „Sakalo" b-vės leid. Kaunas 1933 m. 270 pusl. Kaina 3 lt.

John Galsworthy, SANTA LUCIA, novelės, išvertė K. Puida, „Sakalo" b-vės leid. 159 pusl. Kaina 2.50 lt.

JAUNATVĖS AIDAI, Kražių „Žiburio" gimnazijos mokinių būrelio leid. neper. laikraštėlis. 1933 m, balandžio mėn.

PROŠVAISTĖ, „Saulės" M. M. Seminarijos At-kių kuopos leid. Nr. 2. Kaunas balandžio m. 1933 m.

P. Malakauskis, MOTERYSTĖ, Kaunas 1933 m. 66 pusl.

Red. V. Daudzvardas, VASARIO 16-JI, Lietuvos nepriklausomybės 15-kos metų sukakt. paminėti. Liet. Šaulių S-gos leid. 158 pusl. Kaina 2 lita..

TARP UOLŲ, „Pavasario" Aukšt. Komerc. Mokl. Moksl. At-kų leidinys.

Lietuvių prekybininkų, pramoninkų ir amatininkų sąjungos KALENDORIUS — ADRESŲ KNYGA 1933 METAMS. 186 pusl.

LIETUVIŲ UKRAINIEČIŲ DRJOS ŽINIOS, informacinis biuletenis.

MŪSŲ ŽINYNAS. Karo mokslų žurnalas. 1933 mt. kovo mėn. 96 Nr.

K. Arris, MANO EKSPEDICIJA Į VIDURINĘ AFRIKĄ, I tomas: Buchara, Samarkandas, Zaruvšano ledynas, su 41 paveikslu ir žemėlapiu. „Sakalo" b-vės leid. Kaunas, 1933 m. 187 pusl. Kaina 5 lit.

E. von Handel — Mazzeti, RITOS PALIKIMAS, romanas I dalis, išvertė *A. Žagrakalienė,* „Sakalo" b-vės leid. Kaunas, 1933 m. 224 pusl. Kaina 2,50 lt.

Skaitykite jaunesniųjų moksleivių mėnesinį iliustruotą žurnalą „Ateities Spindulius"

Įdomiausios ir naujausios knygos

Tik ką išėjo šie „Sakalo“ b-vės nauji leidiniai:

1. *Konst. Arrio* **Mano ekspedicija į Vidurinę Aziją.** 1 d. *Buchara, Samarkandas, Zaravšano ledynas.* Su 42 paveikslais ir žemėlapiu. Lt. 5,—

   Didelė naujiena mums lietuviams. Tai ne pasaka, bet tikrovė. Autorius — palangiškis žemaitis — pats po tuos kraštus keliavęs, daręs mokslines ekspedicijas, ilgą laiką ten gyvenęs, geriausiai tuos, mums paslaptingus kraštus, pažinęs, dabar visa tai šiose knygose aprašo. Kiekvienas lietuvis skaitys šią knygą su didžiausiu įdomumu.

2. *E. Handel-Mazzetti* **Ritos palikimas.** Vertė *A. Žagrakalienė* Lt. 2,50.

   Garsios trilogijos II dalies pirmoji knyga. Knyga labai orginalaus turinio. Tokio turinio knygų lietuvių kalboje dar nebuvo. Siužetas labai įdomus ir intriguojantis.

3. *E. Handel-Mazzetti* **Broliukas ir sesutė.** Vertė *„Trylikos Grandinė“.* Lt. 3,—

4. *J. Galsworthy* **Santa Lucia.** Nobelio laureato įdomiausios novelės. Lt. 2,50.

Knygos gaunamos visuose knygynuose ir

„SAKALO“ b-vėje, Kaunas, Putvinskio g-vė 14.

Katalikiško Veikimo Biblioteka.

		Lit.
1.	Katalikų socialinė pasaulėžiūra	5,—
2.	Katalikų veikimo kodeksas	2,50
3.	Socialinis kodeksas	1,50
4.	Pijaus XI. enciklika apie Katalikiškąjį Veikimą	1,—
5.	„ „ „ „ socialinį teisingumą	1,—
6.	„ „ „ „ krikščionišką jaunuomenės auklėjimą	1,—
7.	Švento Tėvo mintys apie auklėjimą	—,50
8.	Katalikų politinės laisvės ir pareigos	2,—
9.	Bažnyčia ir tarptautinis klausimas	1,—
10.	K. V. C. ir jo svarbiausi uždaviniai Lietuvoje	—,20
11.	Lietuvos Episkopato direktyvos Kat. Akcijai Lietuvoje	—,10
12.	Kas mes esame?	—,10
13.	**Visuotinai giedamų giesmių giesminėlis,** II-ji padidinta (stipriais viršeliais) laida	—.30

Gaunama pas leidėją—Katalikų Veikimo Centre, Laisvės Alėja 35 b ir knygynuose.

Lig šiol tokios knygos nebuvo,

nes ar baigsi aukštąjį mokslą ar ne, bet įsigijęs geriausių knygų ir straipsnių visapusiško lavinimosi reikalui *Vyt. Valiukevičiaus* redaguotą katalogą

„SKAITYTINOS KNYGOS“

pats gali išstudijuoti pasirinktąją mokslo šaką. Šitoks katalogas lietuvių kalba yra pirmas. Jame nurodyti tiek lietuviški, tiek svetimomis kalbomis geriausi įvairių sričių mokslo šaltiniai. Katalogas 242 pusl. Kaina 2.50 Lt.

Sukrauta Ateitininkų spaudos adm-joje, *Kaunas, Laisvės al. 3 (Tel. 26-76).*

Kaina 1,75 lt.